

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Załącznik do uchwały Nr 50/2702/23
Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 14 grudnia 2023 r.

Raport z wykonania

„Programu Ochrony Środowiska Województwa
Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą
na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku
do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony
Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego
na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku
do 31 grudnia 2022 roku

Toruń, 2023 r.

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Wykonawca:
Pracownia Projektowo-Konsultingowa
EKO-PLAN
ul. Słoneczna 2, 87-162 Kopanino

Spis treści

I. Wstęp	5
1. <i>Podstawa prawna i cel opracowania.....</i>	<i>5</i>
2. <i>Zakres i metody opracowania .....</i>	<i>5</i>
II. Analiza zapisów Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024.....	6
1. <i>Cele i kierunki interwencji Programu .....</i>	<i>6</i>
2. <i>Opis harmonogramu rzeczowo-finansowego .....</i>	<i>8</i>
3. <i>Opis przyjętych metod wdrażania i monitorowania Programu .....</i>	<i>11</i>
III. Analiza zapisów Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030.....	12
1. <i>Cele i kierunki interwencji Programu .....</i>	<i>12</i>
2. <i>Opis harmonogramu rzeczowo-finansowego .....</i>	<i>14</i>
3. <i>Opis przyjętych metod wdrażania i monitorowania Programu .....</i>	<i>26</i>
III. Informacje z wykonanych zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych	28
1. <i>Uwagi ogólne.....</i>	<i>28</i>
2. <i>Wykonanie zadań inwestycyjnych.....</i>	<i>28</i>
3. <i>Wykonanie zadań pozainwestycyjnych.....</i>	<i>37</i>
IV. Ocena stopnia realizacji zadań określonych w Programach ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2021 i 2022 na tle zmian stanu środowiska.....	42
1. <i>Ochrona klimatu i jakości powietrza .....</i>	<i>42</i>
2. <i>Zagrożenia hałasem .....</i>	<i>51</i>
3. <i>Pola elektromagnetyczne.....</i>	<i>56</i>
4. <i>Gospodarka wodami.....</i>	<i>57</i>
5. <i>Gospodarka wodno-ściekowa.....</i>	<i>71</i>
6. <i>Zasoby geologiczne.....</i>	<i>82</i>
7. <i>Gleby.....</i>	<i>83</i>

8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.....	84
9. Zasoby przyrodnicze	90
10. Zagrożenia poważnymi awariami	103
V. Ocena stopnia realizacji przyjętych celów i kierunków działań.....	107
VI. Ocena ewentualnych rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem oraz analiza przyczyn tych rozbieżności	109
VII. Ocena stanu monitoringu	109
VIII. Ocena prawidłowości i skuteczności dotychczasowych działań w zakresie form prowadzenia edukacji ekologicznej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego	115
IX. Wnioski wynikające z oceny dotychczasowych form realizacji edukacji ekologicznej.....	122

I. Wstęp

1. Podstawa prawna i cel opracowania

Zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r., poz. 2556 z późniejszymi zmianami) organy wykonawcze województw, powiatów i gmin, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządzają programy ochrony środowiska.

Programy te uwzględniają cele zawarte w strategiach rozwoju, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 1259 z późniejszymi zmianami).

Zgodnie z art. 13 ustawy - Prawo ochrony środowiska, polityka ochrony środowiska to zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Zgodnie z art. 18 ust 2 w/w ustawy z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Celem niniejszego opracowania jest sporządzenie raportu z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku, czyli za lata 2021 i 2022.

2. Zakres i metody opracowania

Przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 2556 z późniejszymi zmianami) nie zawierają wytycznych odnośnie zakresu raportów z wykonania programów ochrony środowiska.

Zakres niniejszego Raportu został określony w umowie nr UM-ŚG.273.4.018.2023 z dnia 7 czerwca 2023 roku zawartą w dniu 7.06.2023 r. pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim a wykonawcą niniejszego Raportu. Przedmiotem umowy jest sporządzenie Raportu z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku.

Zgodnie z § 2.1 umowy Raport zostanie sporządzony z uwzględnieniem następujących wytycznych:

- będzie sporządzony z uwzględnieniem obowiązujących aktów prawnych,
- będzie zawierał informacje z wykonanych zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych,
- a) będzie zawierał ocenę stopnia realizacji zadań” z uwzględnieniem przyjętych wskaźników w zakresie:
  - ochrony klimatu i jakości powietrza,
  - zagrożenia hałasem,

- pól elektromagnetycznych,
  - gospodarowania wodami,
  - gospodarki wodno-ściekowej,
  - zasobów geologicznych,
  - gleb,
  - gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów,
  - zasobów przyrodniczych,
  - zagrożenia poważnymi awariami;
- b) ocenę stopnia realizacji przyjętych celów i kierunków działań;
- c) ocenę ewentualnych rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem oraz analizę przyczyn tych rozbieżności;
- d) ocenę stanu monitoringu.

Raport został opracowany z wykorzystaniem następujących metod:

- analiza zapisów „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024”, w szczególności jego celów, zadań i ich finansowania,
- analiza zapisów „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030”, w szczególności jego celów, zadań i ich finansowania,
- analiza systemu realizacji Programów, w szczególności instrumentów realizacji programów, monitorowania ich realizacji, a także przyjętych wskaźników realizacji Programów,
- oceny stanu środowiska województwa kujawsko-pomorskiego i zmian tego stanu w latach 2021 oraz 2022.

II. Analiza zapisów Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024

1. Cele i kierunki interwencji Programu

W oparciu o diagnozę stanu środowiska województwa kujawsko-pomorskiego, zdefiniowane zagrożenia i problemy oraz mając na uwadze oczekiwane pozytywne zmiany w ochronie środowiska, w tabelach poniżej zaproponowano cele i kierunki interwencji Programu dla poszczególnych obszarów interwencji. Cele zostały określone zgodnie z zasadą SMART - tzn. są skonkretyzowane (specific, określone możliwie konkretnie), mierzalne (measurable, z przypisanymi wskaźnikami), akceptowalne (achievable, akceptowane przez osoby pracujące na rzecz ich osiągnięcia), realne (realistic, możliwe do osiągnięcia), terminowe (time-bound, z przypisanymi terminami).

Tabela 1. Obszary interwencji oraz cele Programu (Tabela 38 Programu)

OBSZARY INTERWENCJI	CELE
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm - osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu: - osiągnięcie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} i PM₁₀ - osiągnięcie poziomu docelowego benzo(a)pirenu i pyłu zawieszonego PM_{2,5} - osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu
	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych
ZAGROŻENIE HAŁASEM	dobry stan klimatu akustycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm poziomu hałasu
	zmniejszenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas
POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych
GOSPODAROWANIE WODAMI	zwiększenie retencji wodnej województwa
	ograniczenie wodochłonności gospodarki
	osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	poprawa jakości wody powierzchniowej
	wyrównanie dysproporcji pomiędzy stopniem zwodociągowania i skanalizowania na terenach wiejskich
ZASOBY GEOLOGICZNE	ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni
	rekultywacja terenów poeksploatacyjnych
GLEBY	dobra jakość gleb
	rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	racjonalne gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami
ZASOBY PRZYRODNICZE	zachowanie różnorodności biologicznej
	zwiększenie lesistości województwa
ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI	utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnej awarii
EDUKACJA	świadome ekologicznie społeczeństwo
MONITORING ŚRODOWISKA	zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska

Do głównych zagrożeń jakie mogły się pojawić przy realizacji założonych działań, które mogły doprowadzić do braku realizacji planowanych zadań lub opóźnienia w ich realizacji w założonym czasie (okres 2017-2020) należały:

- nieotrzymanie dofinansowania ze środków zewnętrznych na realizację inwestycji;
- długotrwałe i skomplikowane procedury ubiegania się o wsparcie finansowe (głównie ze środków UE);
- długotrwałe procedury przetargowe;
- długotrwałe i skomplikowane procedury uzyskiwania decyzji administracyjnych (lokalizacyjnych, środowiskowych);
- zmiany prawa krajowego w trakcie realizacji Programu - skutkujące brakiem konieczności realizacji pewnych zadań czy zmianą kompetencji;
- opóźnienia i przedłużający się czas budowy/realizacji inwestycji - przyczyny: nieefektywne planowanie, błędy projektowe, opieszałość wykonawcy, niekorzystne warunki pogodowe, zmiany w regulacjach prawnych, przypadki losowe i nieprzewidziane zdarzenia (awarie, znaleziska archeologiczne, znaleziska w postaci materiałów wybuchowych) itp.

2. Opis harmonogramu rzeczowo-finansowego

Program formułował harmonogram rzeczowo-finansowy zadań własnych województwa kujawsko-pomorskiego w poszczególnych obszarach interwencji.

Tabela 2 Harmonogram zadań własnych (Tabela 40 Programu).

OBSZAR INTERWENCJI	NAZWA ZADANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWE KOSZTY [zł]	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Opracowanie programów ochrony powietrza (pop) i ich aktualizacja	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego / Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego	2017-2020	548 000,00	dotacja celowa z budżetu państwa, WFOŚiGW
Zagrożenia hałasem	Opracowanie programów ochrony środowiska przed hałasem (POH) i ich aktualizacja	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego / Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego	2017-2020	236 000,00	dotacja celowa z budżetu państwa, WFOŚiGW
	Działania naprawcze w celu poprawy klimatu akustycznego dla drogi wojewódzkiej nr 251 na odcinku Pakość (Przejście) - zastosowanie nawierzchni o zredukowanej hałaśliwości	ZDW w Bydgoszczy	2016-2019	180 000,00	środki własne, fundusze unijne (Fundusz Spójności i fundusze strukturalne), NFOŚiGW, WFOŚiGW, dotacje z budżetu Państwa
	Działania naprawcze w celu poprawy klimatu akustycznego dla drogi wojewódzkiej nr 252 na odcinku Inowrocław - Dziennice - budowa ekranów akustycznych na odcinku sąsiadującym z zagrożonym obszarem	ZDW w Bydgoszczy	2016-2019	250 000,00	
	Działania naprawcze w celu poprawy klimatu akustycznego dla drogi wojewódzkiej nr 266 na odcinku Ciechocinek - Odolion - Służewo - Utworzenie strefy ruchu uspokojonego, egzekwowanie ograniczenia prędkości	ZDW w Bydgoszczy	2016-2019	675 000,00	
	Działania naprawcze w celu poprawy klimatu akustycznego dla drogi wojewódzkiej nr 552 na odcinku Łysomice - Lubicz - wymiana nawierzchni (zaleca się zastosowanie nawierzchni o zredukowanej hałaśliwości)	ZDW w Bydgoszczy	2015-2020	1 200 000,00	
	Działania naprawcze w celu poprawy klimatu akustycznego dla drogi wojewódzkiej nr 560 na odcinku Brodnica (Przejście) - ograniczenie prędkości oraz egzekwowanie ograniczenia prędkości	ZDW w Bydgoszczy	2015-2018	100 000,00	
Zasoby przyrodnicze	Czynna ochrona cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz cennych siedlisk na terenie parków krajobrazowych	Parki Krajobrazowe Województwa Kujawsko-Pomorskiego	2017-2020	b.d.	
	Działania na rzecz ochrony i zachowania krajobrazu parków krajobrazowych realizowane poprzez udział w postępowaniach administracyjnych	Parki Krajobrazowe Województwa Kujawsko-Pomorskiego	2017-2020	zadanie bezkosztowe	środki własne

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

OBSZAR INTERWENCJI	NAZWA ZADANIA	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	TERMIN REALIZACJI	SZACUNKOWE KOSZTY [zł]	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
	Przeprowadzenie audytu krajobrazowego województwa	Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	2017-2020	b.d.	środki własne, WFOŚiGW, inne środki zewnętrzne
	Ochrona unikalnych form krajobrazu obszarów wiejskich poprzez kształtowanie odpowiedniej polityki przestrzennej województwa	Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	2017-2020	zadanie bezkosztowe	środki własne
	Sporządzenie opracowania mającego określić zasadność utworzenia Parku Krajobrazowego Góry Łosiowe poprzez określenie jego obszaru, przebiegu granicy, celów ochrony i ewentualnych zakazów, które zostaną zastosowane na jego obszarze	Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	2017	50 000	środki własne
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Wojewódzki plan gospodarki odpadami – sprawozdania z realizacji	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	2017-2020	b.d.	środki własne
Edukacja	Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców regionu, zmiana ich zachowań, popularyzacja wiedzy na temat walorów przyrodniczych i kulturowych regionu, w tym szczególnie walorów przyrodniczych i kulturowych parków krajobrazowych	Parki Krajobrazowe Województwa Kujawsko-Pomorskiego	2017-2020	b.d.	środki własne, WFOŚiGW, inne środki zewnętrzne

W kolejnej tabeli (Tabela nr 41) zawarto harmonogram rzeczowo-finansowy zadań monitorowanych. Były to zadania, których samorząd województwa nie realizował ale mógł mieć na nie wpływ np. przez częściowy udział finansowy. Zadania te zostaną szczegółowo przeanalizowane w dalszej części niniejszego raportu.

W celu określenia zadań monitorowanych zostały opracowane ankiety skierowane do podmiotów zaangażowanych w realizację polityki w zakresie ochrony środowiska oraz zasobów przyrodniczych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego. W ankietach pytano o zadania planowane do realizacji przez poszczególne jednostki w latach 2017-2020. Ankiety rozesłano do wszystkich gmin, powiatów oraz instytucji zajmujących się ochroną środowiska na terenie województwa. Odpowiedzi udzieliło 73,6% gmin oraz 91,3% powiatów. Poziom zwrotu ankiet był więc zadowalający. Jednak znaczna część otrzymanych ankiet nie zawierała kompletnych danych. Najczęściej brakowało informacji dotyczących kosztów zadań i źródeł ich finansowania. Trudność stanowiły również podawane koszty szacunkowe czy błędnie przypisywane zadania w odniesieniu do obszaru interwencji.

Koszty zadań realizowanych przez gminy oraz powiaty zostały zagregowane i podliczone łącznie dla całego obszaru interwencji z zachowaniem podziału na gminy oraz powiaty. Związane jest to z trudnościami jakie napotkano przy opracowywaniu ankiet. W dużej części ankiet jednostki samorządu terytorialnego wskazywały zadania o charakterze kompleksowym czy łączyły kilka przedsięwzięć w ramach jednego zadania podając ogólny koszt.

Jednocześnie należy mieć na uwadze, że koszty zawarte w poniższych harmonogramach pochodzą z informacji wskazanych w ankietach i nie odzwierciedlają kosztów poniesionych przez wszystkie gminy czy powiaty z województwa, a jedynie wskazuje koszt łączny dla jednostek samorządu terytorialnego, które określiły tę pozycję w ankiecie.

W przypadku zadań związanych z gospodarką odpadami i zapobieganiem powstawania odpadów należy mieć na uwadze, że zgodnie z ustawą o odpadach środki krajowe i unijne planowane na działania w gospodarce odpadami komunalnymi muszą być zawarte w planie inwestycyjnym, stanowiącym załącznik do Planu gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028.

Należy podkreślić, że lista zadań nie zamykała możliwości realizowania innych działań. Oznaczało to możliwość realizacji przedsięwzięć niewskazanych w harmonogramie, ale takich, które mieszczą się w ramach obszarów i kierunków interwencji *Programu*:

- ochrona klimatu i jakości powietrza;
- zagrożenie hałasem;
- pola elektromagnetyczne;
- gospodarowanie wodami;
- gospodarka wodno-ściekowa;
- zasoby geologiczne;
- gleby;
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
- zasoby przyrodnicze;
- zagrożenie poważnymi awariami.

W Programie ochrony środowiska dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017 - 2020 określono potrzeby finansowe na jego realizację. Dokonano szacunku na podstawie prognozowanych kosztów planowanych działań określonych w harmonogramach rzeczowo-finansowych.

Tabela 3. Nakłady w poszczególnych obszarach interwencji

LP.	OBSZAR INTERWENCJI	NAKLĄDY W MLN ZŁ
1	OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	894,53
2	ZAGROŻENIE HAŁASEM	1 137,53
3	POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	237,8
4	GOSPODAROWANIE WODAMI	4 860,59
5	GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	853,66
6	ZASOBY GEOLOGICZNE	15,63
7	GLEBY	2,66
8	GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	320,44
9	ZASOBY PRZYRODNICZE	46,14
10	ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI	517,78
11	EDUKACJA	7,56
12	MONITORING ŚRODOWISKA	2,25
RAZEM		8 896,55

Łączne nakłady finansowe na realizację działań objętych Programem w województwie oszacowano zatem na 8 896,55 mln zł. Największe koszty zostały przewidziane dla realizacji działań w ramach obszaru „Gospodarowanie wodami” – około 55% łącznych kosztów.

Finansowanie działań *Programu* spoczywa na jednostkach uczestniczących w jego realizacji. Podstawowym źródłem finansowania zadań wskazanych w *Programie* były środki własne oraz fundusze zewnętrzne. Dodatkowych źródeł finansowania zadań poszczególne jednostki mogły

szukać wśród funduszy unijnych (np. fundusze strukturalne, Fundusz Spójności), środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, kredytów bankowych oraz dotacji z budżetu centralnego.

3. Opis przyjętych metod wdrażania i monitorowania Programu

Program ochrony środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 wszedł do realizacji na podstawie uchwały Nr XXXVI/611/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 września 2017 r. Zapisy dokumentu mówią, iż efektywne wdrożenie i zarządzanie niniejszym Programem wymaga dużego zaangażowania administracji samorządowej, a także współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami włączonymi w zagadnienia ochrony środowiska. Za wdrażanie i zarządzanie Programem odpowiedzialny był samorząd województwa, który powinien wyznaczyć koordynatora wdrażania programu. Taką rolę pełniła komórka organizacyjna urzędu marszałkowskiego odpowiedzialna za ochronę środowiska (w ramach Departamentu Środowiska). Program był wdrażany przy udziale wielu partnerów, wśród których należy wymienić: poszczególne departamenty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, jednostki administracji samorządowej niższego szczebla, zakłady przemysłowe i podmioty gospodarcze, instytucje kontrolujące, mieszkańcy, organizacje pozarządowe. Wszystkie jednostki musiały ze sobą współpracować poprzez stałą wymianę informacji i wiedzy. Jednocześnie każdy z partnerów był informowany o postępach we wdrażaniu Programu.

Zarządzanie Programem odbywało z wykorzystaniem instrumentów, które pozwoliły na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ochrony środowiska województwa. Instrumenty służące realizacji Programu wynikały z obowiązujących przepisów. Zapisy określiły następujące instrumenty realizacji Programu: prawne (pozwolenia administracyjne, decyzje, koncesje), finansowe (opłaty, kary, kredyty, pomoc publiczna), społeczne (uzgodnienia, konsultacje), strukturalne (programowanie działań).

Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań Programu ochrony środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 obejmowały określenie stopnia wykonania działań:

- określenie stopnia realizacji przyjętych celów;
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem;
- analizę przyczyn rozbieżności.

Zaproponowano żeby ocena stopnia wdrażania Programu dokonywana była z częstotliwością co dwa lata. W ramach tego procesu należy na bieżąco monitorować postęp w zakresie wdrażania zdefiniowanych działań, a po dwóch latach dokonać oceny rozbieżności między celami zdefiniowanymi w Programie a ich wykonaniem oraz analizą przyczyn tych rozbieżności. Wyniki oceny będą stanowiły wskazówki dla kolejnej aktualizacji Programu.

Pomiar stopnia realizacji celów Programu będzie odbywał się poprzez mierniki. Będą to mierniki związane z poszczególnymi celami. Niektóre z mierników są parametrami stanu środowiska w sytuacji,

gdy cel Programu odnosi się wprost do zasobu środowiskowego. Poza głównymi miernikami przy ocenie skuteczności realizacji programu mogą być brane pod uwagę również wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa. Wskaźniki te ze względu na ich opisowy charakter oraz trudności w definiowaniu ich wartości należy traktować jako fakultatywne.

Wyróżniono wskaźniki:

- społeczno-ekonomiczne,
- stanu środowiska i zmiany presji na środowisko,
- aktywności państwa i społeczeństwa:

Analiza i ocena wskaźników realizacji Programu w poszczególnych obszarach interwencji zostanie szczegółowo przeanalizowana w dalszej części niniejszego Raportu.

III. Analiza zapisów Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030

1. Cele i kierunki interwencji Programu

W oparciu o diagnozę stanu środowiska województwa kujawsko-pomorskiego, zdefiniowane zagrożenia i problemy oraz mając na uwadze oczekiwane pozytywne zmiany w ochronie środowiska, w tabelach poniżej zaproponowano cele i kierunki interwencji Programu dla poszczególnych obszarów interwencji. Cele zostały określone zgodnie z zasadą SMART - tzn. są skonkretyzowane (specific, określone możliwie konkretnie), mierzalne (measurable, z przypisanymi wskaźnikami), akceptowalne (achievable, akceptowane przez osoby pracujące na rzecz ich osiągnięcia), realne (realistic, możliwe do osiągnięcia), terminowe (time-bound, z przypisanymi terminami).

Tabela 4. Cele, kierunki interwencji i zadania (Tabela 12 Programu)

Obszary interwencji Cele	Kierunki interwencji
Ochrona klimatu i jakości powietrza Ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych oraz gazów cieplarnianych. Poprawa warunków aerosanitarnych mierzona osiągnięciem norm dla poziomów dopuszczalnych i docelowych PM10 i benzo(a)pirenu oraz poziomów celów długoterminowych ozonu Adaptacja do zmian klimatu	Ograniczanie emisji niskiej Ograniczanie emisyjności transportu zbiorowego Zmniejszenie poziomu emisyjności i energochłonności w gospodarce Wykorzystanie potencjału regionu do zrównoważonego rozwoju energetyki rozproszonej na bazie OZE Podniesienie potencjału adaptacyjnego obszaru województwa do zmian klimatu poprzez działania administracyjno-organizacyjne, edukacyjne i techniczno-inwestycyjne
Zagrożenia hałasem Ograniczenie presji hałasu na środowisko i mieszkańców. Poprawa klimatu akustycznego obszaru województwa	Wykorzystanie narzędzi prawnych i administracyjnych do ochrony mieszkańców przed hałasem Zastosowanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych ograniczających oddziaływanie hałasu na środowisko i mieszkańców
Pola elektromagnetyczne Ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym (PEM)	Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnej Zapobieganie niewłaściwej lokalizacji źródeł PEM
Gospodarowanie wodami Zapobieganie utracie zasobów wodnych Minimalizowanie występowania suszy Ograniczenie ryzyka powodziowego Poprawa jakości wód Sukcesywne zwiększanie retencji wodnej	Zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi Racjonalizacja zużycia wody Zwiększenie możliwości retencyjnych Modernizacja infrastruktury przeciwpowodziowej Zhamowanie wzrostu ryzyka powodziowego Nie dopuszczanie do zanieczyszczania wód Zatrzymywanie wód opadowych i roztopowych w zlewniach
Gospodarka wodno-ściekowa Zapewnienie wystarczającej ilości wody na cele komunalne dobrej jakości Zapewnienie bezpiecznego dla środowiska unieszkodliwiania ścieków	Prawidłowe działanie sieci i urządzeń wodociągowych Prawidłowe działanie sieci i urządzeń kanalizacyjnych
Zasoby geologiczne Racjonalne pozyskiwanie zasobów kopalin Przywracanie środowisku terenów poeksploatacyjnych Przeciwdziałanie rozwojowi procesów osuwiskowych	Wydawanie koncesji na eksploatację kopalin z poszanowaniem zasobów środowiska Rekultywacja terenów po zakończonej eksploatacji złóż Zapewnienie właściwego ukształtowania powierzchni ziemi
Gleby Ochrona zasobu gleb najwyższych klas bonitacyjnych (kluczowego zasobu rolniczej przestrzeni produkcyjnej) Poprawa stanu i walorów użytkowych zasobów glebowych	Ograniczenie przeznaczania gleb klas I-III na cele nierolnicze Zapewnienie właściwego użytkowania zasobów glebowych Dążenie do sprawnego funkcjonowania systemów melioracyjnych na terenach użytków rolnych Rekultywacja gleb zdegradowanych Rozwój rolnictwa ekologicznego
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów Racjonalna gospodarka odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Zapobieganie powstawaniu odpadów Ograniczenie ilości odpadów przeznaczonych do składowania Ograniczenie oddziaływania na środowisko
Zasoby przyrodnicze Prowadzenie zrównoważonej polityki przestrzennej uwzględniającej potrzeby zachowania walorów przyrodniczych obszarów o wysokim potencjale przyrodniczym Zapewnienie ciągłości przestrzennej systemu przyrodniczego województwa Ochrona korytarzy ekologicznych Zwiększenie zasobów zieleni leśnej	Zapewnienie kształtowania różnorodności biologicznej poprzez wzbogacanie zasobów leśnych, wodnych i mokradeł Tworzenie nowych form ochrony przyrody Zapobieganie defragmentacji ciągów migracji zwierząt, roślin i grzybów Dalsze zwiększanie lesistości województwa

Zagrożenia poważnymi awariami Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców, zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku awarii	Utrzymanie w pełnej gotowości organizacyjnej i technicznej systemu zapobiegawczo – interwencyjnego – ratunkowego na wypadek wystąpienia poważnej awarii, klęski żywiołowej lub katastrofy Utrzymanie w sprawności i rozbudowa systemu alarmowania i ostrzegania o nadzwyczajnych zagrożeniach Działania prewencyjne

2. Opis harmonogramu rzeczowo-finansowego

Program formułuje harmonogram realizacji zadań własnych województwa kujawsko-pomorskiego w poszczególnych obszarach interwencji

Tabela 5 Zadania własne województwa (Tabela 13 Programu).

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty [tys. PLN]	Przewidywane źródła finansowania	Informacje dodatkowe
Obszar interwencji – Ochrona klimatu i jakości powietrza				
Opracowanie programów ochrony powietrza (POP) i ich aktualizacja oraz planów działań krótkoterminowych	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	około 100/program	Budżet Państwa, WFOŚiGW, inne środki zewnętrzne	Zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej
Opracowanie i wdrażanie wojewódzkiego systemu adaptacji do zmian klimatu	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	FEdKP 2021-2027, inne środki zewnętrzne	Projekt kluczowy SRW. Zadanie powiązane z 4, 7 i 9 obszarem interwencji
Utworzenie „Banku dobrych praktyk” w zakresie adaptacji do zmian klimatu	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	środki własne	Możliwość realizacji we współpracy z NGO
Nasadzanie drzew wzdłuż dróg wojewódzkich	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy	b.d.	RPO 2014-2020, FEdKP 2021-2027, inne środki zewnętrzne	Zieleń jako element izolacji przed zanieczyszczeniami komunikacyjnymi i hałasem. Zadanie powiązane z 2 obszarem interwencji.
Uzupełnienie drzewostanów przy drogach wojewódzkich	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy	b.d.	RPO 2014-2020, FEdKP 2021-2027, inne środki zewnętrzne	Zieleń jako element izolacji przed zanieczyszczeniami komunikacyjnymi i hałasem. Zadanie powiązane z 2 obszarem interwencji.
Organizowanie publicznego transportu zbiorowego na liniach kolejowych 2021-2030 w ramach Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	1 884 315	środki własne	
Realizacja „uchwały antysmogowej” (Uchwała nr VIII/136/19 Sejmiku WK-P z dnia 24 czerwca 2019 r.)	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Zadanie bezkosztowe	-	Realizacja zadania poprzez analizę raportów z IST
Zapewnienie stabilizacji energetycznej regionu poprzez rozwój energetyki odnawialnej	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	FEdKP 2021-2027, inne środki zewnętrzne	Projekt kluczowy Strategii rozwoju WK-P z szerokim zakresem zadań szczegółowych
Tramwaj Metropolitalny Bydgoszcz-Toruń	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	FEdKP 2021-2027, inne środki zewnętrzne	Projekt kluczowy Strategii rozwoju WK-P.
Rozwój idei biletu regionalnego „System Bilet Regionalny”	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	FEdKP 2021-2027, inne środki zewnętrzne	Projekt kluczowy Strategii rozwoju WK-P. Zadanie powiązane z 2 obszarem interwencji.

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Rozwój transportu niskoemisyjnego w miastach województwa kujawsko-pomorskiego	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	FEdKP 2021-2027, inne środki zewnętrzne	Projekt kluczowy Strategii rozwoju WK-P.
Ograniczenie emisji spalin poprzez „Rozbudowę systemu dróg rowerowych w ciągu dróg wojewódzkich	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy	43 766,6 (WPF 2021 – 2030)	RPO 2014-2020 FEdKP 2021- 2027	Projekt kluczowy Strategii rozwoju WK-P. Zadanie powiązane z 2 obszarem interwencji.
Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu	923 (WPF 2021 – 2030)	RPO 2014-2020	
Budowa i rozbudowa dróg wojewódzkich	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy	715 000 (WPF 2021 – 2030)	RPO 2014-2020 FEdKP 2021-2027 inne środki zewnętrzne	Zadanie powiązane z 2 obszarem interwencji.
Budowa obwodnic miejscowości na drogach wojewódzkich (14 miejscowości)	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy	b.d.	FEdKP 2021-2027 inne środki zewnętrzne	Projekt kluczowy Strategii rozwoju WK-P. Zadanie powiązane z 2 obszarem interwencji.
Zakup nowoczesnego taboru kolejowego	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	11 070 (WPF 2021-2030)	RPO 2014-2020 FEdKP 2021-2027	Projekt kluczowy strategii rozwoju WK-P.
Obszar interwencji – zagrożenia hałasem				
Programy ochrony środowiska przed hałasem (POH) i ich aktualizacje	Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	Budżet Państwa, inne środki zewnętrzne	Zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej
Wyznaczenie „obszarów cichych” na terenach cennych przyrodniczo jako regionalnego produktu turystycznego	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	środki własne, inne środki zewnętrzne	Możliwe opracowanie siłami własnymi Urzędu Marszałkowskiego
Zachowanie, uzupełnianie i nasadzenie zieleni izolacyjnej przy drogach wojewódzkich	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy	b.d.	środki RPO 2014-2020, FEdKP 2021-2027, środki własne, inne środki zewnętrzne	Zadanie powiązane z 1 obszarem interwencji.
Wdrażanie Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa kujawsko-pomorskiego	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	FEdKP 2021-2027, środki własne	Coroczny kompleksowy raport ze stanu realizacji Uchwały Nr LIII/814/14 Sejmiku WK-P z dnia 29 września 2014. Zadanie powiązane z 1 obszarem interwencji.
Obszar interwencji – pola elektromagnetyczne				
Prowadzenie rejestru linii SN i WN-źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Zadanie bezkosztowe	-	
Obszar interwencji – gospodarowanie wodami				
Realizacja projektu pilotażowego z zakresu retencji dla potrzeb rolniczych i środowiskowych	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	FEdKP 2021-2027, środki własne	Projekt kluczowy SRW
Obszar interwencji – gospodarka wodno-ściekowa				
Nie przewiduje się realizacji zadań własnych w przedmiotowym obszarze interwencji				
Obszar interwencji – zasoby geologiczne				
Nie przewiduje się realizacji zadań własnych w przedmiotowym obszarze interwencji				
Obszar interwencji – gleby				
Identyfikacja zasobu rolniczej przestrzeni produkcyjnej, kluczowej dla prowadzenia działalności rolniczej, dla zapewnienia racjonalnej polityki przestrzennej	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	Pomoc techniczna FEdKP 2021- 2027, środki własne	Projekt kluczowy SRW

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

„Kluczowy zasób Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej”				
Ograniczanie przeznaczania gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Zadanie bezkosztowe	-	Realizacja zadania poprzez: - wydawanie negatywnych opinii dotyczącej zmiany przeznaczenia gleb klas I-III na cele nierolnicze, - odmowy uzgadniania projektów dokumentów planistycznych gmin.
Opracowanie i wdrożenie Programu rozwoju retencji dla celów rolniczych i środowiskowych w województwie kujawsko-pomorskim	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	Środki własne, Pomoc techniczna FEdKP 2021-2027	Możliwe opracowanie dokumentu siłami własnymi Urzędu Marszałkowskiego
Obszar interwencji – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów				
Wojewódzki plan gospodarki odpadami – wdrażanie i aktualizacja, sprawozdania z realizacji	Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	Środki własne, WFOŚiGW, inne środki zewnętrzne	
Zapewnienie kompleksowej gospodarki odpadami. Punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gminy	9.745,4 (WPF 2021-2030)	RPO 2014-2020 FEdKP 2021-2027	
Obszar interwencji – zasoby przyrodnicze				
Opracowanie i wdrażanie wojewódzkiego systemu adaptacji do zmian klimatu	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	Środki własne, Pomoc techniczna FEdKP 2021-2027	Projekt kluczowy SRW
„Animatory i Strażnicy dla Zielonego Ładu”. Platforma współpracy instytucji oraz sektora pozarządowego na rzecz realizacji założeń „Zielonego Ładu”	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	Środki własne, FEdKP 2021-2027	Projekt kluczowy SRW
Kształtowanie systemu przyrodniczego województwa (parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu)	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	Środki własne, FEdKP 2021-2027	W zależności od potrzeb ochrony przyrody i potrzeb do zwiększenia swobody w zakresie zagospodarowania i użytkowania terenów.
Opracowywanie i wdrażanie planów ochrony dla parków krajobrazowych	Parki Krajobrazowe Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	Środki własne, FEdKP 2021-2027, fundusze ochrony środowiska	W zależności od potrzeb i dostępnych środków finansowych
Ochrona czynna i monitoring siedlisk na terenach parków krajobrazowych	Parki Krajobrazowe Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	Środki własne, FEdKP 2021-2027, fundusze ochrony środowiska	W zależności od potrzeb i dostępnych środków finansowych
Prowadzenie edukacji społeczności zamieszkujących obszary chronione województwa kujawsko-pomorskiego	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	Środki własne, FEdKP 2021-2027	W zależności od potrzeb i dostępnych środków finansowych
Doposażanie bazy edukacyjnej parków krajobrazowych	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	b.d.	Środki własne, FEdKP 2021-2027	W zależności od potrzeb i dostępnych środków finansowych
Obszar interwencji – zagrożenia poważnymi awariami				
Nie przewiduje się realizacji zadań własnych w przedmiotowym obszarze interwencji				

W kolejnej tabeli (Tabela nr 14 Programu) zawarto harmonogram rzeczowo-finansowy zadań monitorowanych. Są to zadania, których samorząd województwa nie realizuje ale może mieć na nie wpływ np. przez częściowy udział finansowy. Zadania te zostaną przeanalizowane w dalszej części niniejszego raportu. Zakres tych analiz pomija zadania gmin i powiatów, gdyż samorządy gminne i powiatowe sporządzają raporty z wykonania własnych (gminnych i powiatowych) programów ochrony środowiska.

W przypadku zadań związanych z gospodarką odpadami i zapobieganiem powstawania odpadów należy mieć na uwadze, że zgodnie z ustawą o odpadach środki krajowe i unijne planowane na działania w gospodarce odpadami komunalnymi muszą być zawarte w planie inwestycyjnym, stanowiącym załącznik do Planu gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028.

Należy podkreślić, że lista zadań nie zamyka możliwości realizowania innych działań. Oznacza to możliwość realizacji przedsięwzięć niewskazanych w harmonogramie, ale takich, które mieszczą się w ramach obszarów i kierunków interwencji *Programu*:

- ochrona klimatu i jakości powietrza;
- zagrożenie hałasem;
- pola elektromagnetyczne;
- gospodarowanie wodami;
- gospodarka wodno-ściekowa;
- zasoby geologiczne;
- gleby;
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
- zasoby przyrodnicze;
- zagrożenie poważnymi awariami.

Tabela 6 Harmonogram realizacji zadań monitorowanych (Tabela 14 Programu)

Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty	Przewidywane źródła finansowania	Informacje dodatkowe
Obszar interwencji – Ochrona klimatu i jakości powietrza				
Monitoring jakości powietrza	GIOS Bydgoszcz	b.d.	Budżet Państwa	
Prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska oraz decyzji za korzystanie ze środowiska z zakresu ochrony powietrza	WIOŚ Bydgoszcz	b.d.	Budżet Państwa	
Realizacja „uchwały antysmogowej” (uchwała nr VIII/136/19 Sejmiku WK-P z dnia 24 czerwca 2019)	Jednostki samorządu terytorialnego, zarządcy nieruchomości, mieszkańcy województwa	b.d.		

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Kompleksowe projekty adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu	RDLP w Toruniu	13 311,6	Środki własne, Środki UE	Zadanie powiązane z 4, 7 i 9 obszarem interwencji
Budowa/rozbudowa dróg lub ich odcinków: - drogi ekspresowej S5 na odcinkach od węzła Nowe Marzy do granic województwa , - drogi ekspresowej S10 Bydgoszcz – Toruń, - drogi ekspresowej S10 Piła – Bydgoszcz, - DK nr 25 Obodowo – Mąkowsko, - DK nr 15 Tivoli – Brodnica – Tama Brodzka, - DK nr 91 Toruń – Włocławek II etap, - DK nr 92 Terespol – Stolno, - DK nr 67 Lipno – Radomice, - DK nr 62 Strzelno – Kobylniki, -DK nr 62 Kobylniki – Kruszwica	GDDKiA	2 325 534,8 2 421 617,5 1 905 359,2 80 200,0 34 161,8 179 754,1 20 830,0 28 036,0 88 233,7 25 651,6	Budżet Państwa, środki UE	Zadanie powiązane z 2, 4 i 9 obszarem interwencji Zadanie powiązane z 4 i 9 obszarem interwencji
Budowa obwodnic: - Kamień Krajeński, - Sępólno Krajeńskie	GDDKiA	49 080,1 129 740,0	Budżet Państwa, środki UE	Zadanie powiązane z 2, 4 i 9 obszarem interwencji Zadanie powiązane z 4 i 9 obszarem interwencji
Budowa dróg i obwodnic miejscowości: - DK nr 62 obwodnica Brzeźcia Kujawskiego, - DK nr 15 i DK nr 25 obwodnica Strzelna, - DK nr 15 obwodnica Kowalewa Pomorskiego, - DK nr 25 obwodnica Nowej Wsi Wielkiej, - DK nr 62 obwodnica Kruszwicy, - DK nr 67 obwodnica Lipna, - budowa drogi S5 na odcinku od węzła Nowe Marzy do granicy z województwem warmińsko-mazurskim	GDDKiA	261 000,0 261 000,0 232 000,0 116 000,0 203 000,0 174 000,0 2 581 200,0	Budżet Państwa, środki UE	Dopiero na etapie przygotowania inwestycji określone zostaną urządzenia chroniące środowisko w poszczególnych obszarach interwencji
Realizacji programów i planów: - ochrony powietrza (POP), - uchwały antysmogowej, - gospodarki niskoemisyjnej (PGN), - ograniczenia niskiej emisji (PONE), - adaptacji do zmian klimatu,	Gminy, powiaty	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska, środki UE	

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

- zrównoważonej mobilności i elektromobilności (SUMP)				
Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację i wykorzystanie OZE w budynkach	Gminy, powiaty, właściciele nieruchomości	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska, środki mieszkańców, przedsiębiorstwa, spółki komunalne, środki UE	
Rozwój budownictwa energooszczędnego i pasywnego	Gminy, powiaty, właściciele nieruchomości	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska, środki UE	
Budowa i modernizacja energooszczędnych sieci oświetleniowych wzdłuż dróg i ciągów pieszo-rowerowych	Gminy, powiaty	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska, środki mieszkańców, przedsiębiorstwa, spółki komunalne i środki UE Budżet Państwa Budżet Państwa	
Budowa elektrowni/ciepłowni z wykorzystaniem OZE a w szczególności z promieniowania słonecznego, wody, biomasy, geotermii oraz budowa magazynów energii	Gminy, powiaty, przedsiębiorcy	b.d.		
Likwidacja niskiej emisji poprzez wymianę instalacji grzewczych wykorzystujących paliwo stałe na rozwiązania bez – lub niskoemisyjne	Gminy, powiaty, właściciele nieruchomości	b.d.		
Rozwój i modernizacja zbiorczych systemów grzewczych (sieci ciepłownicze i gazowe)	Gminy	b.d.		
Budowa, przebudowa i modernizacja dróg w połączeniu z utrzymaniem i wprowadzaniem zieleni osłonowej	Gminy, powiaty	b.d.		
Rozwój zintegrowanych systemów transportu publicznego zbiorowego	Gminy	b.d.		
Ograniczanie ruchu samochodowego w centrach miast oraz wyprowadzanie z terenu miast ruchu tranzytowego i transportu ciężkiego	Gminy	b.d.		
Rozwój systemu dróg pieszo – rowerowych i rowerów miejskich	Gminy, powiaty	b.d.		
Działania w celu „uspokojenia” ruchu drogowego	Gminy, powiaty	b.d.		
Budowa ogólnodostępnych stacji ładowania samochodów elektrycznych	Gminy, powiaty	b.d.		
Zakupy pojazdów niskoemisyjnych i bezemisyjnych dla transportu publicznego zbiorowego	Gminy, powiaty	b.d.		

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania ruchem miejskim (ITS)	Gminy, powiaty	b.d.		
Budowa infrastruktury ułatwiającej dostęp do transportu zbiorowego (zintegrowane węzły przesiadkowe, parkingi Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride)	Gminy, powiaty	b.d.		
Rozwój i promocja transportu szynowego tramwajowego i kolejowego	Gminy, powiaty	b.d.		
Edukacja społeczeństwa w zakresie zachowań oszczędzających energię i poprawy efektywności energetycznej	Gminy, powiaty	b.d.		
Uwzględnianie w mpzp ustaleń odnośnie zaopatrzenia w energię ciepłą z nośników nie powodujących nadmiernej emisji, zwiększanie powierzchni zieleni oraz wyznaczanie korytarzy wentylacyjnych	Gminy, powiaty	b.d.		
Ograniczanie i likwidacja miejskich wysp ciepła (MWC)	Gminy	b.d.		
Monitoring jakości powietrza	GIOŚ Bydgoszcz	b.d.		
Prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska oraz decyzji za korzystanie ze środowiska z zakresu ochrony powietrza	WIOŚ Bydgoszcz	b.d.		
Obszar interwencji – zagrożenia hałasem				
Generalny pomiar ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich	GDDKiA	b.d.	Budżet Państwa	
Monitoring hałasu głównych dróg krajowych i wojewódzkich oraz głównych linii kolejowych	Zarządcy dróg: GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich, PKP S.A.	b.d.	Budżet Państwa	
Prowadzenie monitoringu hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	GIOŚ	b.d.	Budżet Państwa	
Prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska	WIOŚ Bydgoszcz	b.d.	Budżet Państwa	
Realizacja programów ochrony środowiska przed hałasem	Zarządzający głównymi drogami i liniami kolejowymi oraz miasta powyżej 100 000 mieszkańców	b.d.	Środki własne fundusze ochrony środowiska, środki UE	
Sporządzanie strategicznych map hałasu dla głównych dróg	Zarządcy głównych dróg i linii	b.d.	Budżet Państwa, Środki własne,	Strategiczne mapy hałasu sporządza

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

i linii kolejowych oraz miast powyżej 100 000 mieszkańców	kolejowych, Prezydenci Miast Bydgoszczy, Torunia i Włocławka		fundusze ochrony środowiska, Środki UE	się co 5 lat. Pierwsza edycja do końca czerwca 2022 r.
Budowa dodatkowych ekranów akustycznych przy autostradzie A1 od węzła Czerniewice do granic z województwem łódzkim	GDDKiA	21 949,4	Budżet Państwa, Środki UE	
Budowa ekranów akustycznych na S10 na odcinku Bydgoszcz Błonie – Bydgoszcz Południe	GDDKiA	3 884,4	Budżet Państwa, Środki UE	
Budowa i rozbudowa dróg i obwodnic miejscowości z uwzględnieniem zachowania standardów akustycznych, wyszczególnionych w 1.obszarze interwencji „Ochrona klimatu i jakości powietrza”, gdzie realizowanie będą ekrany akustyczne (zadania powiązane z 2.obszarem interwencji)	GDDKiA	Koszty wyszczególnione w 1.obszarze interwencji	Budżet Państwa, Środki UE	
Budowa i rozbudowa dróg powiatowych i gminnych	Gminy, powiaty	b.d.	Budżet Państwa, Środki UE	Zadanie powiązane z 1.obszarem interwencji
Stosowanie nawierzchni o zredukowanej hałaśliwości (tzw. „cichych”) podczas przebudowy dróg	Gminy, powiaty	b.d.	Budżet Państwa, Środki UE	Zadanie powiązane z 1.obszarem interwencji
Wyprowadzanie z centrów miast i terenów zabudowy mieszkaniowej ruchu tranzytowego i transportu ciężkiego	Gminy	b.d.	Środki własne, budżet Państwa, środki UE	Zadanie powiązane z 1.obszarem interwencji
Działania w kierunku spowalniania ruchu drogowego na terenach miejskich	Gminy	b.d.	Środki własne, budżet Państwa, środki UE	Zadanie powiązane z 1.obszarem interwencji
Wprowadzanie torowisk „cichych” i „zielonych” na modernizowanych liniach tramwajowych	Miasta Bydgoszcz, Grudziądz, Toruń	b.d.	Środki własne, budżet Państwa, środki UE	Zadanie powiązane z 1.obszarem interwencji
Rozwój zintegrowanych systemów transportu publicznego zbiorowego w dużych miastach i na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie	Gminy, powiaty	b.d.	Środki własne, budżet Państwa, środki UE	Zadanie powiązane z 1.obszarem interwencji
Rozwój systemu dróg pieszo – rowerowych wraz z niezbędną infrastrukturą	Gminy, powiaty	b.d.	Środki własne, budżet Państwa, środki UE	Zadanie powiązane z 1.obszarem interwencji
Zachowanie, poprawa stanu i wprowadzanie nowej przydrożnej zieleni izolacyjnej	Gminy, powiaty	b.d.	Środki własne, budżet Państwa, środki UE	Zadanie powiązane z 1.obszarem interwencji

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Wyznaczanie obszarów ciszy w miastach	Gminy	b.d.	Środki własne, budżet Państwa, środki UE	Zadanie powiązane z 1.obszarem interwencji
Wprowadzanie do mpzp ustaleń odnośnie kształtowania warunków komfortu akustycznego dla terenów „wrażliwych”, a wynikające z programów ochrony środowiska przed hałasem	Gminy	b.d.	Środki własne, budżet Państwa, środki UE	Zadanie powiązane z 1.obszarem interwencji
Obszar interwencji – pola elektromagnetyczne				
Prowadzenie monitoringu promieniowania elektromagnetycznego (PEM) i kontroli źródeł PEM	GIOŚ Bydgoszcz, WIOŚ Bydgoszcz	b.d.	Budżet Państwa	
Prowadzenie rejestru zgłoszeń źródeł PEM	Gminy	b.d.	Środki własne	
Wprowadzanie do mpzp zapisów uwzględniających ochronę przed oddziaływaniem PEM	Gminy Marszałek województwa	b.d.	Środki własne	
Ograniczanie koncentracji źródeł PEM na etapie wydawania decyzji administracyjnych	Gminy	b.d.	Środki własne, budżet Państwa, środki UE	
Obszar interwencji – gospodarowanie wodami				
Opracowanie bilansów hydrologicznych i rocznej dynamiki wód dla jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych w granicach województwa kujawsko-pomorskiego	PIG	b.d.	Budżet państwa	Konieczność realizacji projektu zgłoszona przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody. Zadanie realizowane dla terenu całego kraju przez Państwową Służbę Hydrologiczną
Budowa kaskady odcinka Wisły od Warszawy do Gdańska - etap I: Budowa stopnia wodnego na Wiśle poniżej Włocławka w Siarzewie (708 km Wisły)	PGW Wody Polskie	4,5 mld zł	Budżet państwa, fundusze celowe	Termin zakończenia inwestycji nie został ściśle określony
Prowadzenie kompleksowego monitoringu jakości wód rzek, jezior i zbiorników zaporowych	GIOŚ Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy	b.d.	Budżet państwa	W cyklu rocznym
Budowa obiektów małej retencji na terenie nadleśnictw RDLP w Toruniu	RDLP w Toruniu	b.d.	Norweski Mechanizm Finansowy, fundusze ochrony środowiska, środki własne	W zależności od potrzeb i dostępnych środków finansowych
Uporządkowanie gospodarki wodnej na Kujawach przez realizację projektu "Woda dla Kujaw - żywość dla Polski"	Rząd RP	2,5 mld zł	Budżet państwa, fundusze celowe	W zależności od dostępnych środków finansowych

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Obszar interwencji – gospodarka wodno-ściekowa				
Aktualizacja wyznaczenia obszaru i granicy aglomeracji	Samorządy gmin	b.d.	Budżety gmin	W zależności od potrzeb
Modernizacje oczyszczalni ścieków o przestarzałych technologiach	Samorządy gmin	b.d.	FEnIKS. FEdKP, budżety gmin, fundusze ochrony środowiska, fundusze celowe	W zależności od potrzeb i dostępnych środków finansowych
Budowa i rozbudowa sieci i urządzeń wodociągowych	Samorządy gmin	b.d.	FEnIKS FEdKP, budżety gmin, fundusze ochrony środowiska, fundusze celowe	W zależności od potrzeb i dostępnych środków finansowych
Budowa i rozbudowa sieci i urządzeń kanalizacyjnych	Samorządy gmin	b.d.	FEnIKS. FEdKP, budżety gmin, fundusze ochrony środowiska, fundusze celowe	W zależności od potrzeb i dostępnych środków finansowych
Obszar interwencji – zasoby geologiczne				
Identyfikacja złóż kopalin o znaczeniu strategicznym dla państwa i województwa	Główny Geolog Kraju	b.d.	Budżet państwa	W zależności od potrzeb
Określanie sposobu rekultywacji terenów poeksploatacyjnych	Geolodzy powiatowi	Zadanie bezkosztowe	-	W zależności od potrzeb
Obszar interwencji – gleby				
Ograniczanie przeznaczenia gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze	Minister rolnictwa	Zadanie bezkosztowe	-	Realizacja zadania poprzez: - wydawanie negatywnych opinii dotyczącej zmiany przeznaczenia gleb klas I-III na cele nierolnicze, - odmowy uzgadniania projektów dokumentów planistycznych gmin.
Prowadzenie monitoringu gleb w cyklu 5-letnim	Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach na zlecenie GIOŚ	b.d.	Budżet państwa, fundusze ochrony środowiska	W zależności od potrzeb i dostępnych środków finansowych
Obszar interwencji – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów				
Monitoring i kontrola gospodarki odpadami i instalacji zagospodarowania odpadów	WIOŚ Bydgoszcz, Gminy	b.d.	Budżet Państwa	
Odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych	Gminy	b.d.	Środki własne, środki spółek komunalnych, fundusze ochrony środowiska, środki UE	
Modernizacja systemu gospodarki odpadami w gminach, w tym: - budowa/modernizacja PSZOK, stacji	Gminy, przedsiębiorcy	b.d.	Środki własne, środki spółek komunalnych, fundusze ochrony środowiska, środki UE	

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

przeładunkowych, instalacji do przetwarzania odpadów, punktów zbiórki i napraw, punktów zbiórki żywności (np. jadłodzielni), - rozbudowa /modernizacja/rekultywacja składowisk odpadów, instalacji do odzysku, w tym recyklingu oraz unieszkodliwiania odpadów, - zakupy pojemników i kontenerów na odpady, w tym do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych , - zakupy pojazdów do zbierania odpadów				
Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gminy	b.d.	Środki własne, WFOŚiGW	
Aktualizacja programów usuwania wyrobów zawierających azbest	Gminy	b.d.	Środki własne	
Likwidacja nielegalnych miejsc składowania i magazynowania odpadów	Gminy, przedsiębiorcy	b.d.	Środki własne, WFOŚiGW	
Działania w celu osiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania	Gminy, przedsiębiorcy	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska, środki UE	
Działania w celu osiągnięcia wymaganych poziomów ograniczenia składowania odpadów komunalnych	Gminy	b.d.		
Działania w celu osiągnięcia wymaganych poziomów odzysku, recyklingu, przygotowania do ponownego użycia odpadów innych niż komunalne, określonych w przepisach odrębnych (np. zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie, oleje odpadowe itd.)	Przedsiębiorcy	b.d.	Środki własne, fundusze ochrony środowiska, środki UE	
Promowanie kompostowania przydomowego	Gminy	b.d.	Środki własne	
Promowanie zachowań rozwiązań organizacyjnych i technicznych ograniczających marnotrawienie żywności	Gminy	b.d.	Środki własne, środki UE	
Obszar interwencji – zasoby przyrodnicze				
Utworzenie regionalnej bazy danych o zasobach przyrodniczych województwa kujawsko-pomorskiego oraz wieloaspektowej inwentaryzacji przyrodniczej	Administracja rządowa przy współpracy Samorządu Województwa	b.d.	Budżet państwa, fundusze ochrony środowiska	Konieczność realizacji projektu zgłoszona przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody.

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

	Kujawsko-Pomorskiego			
Ochrona czynna i monitoring obszarów Natura 2000	RDOŚ w Bydgoszczy	b.d.	Budżet państwa, fundusze ochrony środowiska, FEnIKS, FE dKP2021-2027	W zależności od potrzeb
Sukcesywne opracowywanie i wdrażanie planów ochrony i planów zadań ochronnych dla rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000	RDOŚ w Bydgoszczy	b.d.	Budżet państwa, fundusze ochrony środowiska, FEnIKS	W zależności od potrzeb
Realizacja działań ochronnych wynikających z ustanowionych planów ochrony i zadań ochronnych dla rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000	RDOŚ w Bydgoszczy	b.d.	Budżet państwa, fundusze ochrony środowiska, FEnIKS	W zależności od horyzontu czasowego planu ochrony lub planu zadań ochronnych
Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu-mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych" - Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Sinowa wraz z urządzeniami piętrzącymi.	RDLP w Toruniu	900 tys. zł	Środki własne, środki UE	Zakończenie projektu – sierpień 2022 r
Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu-mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych" -Nawadnianie leśnictw Szczepanowo i Niedźwiedzi Kierz z wykorzystaniem wody z kopalni kruszywa w Wapiennie POiS 2014-2020	RDLP w Toruniu	10 000 tys. zł	Środki własne, środki UE	Projekt realizowany w latach 2022-2023
Obszar interwencji – zagrożenia poważnymi awariami				
Zapobieganie potencjalnemu zagrożeniu środowiska. Kontrola zakładów o dużym (ZDR) ryzyku wystąpienia awarii i zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR)	WIOŚ Bydgoszcz,	b.d.	Budżet Państwa	
Prowadzenie rejestrów i kontrole zakładów o dużym (ZDR) i zwiększonym ryzyku (ZZR)	KW PSP w Toruniu	b.d.	Budżet Państwa	
Zakupy samochodów ratowniczo – gaśniczych	KW PSP w Toruniu	b.d.	Budżet Państwa, fundusze ochrony środowiska, środki UE	
Rozbudowa systemu ostrzegania i alarmowania w wypadku wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń	KW PSP w Toruniu, gminy, powiaty	b.d.	Budżet Państwa, fundusze ochrony środowiska, środki UE, środki własne	
Zakupy materiałów i sprzętu ratowniczo – gaśniczego	KW PSP w Toruniu, gminy, powiaty	b.d.	Budżet Państwa, fundusze ochrony środowiska, środki UE, środki własne	

Doposażenie jednostek PSP I OSP	Gminy, powiaty	b.d.	Budżet Państwa, fundusze ochrony środowiska, środki UE, środki własne	
Utrzymanie we właściwym stanie technicznym i organizacyjnym dróg, po których przemieszczane są substancje niebezpieczne	Zarządcy dróg	b.d.	Środki własne	Zadanie powiązane z 1.obszarem interwencji
Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczenie zagrożeń związanych z pożarami lasów. Budowa wieży p.poż. (dostrzegalni) wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną	RDLP w Toruniu	961,0	Środki UE	Zadanie powiązane z 1.obszarem interwencji
Uwzględnianie w mpzp zakładów ZDR i ZZR	Gminy	b.d.	Środki własne	
Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia	KW PSP w Toruniu, Gminy, powiaty	b.d.	Środki własne	
Zapobieganie potencjalnemu zagrożeniu środowiska. Kontrola zakładów o dużym (ZDR) ryzyku wystąpienia awarii i zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR)	WIOŚ Bydgoszcz,	b.d.	Budżet Państwa	

W Programie ochrony środowiska dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2022 - 2030 nie określono szacunkowych sum potrzeb finansowych na jego realizację.

Finansowanie działań *Programu* spoczywa na jednostkach uczestniczących w jego realizacji. Podstawowym źródłem finansowania zadań wskazanych w *Programie* są środki własne oraz fundusze zewnętrzne. Dodatkowych źródeł finansowania zadań poszczególne jednostki mogą szukać wśród funduszy unijnych (np. fundusze strukturalne, Fundusz Spójności), środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kredytów bankowych oraz dotacji z budżetu centralnego.

3. Opis przyjętych metod wdrażania i monitorowania Programu

Program ochrony środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030 wszedł do realizacji na podstawie uchwały Nr XLVIII/646/22 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 sierpnia 2022 r. Zapisy dokumentu mówią, iż podstawowym organem, który jest odpowiedzialny za realizację programu ochrony środowiska jest Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Podstawową zasadą skutecznej realizacji programu ochrony środowiska jest właściwe adresowanie poszczególnych zadań i świadome ich przyjęcie przez wykonawców. Z punktu widzenia miejsca w strukturze zarządzania Programem wyróżnić można:

- jednostki realizujące określone w Programie zadania,
- instytucje finansujące (jednostki zarządzające i płatnicze),
- instytucje nadzoru i kontroli oraz monitorowania efektów (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwowa Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna).

Najważniejszym procesem wdrażania Programu i realizacji założonych w nim celów jest rejestracja zmian środowiska poprzez monitorowanie jego stanu jako całości i poszczególnych komponentów. Działania te wraz z oceną stopnia realizacji zadań określonych celami niniejszego opracowania dostarczą podstawowych informacji o stopniu wdrożenia i efektach realizacji powyższego Programu. W tym celu wskazane jest wspomaganie monitoringu środowiska realizowanego przez służby Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska – Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Prowadzony przez Inspekcję Ochrony Środowiska system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska zwany państwowym monitoringiem środowiska, dostarczy m.in. informacji o:

- aktualnym stanie środowiska i stopniu zanieczyszczenia jego poszczególnych komponentów,
- ładunkach zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska,
- dynamice antropogenicznych przemian środowiska przyrodniczego,
- przewidywanych skutkach korzystania ze środowiska.

Wskaźnikiem skuteczności realizacji polityki ekologicznej będzie system nadzoru i kontroli wdrażania Programu, który będzie polegał na:

- dokonywaniu co 2 lata oceny realizacji Programu,
- dokonywaniu oceny realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska.

Miernikami skuteczności polityki ekologicznej powinny być:

- stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska (np. depozycją lub koncentracją poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu, wodzie, glebie), a naukowo uzasadnionym zanieczyszczeniem dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym),
- ilość zużywanej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji (wyrażoną w jednostkach fizycznych lub wartością sprzedaną),
- stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska),
- techniczno-ekologiczne charakterystyki materiałów, urządzeń, produktów (np. zawartość ołowiu w benzynie, zawartość rtęci w bateriach, jednostkowa emisja węglowodorów przy eksploatacji samochodu, poziom hałasu w czasie pracy samochodu itp.); zgodnie z zasadą dostępu do informacji dane te powinny być ujawniane na metkach lub w dokumentach technicznych produktów.

Powyższe wskaźniki powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji polityki ekologicznej państwa w dwóch przekrojach: terytorialnym (do zakładu włącznie) i branżowym.

Poza głównymi miernikami przy ocenie skuteczności realizacji Programu będą stosowane wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki reakcji państwa i społeczeństwa,

Analiza i ocena wskaźników realizacji Programu w poszczególnych obszarach interwencji zostanie szczegółowo przeanalizowana w dalszej części niniejszego Raportu.

III. Informacje z wykonanych zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych

1. Uwagi ogólne

Podstawowymi źródłami pozyskiwania danych pozwalających na identyfikację i ocenę zadań inwestycyjnych przewidzianych w Programach ochrony środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego za lata 2021 i 2022 są dane własne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu – Departamentów wdrażających postanowienia dokumentu: Środowiska, Zarządzania Funduszami Europejskimi dla Kujaw i Pomorza, Wdrażania Funduszy Europejskich dla Kujaw i Pomorza, Realizacji Projektów Unijnych, Rolnictwa i Geodezji, Planowania Rozwoju i Innowacji. Wykorzystano informacje zawarte w „Raportach o stanie województwa” corocznie sporządzanych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, dane uzyskane z jednostek organizacyjnych Województwa tj. parków krajobrazowych i Zarządu Dróg Wojewódzkich. Wykorzystane także dane innych podmiotów wdrażających lub współfinansujących działania przewidziane w Programie np. Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy, PGW Wody Polskie, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu, Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad w Bydgoszczy, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.

2. Wykonanie zadań inwestycyjnych

Program ochrony środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 oraz Program ochrony środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030 określają harmonogramy rzeczowo-finansowe, w których wyróżnia się zadania własne województwa kujawsko-pomorskiego planowane do realizacji w latach 2017-2020 i 2022-2030.

Poniżej w tabeli zestawiono zadania inwestycyjne wykonane w ramach poszczególnych obszarach interwencji, które są jednakowe dla obu programów i obejmują następujące obszary interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza; zagrożenie hałasem; pola elektromagnetyczne; gospodarowanie wodami; gospodarka wodno-ściekowa; zasoby geologiczne; gleby; gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów; zasoby przyrodnicze; zagrożenie poważnymi awariami. Dodatkowo Program na lata 2017-2020 zawiera dwa obszary interwencji: edukacja; monitoring środowiska, które opisano w dalszej części raportu. Kolorem **fioletowym** oznaczono zadania monitorowane.

Tabela 7. Zestawienie wykonanych własnych zadań inwestycyjnych w poszczególnych obszarach interwencji – kolorem **fioletowym** oznaczono zadania monitorowane

Obszar interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza

Wykonane zadania w 2021 roku:

Ograniczenie emisji spalin poprzez budowę ścieżki rowerowo-piesznej przy DW 269 Szczerkowo – Kowal od Powiatowego Centrum Kształcenia Zawodowego w Chodczu do istniejącego odcinka w granicach administracyjnych miasta Chodecz;

Ograniczenie emisji spalin poprzez budowę ścieżki rowerowo-piesznej przy drodze wojewódzkiej Nr 269 od Powiatowego Centrum Kształcenia Zawodowego w Chodczu do istniejącego odcinka w granicach administracyjnych Miasta Chodecz

Poprawa bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców oraz wsparcie niskoemisyjnego transportu drogowego poprzez wybudowanie dróg dla rowerów na terenie powiatu bydgoskiego – Budowa ścieżki rowerowej Otorowo - Solec Kujawski (2,36 km)

Efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym - "Poprawa efektywności energetycznej obiektów SP ZOZ z siedzibą w Mogilnie poprzez kompleksową termomodernizację i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii - Poradnia Dziecięca Mogilno"

Wykonane zadania w 2022 roku:

Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej: budynek Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu

Ograniczenie emisji spalin poprzez rozbudowę sieci dróg rowerowych znajdujących się w koncepcji rozwoju systemu transportu Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego dla: Części nr 2 - Złotoria-Nowa Wieś-Lubicz Górny w ciągu drogi wojewódzkiej nr 657

Ograniczenie emisji spalin poprzez rozbudowę sieci dróg rowerowych znajdujących się w koncepcji rozwoju systemu transportu Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego dla: Części nr 3 - Toruń-Mała Nieszawka-Wielka Nieszawka-Cierpice w ciągu drogi wojewódzkiej nr 273

Przebudowa wraz z rozbudową drogi wojewódzkiej Nr 265 Brześć Kujawski-Gostynin od km 0+003 do km 19+117 w zakresie dotyczącym budowy ciągów pieszo-rowerowych

Ograniczenie emisji spalin poprzez rozbudowę sieci dróg rowerowych znajdujących się w koncepcji rozwoju systemu transportu Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego dla: Części nr 1 - Nawra-Kończewice-Chełmża-Zalesie-Kiełbasin-Mlewiec- Srebrniki-Sierakowo w ciągu dróg wojewódzkich nr: 551, 649, 554

Poprawa bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców oraz wsparcie niskoemisyjnego transportu drogowego poprzez wybudowanie dróg dla rowerów na terenie powiatu bydgoskiego – Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 244 polegająca na budowie ścieżki rowerowej od skrzyżowania z drogą krajową nr 25 do Bożenkowa na długości ca 6,6 km"

Zakup 3 sztuk elektrycznych zespołów trakcyjnych w ramach projektu - Zakup elektrycznego taboru kolejowego do obsługi transportu pasażerskiego na terenie województwa kujawsko-pomorskiego

Efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym - Gmina Bytoń na realizację projektu pt. "Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej w Stróżewie dz. Nr 39/2 obręb Stróżewo"; Województwo Kujawsko-Pomorskie na realizację projektu pt. "Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Warszewicach"; Powiat Brodnicki na realizację projektu pt. "Termomodernizacja

budynku przy ul. Żwirki i Wigury 3 w Brodnicy”; Powiat Nakielski na realizację projektu pt. "Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w powiecie nakielskim. Budynek PUP"; Gmina Kamień Krajeński na realizację projektu pt. "Termomodernizacja budynku OSP w Kamieniu Krajeńskim".

Zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych - Gmina Świecie na realizację projektu pt. "Rozbudowa drogi powiatowej nr 1249C, polegająca na budowie ścieżki pieszorowerowej na odcinku Sulnowo-Dziki oraz przebudowa drogi powiatowej nr 1285C, polegająca na budowie ścieżki pieszorowerowej na odcinku Gruczno-Chrystkowo, w ramach projektu: Urządzenie ścieżek rowerowych na terenie Gminy Świecie"; Gmina Waganiec na realizację projektu pt. "Modernizacja energetyczna oświetlenia ulicznego - wymiana oświetlenia na energooszczędne"; Gmina Janikowo na realizację projektu pt. "Wymiana źródeł światła i budowa sieci energooszczędnego oświetlenia ulicznego w Janikowie etap I, etap II, etap III"; Gmina Pruszcz na realizację projektu pt. "Przebudowa drogi powiatowej nr 1284C Pruszcz - Gruczno polegająca na wykonaniu ścieżki rowerowej - ul. Wyzwolenia w Pruszczu"; Związek Gmin Ziemi Kujawskiej na realizację projektu pt. "Budowa ścieżek rowerowych na terenie gmin Aleksandrów Kujawski, Koneck i Zakrzewo".

Efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym w ramach ZIT - Gmina Miasta Toruń na realizację projektu pt. "Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację i wykorzystanie OZE w obiektach użyteczności publicznej na terenie miasta Torunia - etap IV"; Gmina Solec Kujawski na realizację projektu pt. "Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Solec Kujawski: budynek nr 4 przy Placu Jana Pawła II"; Miasto Bydgoszcz na realizację projektu pt. "Termomodernizacja Przedszkola nr 19 w Bydgoszczy".

▪ DW 244/394 „Poprawa bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców oraz wsparcie niskoemisyjnego transportu drogowego poprzez wybudowanie dróg rowerowych na terenie powiatu bydgoskiego”; 1) rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 244 polegająca na budowie ścieżki rowerowej od skrzyżowania z drogą krajową nr 25 do Bożenkowa, o długości ok. 6,6 km (lider: Powiat Bydgoski); 2) budowa ścieżki rowerowej Otorowo-Solec Kujawski, o długości ok. 2,36 km (lider: Gmina Solec Kujawski); 3) budowa ścieżki rowerowej wzdłuż ul. Leśnej w Solcu Kujawskim, o długości ok. 1,7 km (lider: Gmina Solec Kujawski);

Obszar interwencji: zagrożenie hałasem

Wykonane zadania w 2021 roku:

- DW 251 Inowrocław – Kaliska, na odcinku od km 19+649 (granica województwa) do km 34+200 oraz od km 34+590 do km 35+290 wraz z przebudową mostu na rzece Gąsawka w mieście Żnin – długość 15,251 km;
- DW 255 Strzelno – Pakość, od km 0+005 do km 21+910. Zakończono I etap – rozbudowę na odcinku od km 0+005 do km 2+220 w Pakości – długość 2,215 km.
- DW 266 Ciechocinek – Konin, odcinek Świątniki – Piotrków Kujawski od km 47+513 do km 51+500 – długość 3,987 km;
- DW 241 Rogóźno – Tuchola, odcinek Trzciany – Sikorz, od km 24+000 do km 26+360 – długość 2,360 km.

- DW 237 Mąkowsko – Czersk, odcinek Łyskowo – Gostycyn, od km 32+050 do km 34+450 – długość 2,400 km;
- DW 214 Warlubie – Łeba, odcinek Głodowo – Warlubie, od km 167+845 do km 170+345 – długość 2,500 km;
- DW 538 Radzyń Chełmiński – Rozdroże, odcinek Radzyń Chełmiński – Łasin, od km 0+000 do km 2+000 – długość 2,000 km;
- DW 551 Strzyżawa – Wąbrzeźno, odcinek Chełmża – Pluskowęsy, od km 35+823 do km 37+900 – długość 2,077 km;
- DW 543 Szabda – Paparzyn, odcinek Jabłonowo Pomorskie – Szabda, od km 53+792 do km 55+800 – długość 2,080 km.
- DW 252 Inowrocław – Włocławek Rózinowo, odcinek Marulewy – Pieranie, od km 4+260 do km 6+000 – długość 1,740 km;
- DW 646 Turzno – Brzeźno od km 0+000 do km 0+555 oraz od km 0+790 do km 1+370 – długość 1,135 km;
- DW 569 Golub Dobrzyń – Dobrzejewice w m. Małszyce od km 13+010 do km 14+000 – długość 0,990 km wraz z remontem przepustu w m. Małszyce;
- DW 241 Rogóźno – Tuchola, odcinek Zboże –Więcbork od km 36+900 do km 38+440 – długość 1,540 km;
- DW 560 Brodnica – Sierpc, odcinek Dylewo – Zakrocz od km 26+400 do km 28+387, etap I od km 26+400 do km 27+800 – długość 1,400 km;
- DW 244 Kamieniec – Strzelce Dolne, miejscowość Bożenkowo od km 24+570 do km 25+420 – długość 0,850 km oraz odcinek Zdroje – Bożenkowo od km 18+087 do km 18+907 – długość 0,820 km;
- przebudowa istniejącej drogi rowerowej na drodze wojewódzkiej 240 Tuchola – Świecie, odcinek Rudzki Most – Rudzki Młyn od km 27+715 do km 28+475 – długość 0,760 km.
- „Przebudowa mostu przez rzekę Krówkę w ciągu drogi wojewódzkiej nr 243 w km 18+808 w miejscowości Byszewo” – środki niewygasające z budżetu Województwa z 2020 r.;
- przebudowa dróg powiatowych w powiecie świeckim na odcinku od skrzyżowania z DW 240 do miejscowości Laskowice Pomorskie (długość 25,725 km), od ulicy Miodowej do ul. Wojska Polskiego w Świeciu (długość 0,270 km) oraz od DW214 do miejscowości Osie (długość 19,232 km).
- budowa chodnika dla pieszych w ciągu DW 543 Szabda – Paparzyn na odcinku Grzybno-Drużyny od km 53+165 do km 54+400 (długość 1,235 km), na działkach nr 100/1 – obręb Grzybno i nr 30, 61/1, 41/2, 60/1 i 60/2 – obręb Drużyny, gmina Bobrowo (zadanie dofinansowane z środków Urzędu Gminy Bobrowo w 60%);
- przebudowa DW554 Sierakowo – Kikół – budowa chodnika w miejscowości Podzamek Golubski od km 15+715 do km 16+586 (długość 0,871 km), gmina w. Golub-Dobrzyń, zadanie dofinansowane z środków Urzędu Gminy Golub-Dobrzyń w 60%);
- przebudowa DW 546 Łubianka – Zławieś Wielka w miejscowości Rzęczkowo (na odcinku od skrzyżowania z DP 2002C do skrzyżowania z DW 597) na odcinku od km 3+931 do km 4+749 – środki niewygasające z budżetu Województwa z 2020 r.

- DW 265 Brześć – Gostynin (odcinek Brześć – Kowal, powiat włocławski, długość 19 km) – ostatnie prace kontynuowane były m.in. na ulicy Tylickiego w Kowalu – w 2021 r. oddano 6,6 km drogi;
- DW 559 Lipno – Płock (odcinek Lipno – Jasień, powiat lipnowski, długość 17 km);
- DW 548 Stolno – Wąbrzeźno (powiaty chełmiński i wąbrzeski, długość 28,5 km) – największa inwestycja na drogach wojewódzkich w roku 2021 – zakończenie prac planowane jest na przełomie 2022/2023 roku. Długość remontowanych odcinków: Lisewo – Wąbrzeźno: 14,5 km, Stolno – Lisewo: 14 km, koszt modernizacji odcinków: Lisewo – Wąbrzeźno oraz Stolno – Lisewo: po 68 800 000 zł (łącznie wartość inwestycji 137 600 000 zł), liczba nowych skrzyżowań z ruchem okrężnym: 7. Droga wojewódzka nr 548 o długości 51 km łączy północną część województwa kujawsko-pomorskiego z autostradą A1. Przebiega przez powiaty chełmiński, wąbrzeski, brodnicki, golubsko-dobrzyński (8 gmin – Stolno, Lisewo, Płużnica, Ryńsk, Wąbrzeźno, Dębowa Łąka, Bobrowo, w. Golub-Dobrzyń). Dzięki istniejącym powiązaniom drogowym zapewnia także włączenie do obsługi autostradą A1 dla Brodnicy i Chełmna;
- DW 249 Czarnowo – Solec Kujawski wraz z budową przeprawy promowej (powiaty bydgoski i toruński, długość 2,5 km) – w 2021 r. drogi i przyczółki były w zaawansowanym stanie budowy, wykonawca promu przygotowywał jednostkę do odbioru;
- DW 241 Rogóźno – Tuchola (odcinek Wysoka Wieś – Mały Mędromierz) (powiat tucholski, długość 2 km), Brzuchowo-Wieszczyce (powiat tucholski, długość 2 km), Trziciany (powiat sępoleński, długość 3 km), Sępólno Krajeńskie wylot na Więcbork (długość 0,5 km) – łącznie 7,5 km;
- DW 266 Ciechocinek – Konin (odcinek Aleksandrów Kujawski – Zakrzewo, powiat aleksandrowski, łączna długość ok. 5 km); • DW 254 Brzoza – Wylatowo (odcinek Barcin – Wolice, powiat żniński, długość ok. 1,4 km);
- DW 546 Zławieś Wielka – Łubianka (odcinek Zławieś Wielka – Rzęczkowo, powiat toruński, długość 5 km);
- DW 223 Bydgoszcz – Białe Błota (odcinek rondo – Białe Błota, powiat bydgoski, długość 1 km);
- DW 237 Mąkowsko – Czersk (odcinki w rejonie Gostycyna i Łyskowa, powiat tucholski, długość 3 km);
- DW 243 Mrocza – Koronowo (odcinki w rejonie Mroczy, powiat nakielski, długość ok. 4 km);
- DW 551 Strzyżawa – Wąbrzeźno (odcinek Pluskowęsy-Dźwierzno, powiat toruński, długość 6 km);
- DW 538 Radzyń Chełmiński – Rozdroże (odcinek Zakrzewo-Mełno, powiat grudziądzki, długość 2,5 km).

Wykonane zadania w 2022 roku:

- DW 265 Brześć Kujawski - Gostynin od km 0+003 do km 19+117, dł. 19,114 km;
- DW 559 Lipno - granica województwa od km 1+500 do 23+593,47; dł. 22,093 km;
- DW 249 Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 249 wraz z uruchomieniem przeprawy promowej przez Wisłę na wysokości Solca Kujawskiego i Czarnowa; dł. 2,582 km;
- DW 266 Ciechocinek - Konin, odc. Aleksandrów Kujawski - Zakrzewo od km 7+219 do km 7+677 i od km 7+942 do km 11+071 i od km 12+524 do km 13+667, dł. 4,730 km;

- DW 241 Tuchola - Rogoźno odc. Wysoka Wieś - Mały Mędromierz, od km 3+200 do km 5+300, dł. 2,100 km;
- DW 241 Tuchola - Rogoźno odc. Trzciany, od km 21+000 do km 24+000, dł. 3,000 km;
- DW 254 Brzoza - Wylatowo odc. Barcin - Wolice, od km 25+260 do km 26+690, dł. 1,430 km;
- DW 241 Tuchola - Rogoźno, m. Tuchola 0d km 0+680 do km 1+670, dł. 0,990 km;
- DW 241 Tuchola - Rogoźno odc. Wysoka Wieś - Mały Mędromierz, od km 3+200 do km 5+300, dł. 2,100 km;
- DW 241 Tuchola - Rogoźno odc. Trzciany, od km 21+000 do km 24+000, dł. 3,000 km;
- DW 223 Bydgoszcz - Białe Błota odc. Bydgoszcz rondo - Białe Błota od km 3+900 do km 4+940, dł. 1,040 km;
- DW 538 Radzyń Chełmiński - Rozdroże odc. Zakrzewo - Mełno od km 2+000 do km 4+500, dł. 2,500 km;
- DW 543 Paparzyn - Szabda w miejscowości Jabłonowo Zamek, dł. 6,400 km;
- DW 237 Czersk - Mąkowsko odc. Tuchola - Łyskowo od km 31+000 do km 32+050, dł. 1,050 km;
- DW 237 Czersk - Mąkowsko odc. Łyskowo - Gostycyn od km 34+450 do km 36+178, dł. 1,728 km;
- DW 246 Paterek - Dąbrowa Biskupia, odc. Rojewo - Płonkówko od km 59+344 do km 63+500, dł. 4,156 km;
- DW 544 od km 2+100 do km 20+436 z wyłączeniem odcinków: od km 3+395 do km 3+527, dł. 0,132; od km 10+337 do km 10+357, dł. 0,020 km; od km 18+730 do km 19+100, dł. 0,370 km; od km 19+535 do km 19+570, dł. 0,035 km wraz z przebudową przepustu w ciągu drogi wojewódzkiej nr 544 w km 10+342 w miejscowości Łaszewo. – zakończono etap I, dł. 6,596 km;
- DW 551 Strzyżawa - Wąbrzeźno na odcinku od km 17+515 do km 22+550, dł. 5,035 km;
- DW 543 Paparzyn - Szabda w miejscowości Jabłonowo Zamek, dł. 6,400 km;
- DW 241 Tuchola - Rogoźno odc. Więcbork - Wiele od km 42+012 do km 49+564, dł. 7,252 km;
- DW 543 Paparzyn - Szabda odc. Drużyny-DK 15 od km 55+800 do 56+070 i od km 56+090 do km 57+530, dł. 1,710 km;
- DW 543 Paparzyn - Szabda, odc. Piecewo - Kamień od km 37+938 do km 38+980, dł. 1,042 km;
- DW 267 Ujma Duża - Piotrków Kujawski od km 10+902 do km 11+383 polegającej na budowie chodnika nieprzekraczającego pasa drogowego, dł. 0,481 km;
- DW 546 budowa chodnika w miejscowości Zławieś Mała realizowana łącznie w ramach odnowy nawierzchni,
- DW 244 „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 244 Kamieniec - Strzelce Dolne, miejscowość Żołędowo, ul. Jastrzębia od km 30+068 do km 33+342, dł. 3,274 km”;
- Przebudowa dróg powiatowych w powiecie świeckim na odcinku od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 240 do miejscowości Laskowice (dł. 25,725 km), od ulicy Miodowej do ul. Wojska Polskiego w Świeciu (dł. około 270 m) oraz od drogi wojewódzkiej nr 214 do miejscowości Osie (19,232 km);
- DW 534 „Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 534 od miejscowości Ostrowite do skrzyżowania z ulicą Kościuszki w Rypinie - opracowanie dokumentacji technicznej”;

- DW 551 „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 551 poprzez budowę ścieżki rowerowej na odcinku Kończewice – Bogusławki”;
- DW 272 Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 272 od skrzyżowania z drogą woj. nr 239 – drogą powiatową 1046C do ul. Szkolnej w Laskowicach o dł. ok. 990 m;
- DW 245 „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 245 na odcinku Gruczno – Głogówko Królewskie wraz z powiązaniem komunikacyjnym drogi S-5 z przeprawą przez rz. Wisłę”, dł. 11,600 km;
- DW 204/249 „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 204 Stacja kolejowa Solec Kujawski – droga nr 249 wraz z powiązaniem komunikacyjnym z drogą wojewódzką nr 249 w m. Solec Kujawski”, dł. 0,600 km;
- DW 272 „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 272 na odcinku Piła Młyn – Grupa – Dolna Grupa”, dł. 7,315 km;
- DW 245 „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 245 w m. Chełmno na odcinku od przeprawy przez rz. Wisłę do drogi krajowej nr 91”, dł. 2,500 km;
- DW 299 „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 299 Stacja Kolejowa Gniewkowo - droga krajowa nr 15”, dł. 0,670 km;
- DW 377 „Budowa i rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 377 na odcinku Nowe - Twarda Góra - Milewo”, dł. 7,000 km;
- DW 391 „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 391 na odcinku Warlubie - Rulewo - Rozgarty - Buśnia”, dł. 9,000 km;
- DW 400 „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 400 Więclawice - Latkowo”, dł. 1,450 km.

Obszar interwencji: pola elektromagnetyczne

Wykonane zadania w 2021 roku:

Nie były realizowane żadne zadania inwestycyjne własne w obszarze interwencji: pola elektromagnetyczne

Wykonane zadania w 2022 roku:

Nie były realizowane żadne zadania inwestycyjne własne w obszarze interwencji: pola elektromagnetyczne

Obszar interwencji: gospodarowanie wodami

Wykonane zadania w 2021 roku:

Płatność dla Oddziału Wojewódzkiego Związku OSP RP Województwa Kujawsko-Pomorskiego na realizację projektu pn. "Nowoczesne służby ratownicze - zakup pojazdów dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych - etap IV" ramach poddziałania Wzmocnienie systemów ratownictwa chemiczno-ekologicznego i służb ratowniczych - Urząd Marszałkowski w Toruniu

Pomoc finansowa w formie dotacji celowej dla gmin z przeznaczeniem dla spółek wodnych na dofinansowanie 70 zadań związanych z bieżącym utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych na kwotę 123000 zł

Budowa obiektów małej retencji na terenach Lasów Państwowych

Wykonane zadania w 2022 roku:

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przeznaczył dotacje w 2022 r. z budżetu województwa dla gmin z przeznaczeniem dla spółek wodnych na bieżące utrzymanie urządzeń melioracji wodnych w wysokości 1 300 000 zł.

Budowa obiektów małej retencji na terenach Lasów Państwowych

Obszar interwencji: gospodarka wodno-ściekowa

Wykonane zadania w 2021 roku:

Płatność dla Gminy Mogilno na realizację projektu pt. "Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Gębice cz. II", Gminy Chocień na realizację projektu pt. "Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków dla aglomeracji gminy Chocień" oraz Gminy Rogowo na realizację projektu pt. "Przebudowa sieci wodociągowej i budowa nowej wraz przyłączami, budowa kanalizacji sanitarnej z przykanalikami, budowa kanalizacji deszczowej ul. Kolejowa, Jeziorna, Leśna i Ogrodowa w Rogowie"

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Przy Szosie Bydgoskiej i przy ul. Jagodowej i Cegielnianej w Tucholi

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w Koronowie OM Pieczyska; Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Koronowie OM Samociążek; Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Samociążek; Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Tryszczyn i m. Morzewiec; Budowa sieci kanalizacji sanitarnej Więżowno-Bieskowo; Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Nowy Dwór.

Budowa kanalizacji sanitarnej ul. Żytniej w Ciechocinku, Budowa kanalizacji sanitarnej ul. Topolowej w Ciechocinku, Budowa kanalizacji sanitarnej ul. Granicznej w Ciechocinku, Budowa kanalizacji sanitarnej ul. Kopernika w Ciechocinku.

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Stawiska; Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Świerkówiec (gm. Mogilno)

Rozbudowa istniejącej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wraz z urządzeniami na terenie gminy Gniewkowo, Powiat Inowrocławski.

Budowa kanalizacji sanitarnej w Barcinie przy ul. Podgórznej, Leśnej, Cichej i Spokojnej, Budowa kanalizacji sanitarnej w Wolicach, Budowa kanalizacji sanitarnej w Barcinie Wsi (Gmina Barcin) ; Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej w ulicach Hankiewicza, Krótkiej, Kwiatowej, Leszczyńskiego, części Mogileńskiej, Polnej, części Radłowskiej oraz w części m. Radłowo gm. Pakość wraz z odbudową nawierzchni (Gmina Pakość); Budowa sieci kanalizacyjnej i przepompowni ścieków ul. Akacyjowa i Parkowa (Gmina Dąbrowa).

Budowa kanalizacji sanitarnej na ulicy Zawadzkiej, ulicy Wybudowanie Nowskiej i ulicy Wybudowanie za Torami w miejscowości Warlubie.

Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Ludzisko i Balice (gm. Janikowo).

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej (ściekowej) w obrębie ulic Piastowskiej, Słowiańskiej, Celtyckiej, Łużyckiej w Mroczy; Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej W Witosławiu; Modernizacja przepompowni sieciowych na terenie gminy Mrocza (ul. Drzewianowska, Drażonek, Konstantowo, Białowieża-krzyż); Modernizacja sieci kanalizacyjnej w m. Rajgród; Modernizacja sieci kanalizacyjnej w m. Drażno; Modernizacja sieci kanalizacyjnej w m. Drażonek; Modernizacja sieci kanalizacyjnej w m. Rościmin; Modernizacja sieci kanalizacyjnej w m. Orle.

Budowa sieci kanalizacyjnej w obrębie geodezyjnym Nowy Zbrachlin (gm. Waganiec).
Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Włocławskiej i sąsiednich w Szpetalu Górnym (gm. Fabianki).
Budowa kanalizacji sanitarnej przy ul. Poznańskiej i ul. Topolowej (gm. Piotrków Kujawski).

Wykonane zadania w 2022 roku:

Gospodarka wodno-ściekowa na terenie aglomeracji Toruń - III etap; Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie miasta Chełmży;

m. Brodnica: Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i urzędzeń kanalizacyjnych - Budowa ks. na terenach inwestycyjnych miasta Brodnicy; Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i urzędzeń kanalizacyjnych – Modernizacja (w tym bezwykopowe rekonstrukcje) sieci ks na terenie miasta; g. Zbiczno: rozbudowa ks w m. Zmijewko

Budowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej na terenie Miasta Łasin o długości ok. 300 m (ul. Solna, Studzienna) Przebudowa kanalizacji sanitarnej w ulicach Bratkowej, Liliowej, Wrzosowej i Jaśminowej w Łasinie koszt 1.500.000,00 zł, Przebudowa głównej przepompowni ścieków PS-1 na ulicy Cichej w Łasinie koszt 500.000,00 zł. Budowa systemu zarządzania sieciami wodociągowymi i kanalizacji sanitarnej na terenie Miasta i Gminy Łasin koszt 2.000.000,00.

Budowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Lubicz.

Budowa kanalizacji sanitarnej w Nowej Wsi Wielkiej ul. Jodłowa i Graniczna.

Sieć kanalizacyjna we wsiach Jeleniec i Żygląd (gm. Papowo Biskupie).

Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Gębice, ul. Poległych Bohaterów, ul. Św. Ducha, ul. Sportowa, ul. Akacjowa (gm. Mogilno).

Budowa kanalizacji sanitarnej na części ul. Szlacheckiej, ul. Magnackiej, ul. Słowiańskiej i ul. Królowej Marysieńki w miejscowości Dąbrówka Nowa; Budowa kanalizacji sanitarnej na części ul. Północnej w miejscowości Kruszyn; Budowa kanalizacji sanitarnej na ul. Szosa Bydgoska, Wrzosowa, Storczykowa i Konwaliowa w Osówcu; Budowa sieci kanalizacyjnej na odcinku Kruszyn (ul. Ogrodowa)- Dąbrówka Nowa (ul. Ziemiańska); Przebudowa infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej w miejscowości Wojnowo - etap II (gm. Sicienko).

Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Gierlińskiego-Jemiołowa-Cyprysowa; Jagodowa-Średnia; Kujawska; Wyczółkowskiego w Solcu Kujawskim.

Obszar interwencji: zasoby geologiczne

Wykonane zadania w 2021 roku:

Nie były realizowane żadne zadania inwestycyjne własne w obszarze interwencji: zasoby geologiczne

Wykonane zadania w 2022 roku:

Nie były realizowane żadne zadania inwestycyjne własne w obszarze interwencji: zasoby geologiczne

Obszar interwencji: gleby

Wykonane zadania w 2021 roku:

Budowa i modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych, rekultywacja i poprawa jakości gruntów rolnych oraz odtworzenie możliwości retencjonowania wody

Zregenerowano 10 121,07 ha gleb poprzez zastosowanie 32 129,66 Mg czystego składnika nawozowego CaO lub CaO+MgO

Wykonane zadania w 2022 roku: Zregenerowano 7 970 ha gleb poprzez zastosowanie 21 211,66 Mg czystego składnika nawozowego CaO lub CaO+MgO
Obszar interwencji: gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
Wykonane zadania w 2021 roku: Unieszkodliwiono 9 797,3610 Mg wyrobów zawierających azbest
Wykonane zadania w 2022 roku: Wsparcie 6 Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (9 6 gmin z województwa: Baruchowo, Czernikowo, Chrostkowo, Dobrzyń nad Wisłą, Fabianki, Lubraniec, Radomia, Wąpielsk oraz gmina wiejska Włocławek) Unieszkodliwiono 10 364,276 Mg wyrobów zawierających azbest
Obszar interwencji: zasoby przyrodnicze
Wykonane zadania w 2021 roku: Poprawa różnorodności biologicznej poprzez zarybianie j. Gopło oraz rozbudowa obiektu o część ekspozycji przyrodniczo-historycznej. Zakup barki dla rybitw oraz realizację 2 filmów i zakup plansz przyrodniczych w ramach projektu - Utworzenie stacji terenowo-badawczej "Podmoście". Budowa i otwarcie nowej siedziby Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia w Kruszwicy.
Wykonane zadania w 2022 roku: Oddanie do użytku Centrum Czynnej Ochrony Przyrody Wdeckiego Parku Krajobrazowego. Modernizacja zagrody wiejskiej w Dusocinie na potrzeby ośrodka edukacji ekologicznej na terenie Parku Krajobrazowego "Góry Łosiowe" wraz z czynną ochroną przyrody na obszarze Natura 2000 (zadanie zakończone w 2023 r.). Zakup wyposażenia bazy edukacyjnej w ramach projektu - Utworzenie stacji terenowo-badawczej "Podmoście".
Obszar interwencji: zagrożenie poważnymi awariami
Wykonane zadania w 2021 roku: Zakup i przekazanie 19 wozów gaśniczych i 19 motopomp jednostkom OSP;
Wykonane zadania w 2022 roku: Zakup 22 samochodów gaśniczych dla jednostek Straży Pożarnej z terenu Województwa;

3. Wykonanie zadań pozainwestycyjnych

Oprócz zadań inwestycyjnych, na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego realizowane były liczne zadania pozainwestycyjne mające na celu ochronę zasobów przyrodniczych, przeciwdziałanie zagrożeniom oraz poprawę jakości środowiska.

Zadania te realizowane były przez liczne podmioty, w tym przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, jednostki organizacyjne Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Do zadań pozainwestycyjnych należy zaliczyć: działania administracyjne, przedsięwzięcia programowe, zadania edukacyjne, badawcze, informacyjne, popularyzatorskie i inne.

W Programach Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego z zakresu ochrony powietrza przewidziano zadanie polegające na opracowywaniu przez samorząd województwa programów ochrony powietrza i ich aktualizacji.

Zadanie to zostało zrealizowane. W 2021 r. nie przyjmowano nowych ani nie aktualizowano obowiązujących dokumentów. Realizowano natomiast działania naprawcze zapisane w programach ochrony powietrza przyjętych uchwałami Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 które powinny w przyszłości przyczynić się do poprawy jakości powietrza w województwie. W 2022 roku przyjęty został Plan działań krótkoterminowych w zakresie pyłu zawieszonego PM_{2,5} dla strefy miasto Włocławek - uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr XLV/618/22 z dnia 27 maja 2022 r.

W celu poprawy jakości powietrza na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i tym samym poprawy zdrowia mieszkańców województwa Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął w dniu 24 czerwca 2019 r. uchwałę Nr VIII/136/19 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Powyższa uchwała weszła w życie z dniem 1 września 2019 r. i zawiera ograniczenia w zakresie stosowania określonych paliw stałych, a także wskazuje harmonogram wymiany źródeł ciepła na paliwa stałe na terenie całego obszaru województwa kujawsko-pomorskiego. Określa też stosunkowo długie okresy przejściowe dla części nowych regulacji – tak, by ich wprowadzenie było jak najmniej uciążliwe i wpisywało się w naturalny rytm wymiany wyeksploatowanych urządzeń.

Kalendarium wdrażania nowych zasad przedstawia się następująco:

- zakaz palenia węglem brunatnym oraz mułami i flotokoncentratami węglowymi (także ich pochodnymi), miałem węglowym najgorszej jakości i mokrą biomasą (np. niesezonowanym drewnem) – od 1 września 2019 r.
- obowiązek posiadania świadectwa jakości używanego paliwa stałego – od 1 września 2019 r.
- zakaz eksploatacji tzw. pozaklasowych kotłów grzewczych – od 1 stycznia 2024 r.
- zakaz używania ogrzewaczy pomieszczeń (np. kominków) niemieszczących się w standardach emisji i efektywności energetycznej – od 1 stycznia 2024 r.
- zakaz eksploatacji kotłów grzewczych poniżej 5. klasy – od 1 stycznia 2028 r.

Jednym z elementów związanych z działaniem na rzecz ochrony środowiska było przyjęcie w dniu 30 sierpnia 2021 r. przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwały zmieniającej uchwałę antysmogową, tj. uchwałę wprowadzającą na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Z uwagi na konieczność przyspieszenia działań związanych z poprawą jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim i kierując się zasadą praworządności, Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego postanowił wprowadzić zmianę obowiązującej uchwały antysmogowej, w zakresie wskazania obszarów z dodatkowymi ograniczeniami dotyczącymi zakazu eksploatacji instalacji na paliwa stałe w budynkach/lokalach, w sytuacji, gdy istnieje możliwość przyłączenia

budynku/lokalu do sieci ciepłowniczej lub gazowej, a sieć ta zlokalizowana jest na terenie bezpośrednio przylegającym do działki, na której znajduje się instalacja. Zakaz ten dotyczy obszaru największych miast województwa, z największą liczebnością mieszkańców, tj.: Bydgoszczy, Torunia, Włocławka i Grudziądz, miasta z najbardziej zanieczyszczonym powietrzem w województwie, tj. Nakła nad Notecią, miast uzdrowiskowych, tj.: Inowrocławia i Ciechocinka, a także uzdrowiska Wieniec-Zdrój w gminie Brześć Kujawski. Realizacja powyższej uchwały przyspieszy osiągnięcie celów założonych w polityce ekologicznej państwa i doprowadzi do szybszego przywrócenia naruszonych standardów jakości środowiska, tj. poziomu dopuszczalnego pyłów, a także poziomu docelowego benzo(a)pirenu w powietrzu na obszarze wskazanych w niej miast i uzdrowiska Wieniec-Zdrój.

W okresie objętym niniejszym Raportem obowiązywały następujące programy ochrony środowiska przed hałasem:

1. Program ochrony środowiska przed hałasem dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr VIII/137/19 z dnia 24 czerwca 2019 r.
2. Program ochrony środowiska przed hałasem dla odcinków kolejowych województwa kujawsko-pomorskiego, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie, uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr III/80/19 z dnia 18 lutego 2019 r.
3. Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż autostrady A1 od km 65+789 (granica województwa pomorskiego) do km 151+900 (węzeł Czerniewice) uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr XLVIII/796/18 z dnia 30 lipca 2018 r..

Przyjęty został Plan działań krótkoterminowych w zakresie pyłu zawieszzonego PM_{2,5} dla strefy miasto Włocławek uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr XLV/618/22 z dnia 27 maja 2022 r.

Zorganizowana została konferencja pt. Dobry klimat dla województwa kujawsko-pomorskiego, która odbyła się w miejscowości Poledno, gm. Bukowiec w dniach 30-31 sierpnia 2021 r.”

Od wielu lat Zarząd Województwa bardzo aktywnie zabiega o reaktywację transportu wodnego, który w Kujawsko-Pomorskim opierać się może przede wszystkim o drogi wodne Wisły oraz Noteci/Kanału Bydgoskiego. Ze względu na posiadane kompetencje, działania Samorządu Województwa w tym obszarze mają głównie charakter promocyjny i lobbingowy. Jednym z elementów służących poprawie zewnętrznej dostępności i logistyki województwa, jak i gospodarczego wykorzystania Międzynarodowych Dróg Wodnych E40 i E70 w zakresie turystyki i transportu, są działania związane z ich rewitalizacją, a przede wszystkim z zapewnieniem IV klasy żeglowności (głębokości szlaku żeglugowego 2,5 m), zgodnie z Konwencją AGN, ratyfikowaną przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. 1 czerwca 2022 r. marszałkowie 5 województw: kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego, podpisali w Tolkmicku Deklarację programową w sprawie planu działań na rzecz rozwoju polskiego odcinka Międzynarodowej Drogi

Wodnej E70 w latach 2023-2030. Jest to kontynuacja działań na rzecz stworzenia technicznych możliwości dla transportowego i turystycznego wykorzystania drogi wodnej E40 (rewitalizacja drogi E40). Zadanie polega na prowadzeniu działań lobbingowych i organizacyjnych w kierunku kompleksowej rewitalizacji Międzynarodowej Drogi Wodnej E40, stanowiącej śródlądowe połączenie Morza Bałtyckiego z Morzem Czarnym, przebiegającej w Polsce Wisłą od Gdańska do Warszawy. Istotnym elementem sieci logistycznej dróg wodnych E40 i E70 będzie Węzeł logistyczny oparty o port śródlądowy w rejonie Bydgoszczy-Solca Kujawskiego. Przyjęto, że lokalizowane w obrębie Bydgoszczy dwa terminale, tj.: Platforma multimodalna Bydgoszcz – Solec Kujawski oraz Terminal intermodalny Bydgoszcz-Emilianowo, utworzyć mają docelowo jeden spójny Węzeł Logistyczny Bydgoszcz, który stanowić będzie hub logistyczny województwa kujawsko-pomorskiego.

W 2022 r. Ministerstwo Infrastruktury przeprowadziło konsultacje społeczne projektu Krajowego Planu Żeglugowego do 2030 roku. Jest to rządowy program rozwoju będący podstawowym dokumentem planistycznym sektora żeglugi śródlądowej. Województwo Kujawsko-Pomorskie aktywnie uczestniczyło w konsultacjach społecznych tego dokumentu, zabiegając o ujęcie w nim istotnych dla rozwoju gospodarczego regionu inwestycji. W związku z powyższym 14 lutego 2022 roku w Ministerstwie Infrastruktury odbyło się spotkanie z udziałem Wiceministra Infrastruktury Grzegorza Witkowskiego oraz Członka Zarządu Sławomira Kopyścia dotyczące potrzeby uzupełnienia korytarza transportowego Drogi Wodnej Dolnej Wisły o punkt przeładunkowy pozwalający na regularną obsługę operacji transportowych. Wynikiem podjętych przez Samorząd Województwa inicjatyw było wpisanie na Indykatory listę projektów inwestycyjnych do realizacji w ramach Krajowego Programu Żeglugowego do roku 2030 zadania pn. Dokumentacja projektowa dla inwestycji pn. Budowa nabrzeża przeładunkowego na Wiśle w Solcu Kujawskim.

Realizacja zadań w zakresie gospodarki ściekowej ma miejsce głównie na obszarach tzw. „aglomeracji”. W 2021 r. rady gmin wydały 15 aktów prawnych w sprawie aglomeracji (utworzenia lub zmian):

- Uchwała nr 217/20 Rada Miejska w Świeciu z dnia 5 stycznia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Świecie-Bukowiec.
- Uchwała nr XX/193/2021 Rady Miejskiej w Brodnicy z dnia 19 stycznia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Brodnica.
- Uchwała nr XXV/171/21 Rada Miasta Wąbrzeźno z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Wąbrzeźno.
- Uchwała nr XXIX/631/2021 Rada Miejska w Nakle nad Notecią z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Potulice.
- Uchwała nr XXIX/632/2021 Rada Miejska w Nakle nad Notecią z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Nakło nad Notecią.
- Uchwała nr XXXI/197/2021 Rada Miasta Rypin z dnia 29 stycznia 2021 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Rypin.
- Uchwała nr XXIII/173/2021 Rada Miejska w Lipnie z dnia 9 lutego 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji miasta Lipna.

- Uchwała nr XXIV/134/2021 Rada Gminy Kikół z dnia 26 lutego 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Kikół.
  - Uchwała nr III/33/2021 Rada Gminy Osielsko z dnia 12 marca 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszarów i granic aglomeracji Osielsko i Dobrcz.
  - Uchwała nr XXXI/252/21 Rada Miejska Aleksandrowa Kujawskiego z dnia 15 marca 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Aleksandrów Kujawski.
  - Uchwała nr XXV/208/2021 Rada Gminy Obrowo z dnia 19 marca 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Obrowo.
  - Uchwała nr XXXI/265/2021 Rada Gminy Dobrcz z dnia 23 marca 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszarów i granic aglomeracji Osielsko i Dobrcz.
  - Uchwała nr RGK.0007.46.2021 Rada Gminy Białe Błota z dnia 27 kwietnia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszarów i granic aglomeracji Białe Błota.
  - Obwieszczenie nr 64/21 Rada Miasta Torunia z dnia 17 czerwca 2021 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Toruń.
  - Uchwała nr XLIII/179/2021 Rada Miasta Włocławek z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Włocławek.
- W 2022 r. rady gmin wydały 4 akty prawne w sprawie aglomeracji:
- Uchwała nr XXXVIII/394/2022 Rada Gminy Łubianka z dnia 22 sierpnia 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Łubianka.
  - Uchwała nr LXXII/595/2022 Rada Miejska w Żninie z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany obszaru i granic Aglomeracji Żnin.
  - Uchwała nr LVIII/420/2022 Rada Miasta Chełmna z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XXIV/173/2020 Rady Miasta Chełmna z dnia 9 września 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Chełmno.
  - Uchwała nr XLIV/331/2022 Rada Gminy Dąbrowa Biskupia z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany obszaru i granic aglomeracji Dąbrowa Biskupia.

W 2021 r. został wydany album fotograficzny „Drzwi do krajobrazu. Parki krajobrazowe Województwa Kujawsko-Pomorskiego”, ze zdjęciami Daniela Pacha i tekstem Marii Falińskiej, wydany na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Został wyróżniony przyznawaną za najlepsze w 2021 roku publikacje turystyczne Nagrodą Magellana. „Drzwi do krajobrazu” to pozycja ukazująca piękno kujawsko-pomorskich parków krajobrazowych. Spot „Kujawsko-Pomorskie – lubię tu być” zdobył pierwsze miejsce w swojej kategorii na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Turystycznych i Korporacyjnych FilmAT Festival w 2021 r.

Zrealizowano produkcję i emisję 11 odcinków programu telewizyjnego Spotkania z ekologią".

IV. Ocena stopnia realizacji zadań określonych w Programach ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2021 i 2022 na tle zmian stanu środowiska

Bardzo ważną częścią niniejszego Raportu jest ocena stopnia realizacji zadań określonych w „Programie Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” oraz w „Programie Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” z uwzględnieniem przyjętych wskaźników. Ocenę tę wykonano na podstawie analizy działań podjętych w latach 2021 i 2022 na rzecz poprawy stanu środowiska oraz na podstawie przeglądu dostępnych informacji o zmianach stanu środowiska na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. Przyjęto założenie, że jedną (lecz nie jedyną) z miar oceny stopnia realizacji Programu ochrony środowiska jest poprawa stanu środowiska wyrażona stanem jego poszczególnych elementów.

Oceny dokonano w zakresie:

- ochrony klimatu i jakości powietrza,
- zagrożenia hałasem,
- pola elektromagnetycznego,
- gospodarowania wodami,
- gospodarki wodno-ściekowej,
- zasobów geologicznych,
- gleby,
- gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów,
- zasobów przyrodniczych,
- zagrożenia poważnymi awariami;

1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

W zakresie ochrony klimatu i powietrza były realizowane głównie przedsięwzięcia polegające na zmianie źródeł ogrzewania na niskoemisyjne i bezemisyjne, termomodernizacje budynków oraz realizację inwestycji drogowych

Od 2018 roku na terenie całego kraju, w tym na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego jest realizowany rządowy program priorytetowy „Czyste powietrze”. Celem programu jest zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery poprzez poprawę efektywności energetycznej domów jednorodzinnych. Koordynatorem Programu na terenie województwa kujawsko-pomorskiego jest Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.

W 2021 roku osiągnięto następujące efekty rzeczowe:

- likwidacja 4 677 nieefektywnych kotłów i pieców na paliwo stałe,
- montaż 1 324 kotłów gazowych, 1 313 kotłów na węgiel spełniających wymagania ekoprojektu, 1 271 pomp ciepła, 781 kotłów na biomasę nowej generacji – spełniających obowiązujące normy emisyjne, 30 systemów ogrzewania elektrycznego, 22 przyłączy (węzłów cieplnych) do sieci

ciepłowniczych, 5 instalacji ogrzewania olejowego oraz 4 kotłów zgazowujących drewno. Montaż nowych źródeł i systemów ogrzewania obejmował ogółem 4 750 obiektów w postaci lokali i budynków,

- modernizacja 2 799 instalacji wewnętrznych co i cwu,
- wykonanie dociepleń w 671 budynkach i lokalach, o łącznej powierzchni dociepleń 136 510,15 m²,
- wymiana okien i drzwi o łącznej powierzchni 11 345,60 m²,
- wykonanie 101 instalacji wentylacyjnych z odzyskiem ciepła na zasadzie rekuperacji,
- montaż 459 instalacji fotowoltaicznych i 3 kolektorów słonecznych.

Najczęściej montowanym źródłem ciepła były kotły gazowe kondensacyjne, kotły na węgiel spełniające wymagania ekoprojektu oraz pompy ciepła.

Efekty ekologiczne osiągnięte w 2021 roku w wyniku rozliczenia zakończonych przedsięwzięć w ramach Programu Priorytetowego Czyste Powietrze są następujące:

- ograniczenie zużycia energii końcowej – 125 701,12 MWh/rok,
- ograniczenie emisji SO₂ – 601,20 Mg/rok,
- ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów (PM10) – 153,66 Mg/rok,
- ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 2,5 mikrometra (PM2,5) - 137,16 Mg/rok,
- ograniczenie emisji benzo(a)pirenu – 0,16 Mg/rok,
- ograniczenie emisji CO₂ – 53 425,55 Mg/rok,
- ograniczenie emisji NO_x – 86,37 Mg/rok.

W wyniku realizacji Programu priorytetowego EKO-Strażak w 2021 r. osiągnięto następujące efekty rzeczowe:

- wymiana 22 kotłów na paliwo stałe,
- docieplenie przegród zewnętrznych, w tym wymiana okien i drzwi zewnętrznych w 18 budynkach

oraz efekty ekologiczne w postaci redukcji emisji:

- CO₂ – redukcja o 94,23 Mg/rok,
- tlenków azotu (NO_x) – redukcja o 0,15 Mg/rok,
- SO₂ – redukcja o 1,36 Mg/rok,
- pyłów – redukcja o 1,53 Mg/rok.

W wyniku realizacji przedsięwzięć dofinansowanych w postaci pożyczek zakończonych w 2021 roku osiągnięto następujące efekty rzeczowe w postaci:

- 8 instalacji fotowoltaicznych,
- 9 montażu pomp ciepła,
- 4 wymian źródeł ciepła na gazowe,
- 4 termomodernizacji,
- zakupu samochodu z napędem hybrydowym.

Część przedsięwzięć miała charakter kompleksowy, obejmujący termomodernizację wraz z OZE.

Osiągnięte efekty ekologiczne obejmowały redukcję emisji następujących zanieczyszczeń:

- CO₂ – redukcja o 2 267,85 Mg/rok,
- tlenków azotu (NO_x) – redukcja o 1,57 Mg/rok,
- SO₂ – redukcja o 6,14 Mg/rok,
- pyłów – redukcja o 7,62 Mg/rok

oraz wytworzenie 290,672 MWh/rok energii elektrycznej z OZE.

Łącznie, w ramach dziedziny ochrona powietrza, uwzględniając efekty wynikające z programów priorytetowych: Czyste Powietrze, Poprawa jakości powietrza Cześć 2) Zmniejszenie zużycia energii w budownictwie, EKO-KLIMAT – woda, powietrze, ziemia, EKO-Strażak 2021 oraz dofinansowania udzielone na zasadach ogólnych, zmniejszono emisje następujących zanieczyszczeń do powietrza:

- CO₂ – redukcja o 56 038,08 Mg/rok,
- tlenki azotu (NO_x) – redukcja o 88,09 Mg/rok,
- SO₂ – redukcja o 608,7 Mg/rok,
- pyły – redukcja o 162,81 Mg/rok.

Wytworzono 290,672 MWh/rok energii elektrycznej z OZE.

W 2022 roku w wyniku realizacji Programu priorytetowego Czyste Powietrze osiągnięto następujące efekty rzeczowe:

- likwidacja 7 905 nieefektywnych kotłów i pieców na paliwo stałe,
- montaż 3 199 pomp ciepła, 1 759 kotłów gazowych, 1 466 kotłów na węgiel spełniających wymagania ekoprojektu, 1 367 kotłów na biomasę nowej generacji – spełniających obowiązujące normy emisyjne, 81 systemów ogrzewania elektrycznego, 25 przyłączy (węzłów cieplnych) do sieci ciepłowniczych, 5 instalacji ogrzewania olejowego oraz 8 kotłów zgazowujących drewno. Montaż nowych źródeł i systemów ogrzewania obejmował ogółem 7 910 obiektów w postaci lokali i budynków,
- modernizacja 4 303 instalacji wewnętrznych co i cwu,
- wykonanie dociepleń w 1 294 budynkach i lokalach, o łącznej powierzchni dociepleń 261 638,2 m²,
- wymiana okien i drzwi o łącznej powierzchni 47 851,2 m²,
- wykonanie 67 wentylacji nawiewno-wywiewnych z odzyskiem ciepła,
- montaż 1 382 instalacji fotowoltaicznych i 3 kolektorów słonecznych.

Najczęściej montowanym źródłem ciepła były pompy ciepła oraz kotły gazowe.

Efekty ekologiczne osiągnięte w 2022 roku w wyniku rozliczenia zakończonych przedsięwzięć w ramach Programu Priorytetowego Czyste Powietrze są następujące:

- ograniczenie zużycia energii końcowej 154 584,60 MWh/rok,
- ograniczenie emisji SO₂ – 747,05 Mg/rok,
- ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów (PM₁₀) – 191,01 Mg/rok,

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

- ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 2,5 mikrometra (PM_{2,5}) - 170,47 Mg/rok,
- ograniczenie emisji benzo(a)pirenu – 0,23 Mg/rok,
- ograniczenie emisji CO₂ – 67 133,23 Mg/rok,
- ograniczenie emisji NO_x – 107,31 Mg/rok.

W wyniku realizacji w 2022 r. programu Agroenergia osiągnięto następujące efekty rzeczowe:

- montaż 7 pomp ciepła,
- montaż 80 instalacji fotowoltaicznych.

Efekty ekologiczne osiągnięte w 2022 roku w wyniku rozliczenia zakończonych przedsięwzięć w ramach Programu Agroenergia są następujące:

- ograniczenie emisji CO₂ – 1 228,60 Mg/rok,
- ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych – 1 641,60 MWh/rok,
- ilość wytwarzanej energii cieplnej ze źródeł odnawialnych – 348,00 GJ/rok.

W wyniku realizacji Programu priorytetowego EKO-Strażak w 2022 r. osiągnięto następujące efekty rzeczowe:

- wymiana 8 kotłów na paliwo stałe,
- docieplenie przegród zewnętrznych, w tym wymiana okien i drzwi zewnętrznych w 14 budynkach

oraz efekty ekologiczne w postaci redukcji emisji:

- CO₂ – redukcja o 407,153 Mg/rok,
- tlenków azotu (NO_x) – redukcja o 2,723 Mg/rok,
- SO₂ – redukcja o 2,028 Mg/rok,
- pyłów – redukcja o 2,047 Mg/rok.

W wyniku realizacji przedsięwzięć dofinansowanych w postaci pożyczek oraz dotacji zakończonych w 2022 roku osiągnięto następujące efekty rzeczowe w postaci:

- 21 instalacji fotowoltaicznych,
- 10 termomodernizacji,
- 7 samochodów elektrycznych,
- 5 pomp ciepła,
- 3 wymian źródła ciepła z węglowego na konwencjonalne,
- 2 wymian źródła ciepła z węglowego na biomasę.

Osiągnięte efekty ekologiczne obejmowały redukcję emisji następujących zanieczyszczeń:

- CO₂ – redukcja o 3 000,92 Mg/rok,
- tlenków azotu (NO_x) – redukcja o 3,79 Mg/rok,
- SO₂ – redukcja o 8,49 Mg/rok,
- pyłów – redukcja o 19,69 Mg/rok

oraz wytworzenie 2 119,00 MWh/rok energii elektrycznej z OZE.

Łącznie, w ramach dziedziny ochrona powietrza, uwzględniając efekty wynikające z programów priorytetowych: Czyste Powietrze, Agroenergia, EKO-KLIMAT – woda, powietrze, ziemia, EKO-Strażak 2022 oraz dofinansowania udzielonego na zasadach ogólnych, zmniejszono emisję następujących zanieczyszczeń do powietrza:

- CO₂ – redukcja o 71 169,90 Mg/rok,
- tlenki azotu (NO_x) – redukcja o 113,83 Mg/rok,
- SO₂ – redukcja o 757,56 Mg/rok,
- Pyły(PM₁₀) – redukcja o 212,74 Mg/rok,
- Pyły(PM_{2,5}) – redukcja o 170,47 Mg/rok,
- Benzo(a)piren – redukcja o 0,23 Mg/rok.

Zainstalowano źródła energii odnawialnej o mocy 3,92 MW.

Ponadto inwestycje w zakresie zmian źródeł ogrzewania na niskoemisyjne i bezemisyjne oraz termomodernizacje budynków są realizowane przez samorządy powiatowe oraz przez gminy. Informacje w tym zakresie znajdują się w raportach z wykonania gminnych i powiatowych programów ochrony środowiska.

MONITORING POWIETRZA NA TERENIE WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

**w latach 2021-2022 realizowany przez GIOŚ Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska
w Bydgoszczy**

W latach 2021-2022 roku w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonowało ogółem 19 stacji pomiarowych należących do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Wśród nich 16 stacji znajdowało się poza uzdrowiskami (w tym 1 stacja mobilna w Solcu Kujawskim przy ul. Gen. Stefana Roweckiego „Grota”) oraz 3 stacje na terenie uzdrowisk w strefach ochrony uzdrowiskowej A: w Ciechocinku, Inowrocławiu i Wieńcu Zdroju. Zakres prowadzonego monitoringu to pomiary stężeń: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, benzenu, tlenku węgla, ozonu, pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} w powietrzu, a także pomiary ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Na jednej stacji miejskiej w Nakle nad Notecią oraz na stacji pozamiejskiej Zielonka w Borach Tucholskich prowadzone były również pomiary składu pyłu zawieszonego PM₁₀ pod kątem zawartości wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA): benzo(a)antracenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(j)fluorantenu, benzo(k)fluorantenu, indeno(1,2,3-cd)pirenu i dibenzo(a,h)antracenu. Na stacji Zielonka prowadzony był ponadto monitoring prekursorów ozonu oraz

monitoring składu chemicznego pyłu zawieszonego PM_{2,5}, rtęci w stanie gazowym oraz depozycji metali ciężkich i WWA.

Roczne oceny jakości powietrza za lata 2021 i 2022, wykonane wg zasad określonych w art. 89 ustawy Prawo ochrony środowiska

Zgodnie z art. 89 ww. ustawy Prawo ochrony środowiska, Główny Inspektor Ochrony Środowiska w terminie do 30 kwietnia każdego roku dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref. Wyniki pomiarów porównywane są z poziomami: dopuszczalnymi, docelowymi i poziomami celu długoterminowego.

W ocenach rocznych za lata 2021 i 2022 uwzględniono podział kraju na strefy, określony w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza. Według tego podziału strefami są: aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys., miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., pozostały obszar województwa. W województwie kujawsko - pomorskim wydzielono 4 strefy; aglomerację bydgoską (kod PL0401), miasto Toruń (kod PL0402), miasto Włocławek (kod PL0403) i strefę kujawsko-pomorską (kod PL0404).

Klasyfikację wykonano odrębnie ze względu na ochronę zdrowia ludzi i odrębnie ze względu na ochronę roślin. Wynikiem oceny dla wszystkich substancji podlegających ocenie na terenie strefy (dla kryteriów: poziom dopuszczalny i poziom docelowy) jest zaliczenie strefy do jednej z poniżej wymienionych klas:

- klasa A - jeżeli stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych albo poziomów docelowych,
- klasa C - jeżeli stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziomy dopuszczalne albo przekraczają poziomy docelowe.

W rocznych ocenach jakości powietrza za lata 2021 i 2022 utrzymano dodatkową klasyfikację stref, wprowadzoną w ocenie za 2013 rok dla pyłu PM_{2,5}. Zastosowano poziom dopuszczalny określony dla tzw. fazy II, równy 20 µg/m³ z terminem osiągnięcia do 1 stycznia 2020 roku. Dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} i kryterium – poziom dopuszczalny dla fazy II zostały określone następujące klasy: A1 i C1. Klasa A1 oznacza brak przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla fazy II, klasa C1 - przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla fazy II.

W przypadku poziomów celów długoterminowych dla ozonu przyjęto następujące oznaczenie klas:

- klasa D1 - jeżeli stężenia ozonu nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- klasa D2 - jeżeli stężenia ozonu przekraczają poziom celu długoterminowego.

W obu ocenach rocznych pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia uwzględniono: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen, ozon, pył PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}, ołów w PM₁₀, arsen w PM₁₀, kadm w PM₁₀, nikiel w PM₁₀, benzo(a)piren w pył PM₁₀. Oceny dokonane pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin objęły: dwutlenek siarki, tlenki azotu i ozon.

W ocenach nie uwzględniono wszystkich wyników pomiarów uzyskanych w latach 2021 i 2022, ponieważ część z nich nie spełniała wymagań dotyczących pokrycia czasu pomiarami, procentu ważnych danych albo metody pomiarów.

OCENA ROCZNA ZA ROK 2021

Klasyfikacja według poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych

Według klasyfikacji dokonanej ze względu na ochronę zdrowia ludzi wszystkie cztery strefy w województwie (aglomeracja bydgoska, miasto Toruń, miasto Włocławek oraz strefa kujawsko-pomorska) znalazły się w klasie C. Skutkuje to koniecznością sporządzenia programów ochrony powietrza, jeśli wcześniej nie powstały. W przypadku, gdy takie programy już uchwalono, a standardy jakości powietrza nadal są przekraczane, konieczna jest ich aktualizacja (w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie POP).

O zaliczeniu stref do niekorzystnej klasy C w 2021 roku zdecydowały:

a) w aglomeracji bydgoskiej:

- ponadnormatywne stężenia 24-godzinne pyłu zawieszonego PM₁₀ (ul. Warszawska, Plac Poznański),
- stężenie średnie roczne benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ (ul. Warszawska),

b) w mieście Toruniu:

- stężenie średnie roczne pyłu zawieszonego PM_{2,5} – II faza (ul. Przy Kaszowniku),
- stężenie średnie roczne benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ (ul. Dziewulskiego),

c) w mieście Włocławku:

- ponadnormatywne stężenia 24-godzinne pyłu zawieszonego PM₁₀ (ul. Gniazdowskiego),
- stężenie średnie roczne pyłu zawieszonego PM_{2,5} – II faza (ul. Okrzei),
- stężenie średnie roczne benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ (ul. Gniazdowskiego),

d) w strefie kujawsko - pomorskiej:

- ponadnormatywne stężenia 24-godzinne pyłu zawieszonego PM₁₀ (Grudziądz – ul. Piłsudskiego, Grudziądz – ul. Sienkiewicza, Nakło nad Notecią – ul. Św. Wawrzyńca),
- stężenia średnie roczne pyłu zawieszonego PM_{2,5} – II faza (Nakło nad Notecią – ul. Św. Wawrzyńca, Solec Kujawski - ul. gen. Stefana Roweckiego „Grota”),
- stężenia średnie roczne benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ (Grudziądz – ul. Sienkiewicza, Brodnica - ul. Kochanowskiego, Nakło nad Notecią – ul. Św. Wawrzyńca, Konieczynka w powiecie toruńskim, Inowrocław – ul. Solankowa, Ciechocinek – ul. Tężniowa, Wieniec Zdrój – ul. Wieniecka).

Klasyfikacja stref ze względu na ochroną roślin okazała się bardzo korzystna dla strefy kujawsko - pomorskiej (jedynej w województwie podlegającej tej klasyfikacji) ze względu na SO₂, NO_x i O₃, ponieważ uzyskała klasę A.

Klasyfikacja według poziomów celów długoterminowych

W województwie kujawsko-pomorskim poziomy cel długoterminowego dla ozonu zostały przekroczone we wszystkich czterech strefach (klasa D2) w przypadku ochrony zdrowia ludzi, jak również dla strefy kujawsko-pomorskiej w przypadku ochrony roślin (klasa D2).

O zaliczeniu stref do niekorzystnej klasy D2 w 2021 roku zdecydowały w przypadku klasyfikacji ze względu na ochronę zdrowia ludzi maksymalne stężenia 8-godzinne ozonu:

a) w aglomeracji bydgoskiej:

- ze stacji przy ul. Warszawskiej (7 dni z przekroczeniami),

b) w mieście Toruniu:

- ze stacji przy ul. Dziewulskiego (15 dni z przekroczeniami),

c) w mieście Włocławku:

- ze stacji przy ul. Kaliskiej (6 dni z przekroczeniami),

d) w strefie kujawsko-pomorskiej:

- z dwóch stacji z terenu strefy, tzn. Koniczynka (4 dni z przekroczeniami), Ciechocinek (11 dni z przekroczeniami),
- z trzech stacji o dużej reprezentatywności znajdującej się w sąsiednich województwach: łódzkim – stacja Gajew (7 dni z przekroczeniami) i wielkopolskim - stacja Krzyżówka (11 dni z przekroczeniami) i stacja Borówiec (7 dni z przekroczeniami).

Natomiast w przypadku klasyfikacji ze względu na ochronę roślin, o zaliczeniu strefy kujawsko-pomorskiej do niekorzystnej klasy D2 w 2021 roku zdecydował wskaźnik AOT40 z obiektywnego szacowania opartego na wynikach modelowania wykonanego dla roku 2021, co dodatkowo potwierdził wskaźnik AOT40 ze stacji o dużej reprezentatywności położonych w sąsiednich województwach: łódzkim - Gajew ($12894 \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$) i wielkopolskim – Krzyżówka ($13625 \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$) i Borówiec ($10536 \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$).

OCENA ROCZNA ZA ROK 2022

Na podstawie oceny jakości powietrza oraz klasyfikacji stref województwa kujawsko-pomorskiego za rok 2022 według kryterium ochrony zdrowia ludzi stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych/docelowych w 3 spośród 4 stref w województwie w zakresie następujących substancji:

- aglomeracja bydgoska (benzo(a)piren),
- miasto Włocławek (benzo(a)piren),
- strefa kujawsko-pomorska (pył zawieszony PM10, benzo(a)piren).

Jedyną strefą, w której nie wystąpiło przekroczenie poziomu dopuszczalnego/docelowego według kryterium ochrony zdrowia jest miasto Toruń.

We wszystkich strefach został przekroczony poziom celu długoterminowego ozonu (klasa D2) ze względu na ochronę zdrowia ludzi.

W odniesieniu do kryterium ochrony roślin ocenie podlegała strefa kujawsko-pomorska – dla wszystkich analizowanych zanieczyszczeń strefa ta została zaliczona do klasy A.

W przypadku oceny pod kątem poziomu celu długoterminowego dla ozonu strefa kujawsko – pomorska ze względu na ochronę roślin uzyskała klasę D2.

Analiza powyższych informacji wskazuje, że na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2021 i 2022 nastąpiły nieznaczne zmiany jakości powietrza z tendencją do poprawy jego stanu.

W ocenie za 2021 rok, w porównaniu z oceną roczną jakości powietrza za rok 2020, pogorszenie klasy strefy wystąpiło w przypadku:

- pyłu zawieszonego PM_{2,5} (zmiana z klasy A1 na C1 w klasyfikacji wg fazy II) w trzech strefach: „miasto Toruń”, „miasto Włocławek” i „strefa kujawsko–pomorska”,
- pyłu zawieszonego PM₁₀ (zmiana z klasy A na C) w dwóch strefach: „aglomeracja bydgoska” i „miasto Włocławek”.

Nie wystąpił żaden przypadek poprawy klasy strefy w 2021 roku w stosunku do roku 2020.

W ocenie za 2022 rok, w porównaniu z oceną roczną jakości powietrza za rok 2021, poprawa klasy strefy wystąpiła w przypadku:

- pyłu zawieszonego PM_{2,5} (zmiana z klasy C1 na A1 w klasyfikacji wg fazy II) w trzech strefach: miasto Toruń, miasto Włocławek i strefa kujawsko–pomorska,
- pyłu zawieszonego PM₁₀ (zmiana z klasy C na A) w dwóch strefach: aglomeracja bydgoska i miasto Włocławek,
- benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ (zmiana z klasy C na A) w strefie miasto Toruń.

Nie wystąpił żaden przypadek pogorszenia klasy strefy w 2022 roku w stosunku do roku 2021.

Na przeważającym obszarze województwa kujawsko-pomorskiego w ostatnich latach występuje niski poziom zanieczyszczenia powietrza (poniżej poziomów dopuszczalnych/docelowych) dla następujących substancji: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, benzen, tlenek węgla oraz oznaczane w pyłe zawieszonym PM₁₀ metale: ołów, arsen, kadm i nikiel.

Największym problemem w skali województwa kujawsko-pomorskiego są wysokie stężenia benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀. Podobnie jak w latach poprzednich, wysokie wartości stężeń tego zanieczyszczenia rejestrowano w okresach grzewczych (styczeń – marzec, październik – grudzień). Przekroczenie poziomu docelowego B(a)P zarejestrowano w 2022 r. na sześciu spośród jedenastu stacji pomiarowych w województwie. Szacuje się, że problem ten dotyczy prawie połowy gmin województwa (43% wszystkich gmin). Jako główną przyczynę przekroczeń wskazuje się „niską” emisję pochodzącą z indywidualnego ogrzewania budynków.

W ostatnim dziesięcioleciu można zauważyć stopniową poprawę jakości powietrza pod względem poziomu zanieczyszczenia pyłem. Jednakże wysokie dobowe stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ rejestrowane w sezonie grzewczym pozostają istotnym problemem. Nadal na tle województwa wyróżnia

się miasto Grudziądz, gdzie w 2022 r. zarejestrowano największą liczbę dni z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego określonego dla stężeń 24-godzinnych, przekraczającą dopuszczalną częstość. Szacuje się, że problem ponadnormatywnych stężeń pyłu zawieszzonego PM10 dotyczył w 2022 r. wyłącznie niewielkiego obszaru miasta w najbliższym otoczeniu ul. Piłsudskiego, na odcinku ok. 1,1 km.

Przeprowadzona ocena jakości powietrza wykazała dotrzymanie w 2022 r. poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM2,5 (20 µg/m³).

W sezonie letnim rejestrowany jest wzrost stężeń ozonu, spowodowany obecnością w atmosferze jego prekursorów oraz w dużej mierze warunkami meteorologicznymi. W 2022 r. nie stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego ozonu określonego dla kryterium ochrony zdrowia ludzi. Stwierdzono jednak, podobnie jak w latach poprzednich, przekroczenie poziomu celu długoterminowego na wszystkich stacjach pomiarowych w województwie.

W odniesieniu do kryterium ochrony roślin, w 2022 r. pomiary jakości powietrza oraz obiektywne szacowanie oparte na wynikach modelowania nie wykazały przekroczeń poziomów dopuszczalnych określonych dla dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz poziomu docelowego ozonu. Przekroczenia w strefie kujawsko - pomorskiej stwierdzono w przypadku ozonu w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego.

2. Zagrożenia hałasem

Badania stanu klimatu akustycznego na terenie województwa kujawsko-pomorskiego prowadził w latach 2021 i 2022 Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy. Badania te były prowadzone w wybranych miejscach województwa.

Wyniki oceny 2021 rok

W 2021 roku na terenie województwa, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadził pomiary hałasu komunikacyjnego drogowego w 15 punktach na terenie trzech rejonów województwa:

- obszar nr 1 – Grudziądz (5 stanowisk badawczych)
- obszar nr 2 – Nakło n. Notecią (5 stanowisk badawczych)
- obszar nr 3 – Strzelno (5 stanowisk badawczych).

W każdym z tych obszarów wyznaczono jedno stanowisko do monitoringu ciągłego. Liczba pomiarów na stanowiskach monitorowanych metodą ciągłą wyniosła 8 dób w ciągu roku, z czego:

- 2 doby w dni powszednie oraz 1 doba w czasie weekendu – w okresie wiosennym,
- 1 doba w dni powszednie oraz 1 doba w czasie weekendu – w okresie letnim,
- 2 doby w dni powszednie oraz 1 doba w czasie weekendu – w okresie jesienno-zimowym.

Ponadto, na pozostałych stanowiskach we wskazanych obszarach na terenie województwa kujawsko-pomorskiego prowadzono pomiary hałasu drogowego, obejmujące jedną dobę w dni powszednie. Wykonane badania posłużyły do wyznaczenia wskaźników długookresowych oceny klimatu akustycznego (LDWN i LN) oraz wskaźników krótkookresowych (LAeqD i LAeqN).

OBSZAR NR 1 – GRUDZIĄDZ

W 2021 roku w ramach prowadzenia badań hałasu drogowego, pomiarami w Grudziądzu objęto ulice stanowiące ciąg drogi: krajowej nr 16 i 55 – ul. Droga Łąkowa oraz ul. Lotnicza; wojewódzkiej nr 534 – ul. Warszawska i ul. Hallera oraz osiedlową ulicę zbiorczą w centrum miasta, tj. ul. Łyskowskiego.

Na stanowisku pomiarowym przy ul. Droga Łąkowa 12 prowadzono pomiary metodą ciągłą z 1 – godzinną rejestracją sygnału. W pozostałych punktach zastosowano metodę bezpośrednich pomiarów hałasu z wykorzystaniem próbkowania lub metodę pomiarów pojedynczych zdarzeń akustycznych.

Wartość długookresowego poziomu dźwięku, na badanych stanowiskach, dla doby wahała się w zakresie od 64,7 dB do 69,2 dB, przy natężeniu ruchu pojazdów od 388-1210 poj./h z 2-11% udziałem pojazdów ciężkich, a dla pory nocy od 53,7 dB do 61,3 dB, przy natężeniu ruchu od 74-162 poj./h z 9-27% udziałem transportu ciężkiego. Przeprowadzone pomiary wykazały przekroczenie dopuszczalnego długookresowego poziomu dźwięku dla pory doby na stanowisku przy ul. Łyskowskiego 28 (2,5 dB), a w porze nocnej przy ul. Droga Łąkowa 12 (o 2,3 dB). Na pozostałych monitorowanych stanowiskach nie odnotowano naruszenia standardów dobrego stanu klimatu akustycznego, zarówno dla pory doby, jak i nocy.

Wartości krótkookresowego równoważnego poziomu dźwięku, dla pory dnia (LAeqD) znalazły się w przedziale od 60,7 dB do 67,3 dB oraz dla pory nocy (LAeqN) w zakresie od 53,7 dB do 61,3 dB. Wyniki pomiarów wykazały przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku na 3 stanowiskach badawczych, tj. przy ul. Droga Łąkowa 12 w porze dnia o 1,6 dB i w porze nocy o 5,3 dB, przy ul. Łyskowskiego 28 o 4,2 dB (pora dnia) i 2,5 dB (pora nocy) oraz przy ul. Hallera 52 o 2,3 dB (pora dnia) i 3,1 dB (pora nocy).

Porównując aktualne wyniki badań z pomiarami wykonanymi w 2013 r. można stwierdzić, że rejestrowane obecnie poziomy dźwięku oscylują wokół zbliżonych wartości we wszystkich opomiarowanych punktach.

OBSZAR NR 2 – NAKŁO N. NOTECIĄ

Na terenie Nakła n. Notecią w 2021 roku pomiary hałasu komunikacyjnego drogowego przeprowadzono na stanowiskach wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych w mieście oraz na ulicach w ciągu wojewódzkiej nr 241. Do pomiarów wytypowano: ul. Mrotecką, Nową, Staszica, Dąbrowskiego oraz Mickiewicza.

Na stanowisku przy ul. A. Mickiewicza 2 pomiar realizowany był metodą ciągłą z 1-godzinną rejestracją sygnału. W pozostałych punktach zastosowano metodę bezpośrednich pomiarów hałasu z wykorzystaniem próbkowania lub metodę pomiarów pojedynczych zdarzeń akustycznych.

Obliczone wartości długookresowego poziomu dźwięku wahały się dla doby od 65,4 dB do 68,9 dB, przy natężeniu ruchu pojazdów od 260 do 763 poj./h oraz 0-8% udziale pojazdów ciężkich, a dla pory nocy od 46,6 dB do 57,1 dB, przy natężeniu ruchu pojazdów od 15 do 48 poj./h oraz 0-33% udziale pojazdów ciężkich. Przekroczenia dopuszczalnego długookresowego poziomu dźwięku zarejestrowano

przy ul. Mroteckiej o 2,0 dB, przy ul. Nowej o 1,6 dB oraz przy ul. Staszica o 0,9 dB. W żadnym punkcie nie zarejestrowano przekroczeń w porze nocnej.

Natomiast wartości krótkookresowego równoważnego poziomu dźwięku uśrednione dla całej kampanii pomiarowej, dla pory dnia (LAeqD) znajdują się w przedziale 64,8 dB do 67,2 dB, a dla pory nocy (LAeqN) w przedziale 46,6 dB do 57,1 dB. Wyniki pomiarów wartości krótkookresowego poziomu dźwięku wykazują przekroczenia norm w porze dziennej na stanowiskach pomiarowych przy ulicy Mroteckiej, Staszica, Dąbrowskiego oraz Nowej i osiągają wartości w zakresie od 1,7 dB do 4,8 dB. Natomiast w porze nocnej naruszenia norm odnotowano jedynie w punkcie pomiarowym przy ul. Dąbrowskiego (o 1,1 dB).

Analiza wyników pomiarów z wcześniejszych badań (2007 r.) wskazuje, że obniżeniu uległ rejestrowany krótkookresowy poziom dźwięku dla pory dnia w punkcie pomiarowym przy ul. A. Mickiewicza, natomiast w pozostałych monitorowanych obszarach stwierdzono niewielki wzrost tego wskaźnika.

OBSZAR NR 3 – STRZELNO

W 2021 roku ocenie klimatu akustycznego poddano obszar zabudowy mieszkaniowej w Strzelnie, gdzie w ramach kontynuowanego monitoringu hałasu komunikacyjnego badaniami objęto ulice stanowiące ciąg dróg krajowych nr 15 i 25, tj. ul. Michelsona, Św. Ducha, Inowrocławska, Kolejowa oraz Powstania Wielkopolskiego.

Na stanowisku pomiarowym przy ul. Michelsona 15 prowadzono pomiary metodą ciągłą z 1 – godzinną rejestracją sygnału. W pozostałych punktach zastosowano metodę bezpośrednich pomiarów hałasu z wykorzystaniem próbkowania lub metodę pomiarów pojedynczych zdarzeń akustycznych.

Obliczone wartości długookresowego poziomu dźwięku wahały się dla doby od 74,0 dB do 77,0 dB, przy natężeniu ruchu pojazdów od 344 do 600 poj./h oraz 16-29% udziale pojazdów ciężkich, a dla pory nocy od 66,8 dB do 69,8 dB, przy natężeniu ruchu pojazdów od 76 do 215 poj./h oraz 24-54% udziale pojazdów ciężkich. Przekroczenia dopuszczalnego długookresowego poziomu dźwięku dla okresu doby i nocy zarejestrowano we wszystkich punktach pomiarowych. Dla pory doby mieściły się one w przedziale od 6,0 dB do 13,0 dB, natomiast przekroczenia w porze nocy zawierały się od 7,7 dB do 10,8 dB.

Natomiast wartości krótkookresowego równoważnego poziomu dźwięku uśrednione dla całej kampanii pomiarowej, dla pory dnia (LAeqD) znajdują się w przedziale 70,6 dB do 73,3 dB, a dla pory nocy (LAeqN) w przedziale 66,7 dB do 69,8 dB. Również wyniki pomiarów wartości krótkookresowego poziomu dźwięku wykazują przekroczenia norm w porze dnia i nocy, na wszystkich stanowiskach pomiarowych. W porze dnia osiągają wartości w zakresie od 5,9 dB (ul. Michelsona) do 12,3 dB (Kolejowa). Natomiast w porze nocy przekroczenia punktach naruszenia normy wahają się w zakresie od 10,7 dB (ul. Inowrocławska) do 13,8 dB (ul. Kolejowa).

Analiza wyników badań z lat poprzednich wskazuje na ustabilizowanie na wysokim poziomie rejestrowanego poziomu hałasu komunikacyjnego w mieście. Determinuje to konieczność podjęcia

działań mających na celu wyeliminowanie negatywnego całodobowego oddziaływania ruchu samochodowego poruszającego się drogami krajowymi przez centralną część Strzelna.

W 2021 roku prowadzony był również całoroczny monitoring hałasu komunikacyjnego na 4 stałych stacjach pomiarowych w województwie. W Bydgoszczy w 2021 roku, przy Placu Poznańskim, wartość długookresowego średniego poziomu dźwięku dla pory doby (LDWN) i nocy (LN), wynosiła odpowiednio 64,4 dB oraz 54,9 dB. Kontynuowano również badania w Toruniu na ul. Przy Kaszowniku (LDWN=57,8 dB, LN=49,2 dB), we Włocławku przy ul. Okrzei (LDWN=62,0 dB, LN=52,8 dB) oraz w Grudziądzu przy ul. Piłsudskiego (LDWN=74,9 dB, LN=68,3 dB). Analiza wyników wykazała przekroczenia dopuszczalnych długookresowych norm poziomu dźwięku na stacji zlokalizowanej w Grudziądzu dla pory doby (LDWN) o 6,9 dB oraz dla pory nocy (LN) o 9,3 dB. W pozostałych monitorowanych punktach w 2021 roku nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych długookresowych norm hałasu.

Monitoring hałasu szynowego

W 2021 roku w województwie wykonano także pomiary hałasu kolejowego w 14 punktach pomiarowych w ramach strategicznych map hałasu oraz pomiary hałasu tramwajowego na terenie miasta Bydgoszczy w 7 punktach pomiarowych w ramach analizy porealizacyjnej. Wyniki pomiarów przedstawiono w tabeli 9. Badania wykonano zgodnie z procedurą pomiarów poziomów ekspozycyjnych dźwięku w odniesieniu do pojedynczych zdarzeń akustycznych (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2011 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów substancji lub energii w środowisku przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem). Analiza wyników pomiarów hałasu kolejowego, wykonanych w ramach realizacji strategicznych map hałasu w 2021 roku, wykazała wystąpienie przekroczeń wartości dopuszczalnych hałasu w województwie kujawsko – pomorskim w ponad 33% punktów pomiarowych w porze nocy oraz w ponad 14% stanowisk w porze dnia.

Pomiary hałasu drogowego – realizowane przez zarządców dróg

W 2021 roku w województwie kujawsko – pomorskim pomiary w ramach analiz porealizacyjnych wykonano wzdłuż następujących dróg krajowych nr: 15, 25, 240 oraz przy ul. Wojska Polskiego w Bydgoszczy.

Badania przeprowadzono metodą ciągłych pomiarów w ograniczonym czasie (24 h) i na ich podstawie określono równoważny poziom hałasu dla pory dnia oraz nocy.

Pomiary wykonano w ciągu drogi krajowej:

- nr 15 - w 21 punktach pomiarowych,
- nr 25 - w 16 punktach pomiarowych,
- nr 240 - w 8 punktach pomiarowych

oraz w mieście Bydgoszczy - w 7 punktach pomiarowych.

Analiza wyników pomiarów hałasu drogowego, wykonanych w ramach analiz porealizacyjnych w 2021 r. w województwie kujawsko-pomorskim, wykazała występowanie przekroczeń wartości

dopuszczalnych hałasu w siedmiu punktach pomiarowych w porze nocy oraz na sześciu stanowiskach w porze dnia. Największe przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu wystąpiło przy drodze nr 240 w miejscowości Rudzki Most (8,9 dB w porze nocy).

Monitoring hałasu przemysłowego

Z analizy danych pozyskanych od WIOŚ w Bydgoszczy oraz zgromadzonych w bazie EHALAS, w zakresie kontroli hałasu instalacyjnego, wynika, że w 2021 r. na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, inspekcji poddano 76 zakładów, w ramach kontroli z wyjazdem w teren oraz 84 zakłady na podstawie analizy dokumentacji automonitoringowej. Ponad 54% kontroli związanych z wyjazdem w teren było wynikiem interwencji mieszkańców skarżących się na uciążliwości akustyczne jednostek i podmiotów gospodarczych.

Na podstawie kontroli z wyjazdem w teren stwierdzono 20 przypadków naruszeń dopuszczalnych norm. Natomiast wyniki okresowych pomiarów wielkości emisji hałasu do środowiska, wykonanych w trybie art. 147 ust. 1 Poś przez prowadzących instalację lub użytkowników urządzenia i przekazanych do WIOŚ, w 2021 r. wykazały 6 przypadków przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu.

W 2021 r. do obowiązujących norm dostosowało się ponad 30% jednostek i podmiotów gospodarczych, u których stwierdzono przekroczenia.

Najczęściej rejestrowano przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu w porze nocy w 2021 r. z przedziału 0,1–5 dB, które stanowiły prawie 71% ogólnie rejestrowanych naruszeń. Natomiast naruszenia normy rzędu 5-10 dB stanowią prawie 10%, a powyżej 10 dB – 19%.

Regularne kontrole zakładów prowadzone przez organy ochrony środowiska, powodują stopniowe eliminowanie problemu nadmiernej emisji hałasu z branży przemysłowej, jak i usługowo-rozrywkowej w województwie. Nakładane na podmioty i jednostki gospodarcze sankcje karne oraz wyznaczone zalecenia pokontrolne skutecznie motywują zakłady do wdrażania procesów osiągnięcia komfortu akustycznego.

Podsumowanie

W ramach monitoringu hałasu komunikacyjnego drogowego w 2021 roku wykonano pomiary w Grudziądzu, Nakle n. Notecią i Strzelnie. Kontynuowano także całoroczne pomiary w Bydgoszczy przy Placu Poznańskim oraz w Toruniu na stacji „Kaszownik”, Włocławku na stacji „Okrzei” i Grudziądzu przy ul. Piłsudskiego.

Wyniki prowadzonych badań hałasu drogowego w 2021 roku wykazywały przekroczenia dopuszczalnego poziomu dźwięku dla poszczególnych typów terenu w większości monitorowanych punktów pomiarowych. Naruszenie komfortu akustycznego obserwuje się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych w centralnych częściach miast, a w szczególności wzdłuż ulic o zwartej zabudowie wielorodzinnej lub jednorodzinnej, którymi przebiegają drogi krajowe lub wojewódzkie.

Pomiary hałasu kolejowego, wykonane w ramach strategicznych map hałasu wykazały przekroczenie dopuszczalnych norm zarówno w porze dnia (14% opomiarowanych punktów), jak i w porze nocy (33% punktów).

Spośród miejscowości objętych badaniami w 2021 roku, największe przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu zarejestrowano na obszarze Strzelna w ciągu dróg krajowych nr 15 i 25 przebiegających ulicami o zabudowie jednorodzinnej lub wielorodzinnej (ul. Kolejowa, Powstania Wielkopolskiego, Inowrocławska, Św. Ducha i Michelsona). Na terenie tego miasta, w monitorowanych obszarach, poziom hałasu znacznie przekraczający wartość uznawaną za komfort akustyczny (50 dB) rejestrowany jest również w porze nocnej. Planowana w latach 2025-2029 budowa obwodnicy Strzelna, jest elementem niezbędnym, który przyczyni się do wyprowadzenia ruchu tranzytowego i odciążenia centralnej części miasta od ponadnormatywnych poziomów dźwięku.

Na stacjach rejestrujących całoroczny poziom hałasu przekroczenia norm długookresowego poziomu dźwięku wystąpiły tylko w Grudziądzu.

Kontrole podmiotów i jednostek gospodarczych na terenie województwa, prowadzone przez WIOŚ w Bydgoszczy, wykazały występowanie przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięku zarówno w porze dnia, jak i nocy. Ponad 54% kontroli hałasu instalacyjnego było wynikiem zgłoszeń interwencyjnych mieszkańców.

W okresie sporządzania niniejszego Raportu (październik 2023 r.) nie zostały jeszcze udostępnione wyniki badań monitoringowych hałasu za rok 2022.

3. Pola elektromagnetyczne

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy w latach 2021 i 2022 prowadził oceny poziomów pól elektromagnetycznych. Przedstawione poniżej wyniki pomiarów z 2022 r. nie różnią się zasadniczo od wyników z roku 2021.

Pomiary monitoringowe poziomów pól elektromagnetycznych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wykonano łącznie w 64 punktach pomiarowych:

- w 41 punktach w ramach stałej sieci monitoringu,
- w 23 punktach w ramach monitoringu badawczego.

Analiza badań przeprowadzonych w 41 punktach pomiarowych stałej sieci monitoringu oraz w 23 punktach monitoringu badawczego w ramach realizacji państwowego monitoringu środowiska w 2022 roku na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, wykazuje utrzymywanie się wartości mierzonych pól elektromagnetycznych na bardzo niskim poziomie.

Najniższe wyniki, poniżej dolnej granicy oznaczalności sondy, wynoszącej 0,3 V/m, zmierzono łącznie w 33 punktach pomiarowych, z czego dla stałej sieci monitoringu w 17 punktach, a dla monitoringu badawczego w 16 punktach. Najwyższe wartości zarejestrowano na stanowiskach:

- w ramach stałej sieci monitoringu:
  - Świecie, ul. Wojska Polskiego 70 – 2,25 V/m,
  - Nakło nad Notecią, Aleje Mickiewicza 3 – 1,48 V/m,
  - Bydgoszcz, ul. Inowrocławska 20 – 1,32 V/m,
  - Bydgoszcz, ul. Wielorybia 21 – 1,31 V/m,
  - Toruń, ul. Dziewulskiego 7 – 1,2 V/m.

- w ramach monitoringu badawczego:

➤ Radomin 26 – 0,79 V/m.

Wyniki pomiarów uzyskane w ramach stałej sieci monitoringu przedstawiono na wykresie 1. Natomiast wyniki badań w ramach monitoringu badawczego przedstawiono na wykresie 2.

Średnia wartość natężenia pola elektromagnetycznego dla województwa została wyliczona ze wszystkich wykonanych pomiarów i wyniosła 0,42 V/m, w tym dla punktów pomiarowych w stałej sieci monitoringu uzyskano wynik 0,52 V/m, a dla punktów monitoringu badawczego - 0,25 V/m.

Analizując wyniki pomiarów realizowanych w latach 2021-2022, stwierdzić można, że wyniki te są porównywalne z danymi z lat poprzednich.

W latach 2021-2022, w każdym powiecie na terenie województwa wykonano pomiary, w co najmniej jednym punkcie stałej sieci monitoringu oraz w jednym punkcie w ramach monitoringu badawczego (tab. 6 i ryc. 2). Jedynie na terenie powiatu nakielskiego wszystkie stanowiska pomiarowe należały do stałej sieci monitoringu. Najwięcej punktów pomiarowych znajdowało się w Bydgoszczy (10), a najmniej w powiecie wąbrzeskim (2).

Analizując wyniki średniego natężenia pola elektromagnetycznego według wielkości miasta, w którym znalazł się punkt pomiarowy można zauważyć, że najwyższe wartości (0,99 V/m) występują dla miast powyżej 200 tys. mieszkańców (Bydgoszcz i Toruń), natomiast najniższe (0,29 V/m) dla miasta w przedziale 100-200 tys. mieszkańców (Włocławek).

Przeprowadzone pomiary nie wykazały przekroczeń wartości dopuszczalnych pól elektromagnetycznych w środowisku (wartość wskaźnika WME w żadnym z punktów nie przekroczyła wartości 1).

4. Gospodarka wodami

Budowa lub modernizacja zbiorników wodnych służących małej retencji. Wnioski o dofinansowanie zadań z zakresu budowy i renowacji zbiorników wodnych służących małej retencji planowanych do realizacji w 2021 r., w terminie określonym w regulaminie naboru i rozpatrywania wniosków, złożyło 6 właścicieli gospodarstw rolnych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego oraz jeden samorząd – Gmina Lubanie. Po analizie dokumentów załączonych do złożonych wniosków oraz weryfikacjach terenowych, rekomendację komisji weryfikacyjnej zyskały 3 obiekty – dwa planowane do realizacji u osób prywatnych oraz jeden planowany przez Gminę Lubanie w miejscowości Sarnówko. Łączna powierzchnia zrealizowanych zbiorników wyniosła 0,943 ha, przy zaangażowaniu środków z budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w kwocie 41 185,00 zł (uchwała nr 26/1071/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 7 lipca 2021 r. w sprawie rozstrzygnięcia naboru wniosków i rozdysponowania środków finansowych na budowę i renowację zbiorników wodnych służących małej retencji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2021).

Utrzymanie urządzeń wodnych przez spółki wodne. Województwo kujawsko-pomorskie posiada wysoko rozwinięte rolnictwo prowadzone na powierzchni ok. 11,4 tys. km² użytków rolnych, co stanowi 65% ogółu powierzchni województwa. W celu polepszenia zdolności produkcyjnej użytków

rolnych należy prowadzić regulacje stosunków wodnych gleby m.in. za pomocą melioracji wodnych. Melioracje szczegółowe i podstawowe stanowią całość urządzeń melioracji wodnych i aby mogły sprawnie działać, niezbędne są prace konserwacyjne związane z utrzymaniem obydwu systemów melioracyjnych. W ramach konkursu ogłoszonego uchwałą nr 15/570/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 kwietnia 2021 r. w sprawie naboru wniosków o udzielenie pomocy finansowej z budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2021 roku, dla gmin z przeznaczeniem dla spółek wodnych na bieżące utrzymanie urządzeń melioracji wodnych, wpłynęło 70 wniosków na łączną kwotę 1 646 701,00 zł od 68 gmin. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przeznaczył dotacje na bieżące utrzymanie urządzeń melioracji wodnych w wysokości 1 300 000,00 zł. Ogólna wartość wszystkich zadań jednostkowych, na którą składały się: dotacja z budżetu Samorządu Województwa, wkład własny gmin i gminnych spółek wodnych, wynosiła 3 400 000,00 zł. Ostatecznie dotację celową na realizację 66 zadań w zakresie utrzymania wód i urządzeń wodnych w łącznej wysokości 1 230 000,00 zł wykorzystywały prawidłowo 64 gminy (po 2 zadania zrealizowano w gminach Tłuchowo i Kijewo Królewskie). 2 gminy zrezygnowały z przyznanej dotacji jeszcze przed podpisaniem umów, a pozostałe 2 nie rozliczyły dotacji i zwróciły przekazane im zaliczki.

W zakresie rozwoju przestrzeni służącej prowadzeniu gospodarki na obszarach wiejskich w ramach PROW 2014-2020 w roku 2021:

- wybudowano/przebudowano 12,5 km zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę;
- wybudowano/przebudowano 10 stacji uzdatniania wody;
- wybudowano/przebudowano 2 oczyszczalnie ścieków;
- przebudowano 15,5 km dróg lokalnych.

Opracowanie interdyscyplinarne „Woda dla Kujaw – Żywność dla Polski”. W marcu 2021 r. służby Zarządu Województwa uczestniczyły w tworzeniu koncepcji pilotażu adaptacji gospodarki rolnej obszaru Kujaw do zachodzących zmian klimatu. Kujawy, jako istotna w skali kraju przestrzeń żywicielska o wysokim wskaźniku waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, dotknięta jest zjawiskami suszy hydrologicznej, atmosferycznej i glebowej, które w ostatnich latach występują rokrocznie. Potencjały towarowe produkcji roślinnej Kujaw ograniczane są przez ujemny klimatyczny bilans wodny i niekorzystne warunki hydrograficzne w zlewni Noteci. Sukcesywny wzrost temperatury, malejąca suma opadów wraz z coraz częściej występującymi suszami zagraża przede wszystkim brakiem stabilności produkcji, czyli ryzykiem bardzo dużych wahań skali produkcji, co przekłada się nie tylko na fizyczną dostępność żywności i zmiany jej cen, ale także na wyniki finansowe producentów rolnych, uzależnienie bezpieczeństwa żywnościowego od importu, czy też możliwości eksportu produktów żywnościowych. W największym stopniu to właśnie obecny stan uzależnienia produkcji roślinnej od opadów atmosferycznych determinuje opisane powyżej ryzyka. Możliwe są więc dwa skrajne scenariusze dalszego rozwoju sytuacji. Pierwszym jest pogłębianie aktualnego trendu wraz z postępującymi zmianami klimatu, to znaczy rosnąca skala ryzyka braku bezpieczeństwa żywnościowego (jak też ryzyka niestabilności dla wszystkich pozostałych dziedzin gospodarki zależnych od produkcji płodów rolnych, a więc także pewnych dziedzin przemysłu) oraz niestabilna sytuacja ekonomiczna z tego wynikająca.

Budowa lub modernizacja zbiorników wodnych służących małej retencji. Wnioski o dofinansowanie zadań z zakresu budowy i renowacji zbiorników wodnych służących małej retencji planowanych do realizacji w 2022 r., w terminie określonym w regulaminie naboru i rozpatrywania wniosków, złożyło 11 właścicieli gospodarstw rolnych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego oraz Gmina Łysomice. Wstępnej weryfikacji nie przeszło 5 wniosków 4 rolników. Po analizie dokumentów załączonych do złożonych wniosków oraz weryfikacjach terenowych, rekomendację komisji weryfikacyjnej zyskało 7 obiektów – sześć planowanych do realizacji u osób prywatnych, jeden planowany przez Gminę Łysomice. Łączna powierzchnia zrealizowanych w 2022 r. zbiorników małej retencji wodnej wyniosła 2,227 ha, przy zaangażowaniu środków budżetu województwa kujawsko-pomorskiego w kwocie 150 647 zł (uchwały nr 23/938/22 z dnia 15 czerwca 2022 r oraz nr 34/1393/22 z dnia 31 sierpnia 2022 r. Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego).

Utrzymanie urządzeń wodnych przez spółki wodne. Województwo kujawsko-pomorskie posiada wysoko rozwinięte rolnictwo prowadzone na powierzchni ponad 1,1 mln ha użytków rolnych, co stanowi 65% ogółu powierzchni województwa. W celu polepszenia zdolności produkcyjnej użytków rolnych Samorząd Województwa przyznaje dotacje na zadania związane z regulacją stosunków wodnych gleby m.in. za pomocą melioracji wodnych. Melioracje szczegółowe i podstawowe stanowią całość urządzeń melioracji wodnych, i aby mogły sprawnie działać niezbędne są prace konserwacyjne związane z utrzymaniem obydwu systemów melioracyjnych. W ramach konkursu ogłoszonego uchwałą nr 3/97/22 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 stycznia 2022 r. w sprawie naboru wniosków o udzielenie pomocy finansowej z budżetu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2022 roku, dla gmin z przeznaczeniem dla spółek wodnych na bieżące utrzymanie urządzeń melioracji wodnych, wpłynęły 73 wnioski od 71 gmin na łączną kwotę 1 557 142 zł. Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przeznaczył dotacje w 2022 r. z budżetu województwa dla gmin z przeznaczeniem dla spółek wodnych na bieżące utrzymanie urządzeń melioracji wodnych w wysokości 1 300 000 zł. Ogólna wartość zadań, na którą składa się dotacja z budżetu Samorządu Województwa, wkład własny gminy i spółki wodnej wynosiła ok. 3 300 000 zł. Jedna gmina (Gostycyn) po przyznaniu dotacji nie przystąpiła do podpisania umowy i zrezygnowała z realizacji zadania. Ostatecznie dotację celową na realizację 72 zadań w zakresie utrzymania wód i urządzeń wodnych w łącznej wysokości 1 290 000 zł wykorzystało prawidłowo 70 gmin (po 2 zadania zrealizowano w gminach Obrowo i Płużnica).

W zakresie rozwoju przestrzeni służącej prowadzeniu gospodarki na obszarach wiejskich w ramach PROW 2014-2020 w roku 2022:

- wybudowano/przebudowano 19,3 km zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę;
- wybudowano/przebudowano 13 stacji uzdatniania wody;
- wybudowano/przebudowano 5 oczyszczalni ścieków;
- przebudowano 3,4 km dróg lokalnych.

Szeroką i kompleksową ocenę zasobów wód na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego prowadzi GIOŚ Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Bydgoszczy. Informacje w tym zakresie znajdują się na stronie internetowej <https://wody.gios.gov.pl/pjwp/publications/IOS>

Warto dodać, że Rada Ministrów przyjęła Program przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2022–2027 z perspektywą do roku 2030, który zawiera analizę deficytu zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Świadczy to o potrzebie zintensyfikowania działań na rzecz poprawy zarówno ilości, jak i jakości wód.

WODY POWIERZCHNIOWE

Monitoring jakości wód jest jednym z podsystemów państwowego monitoringu środowiska prowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Realizacja monitoringu wód powierzchniowych ma na celu m. in. pozyskanie informacji o stanie wód powierzchniowych na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami i oceny osiągnięcia celów środowiskowych przypisanych jednolitym częściom wód, czyli oddzielnym i znaczącym elementom wód powierzchniowych, takim jak: jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny; sztuczny zbiornik wodny; struga, potok, rzeka, kanał lub ich części; morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne.

Rzeki

Ocena stanu ekologicznego rzek wykonana na podstawie danych monitoringowych za 2021 r. wykazała, że stan większości jednolitych wód rzecznych jest niezadowolająca. Zbiorcze zestawienie wyników badań ilustruje tabela.

Tabela 8 Klasyfikacja oceny jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych za okres 2016-2021 (wg danych GIOŚ)

Nazwa punktu pomiarowego	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Ocena stanu jcwp
Dopływ spod Jankowa - ujście do Mieni, Trzebiegoszcz	PLRW200017279494	Dopł. spod Jankowa	zły stan wód
Dopływ spod Słońska – Nowy Świat	PLRW200017279644	Dopł. spod Słońska	zły stan wód
Dopływ z Bronikowa - ujście do jez. Gopło, Gocanowo	PLRW60000188176	Dopływ z Bronikowa	zły stan wód
Dopływ z Ciechocinka - ujście do Tażyny, Nowy Ciechocinek	PLRW200017279689	Dopł. z Ciechocinka	zły stan wód
Dopływ z Dubielewa - ujście do Zgłowiączki, Polówka	PLRW20001727876	Dopływ z Dubielewa	zły stan wód
Dopływ z Gnojna - ujście do Wisły, Bobrowniki	PLRW20001727934	Dopływ z Gnojna	zły stan wód
Dopływ z jez. Konotopskiego - ujście do Mieni, Złotopole	PLRW20001727948	Dopływ z jez. Konotopskiego	zły stan wód
Dopływ z jez. Tupadłowskiego (Bętlewianka) - ujście do Wisły, Zarzeczewo	PLRW200017275989	Dopływ z jez. Tupadelskiego bez Chełmiczki	zły stan wód
Dopływ z Kłokocka (Biskupianka) - ujście do Mieni, Biskupin	PLRW2000172794929	Dopływ spod Kłokocka	zły stan wód
Dopływ z Łysej Góry - ujście do Zgłowiączki, Topólka	PLRW200017278552	Dopływ z Łysej Góry	zły stan wód

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa punktu pomiarowego	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Ocena stanu jcwp
Dopływ z Marszałkowa - ujście do Wisły, Włoszyca II	PLRW200017279329	Dopływ z Marszałkowa	zły stan wód
Dopływ z Otmianowa - ujście do Chodeczki, Kłobia	PLRW200017278696	Dopływ z Otmianowa	zły stan wód
Dopływ z Piotrkowa Kujawskiego - ujście do jez. Gopło, Mietlica	PLRW6000171881729	Dopływ z Piotrkowa Kujawskiego	zły stan wód
Dopływ z Sierzchowa - ujście do Wisły, Przypust Górny	PLRW20002627936	Dopływ z Sierzchowa	zły stan wód
Dopływ ze Smólska - ujście do Zgłowiączki, Stary Brześć	PLRW20001727878	Dopływ ze Smólska	zły stan wód
Ośła (Struga Kujawska) - ujście do Wisły, Kawka	PLRW20001727929	Ośła	zły stan wód
Ruda - ujście do Wisły, Dobiegniewo	PLRW200017275992	Ruda	zły stan wód
Struga (Struga Rybnicka) - ujście do Zuzanki, Włocławek	PLRW20001727722	Struga z jez. Wikaryjskim do ujścia	zły stan wód
Struga Kamieniecka - ujście do Wisły, Kamienica	PLRW200017275949	Struga Kamieniecka	zły stan wód
Świnka - ujście do Wisły, Wierznica	PLRW200017275969	Świnka	zły stan wód
Zbiornik Włocławek - stanowisko 03	PLRW20000275999	Zbiornik Włocławek	zły stan wód
Zuzanka - Modzerowo	PLRW200026277219	Zuzanka od źródeł do Strugi bez Strugi	zły stan wód
Zuzanka - ujście do Wisły, Włocławek	PLRW20002427729	Zuzanka od Strugi do ujścia	zły stan wód
Bachorza - ujście do Zgłowiączki, Kolonia Falborz	PLRW200017278749	Bachorza (Kanał Bachorze)	zły stan wód
Chodeczka - Borzymowice	PLRW200025278679	Chodeczka do wypływu z jez. Borzymowskiego	zły stan wód
Chodeczka - ujście do Zgłowiączki, Ossowo	PLRW200020278699	Chodeczka od wypływu z jez. Borzymowskiego do ujścia	zły stan wód
Dopływ z Kowala - ujście do Rakutówki, Dębniaki	PLRW2000232788892	Dopływ z Kowala	zły stan wód
Dopływ z Żyroławic - ujście do Tążyny, Grabie	PLRW2000172796729	Dopływ z Żyroławic	zły stan wód
Dopływ ze Świętosławia - ujście do Zgłowiączki, Gołębin	PLRW20001727872	Dopływ ze Świętosławia	zły stan wód
Dunaj - ujście do Zgłowiączki, Lubraniec	PLRW20001727858	Dunaj	zły stan wód
Kocieniec - ujście do Zgłowiączki, Zgłowiączka	PLRW200017278569	Kocieniec	zły stan wód
Konopatka - ujście do Skrwy, Puszcza	PLRW20002327563129	Konopatka	zły stan wód
Lubieńka - Łagiewniki	PLRW20001727887	Lubieńka do Rakutówki bez Rakutówki z jez. Lubieńskim	zły stan wód
Lubieńka - ujście do Zgłowiączki, Józefowo	PLRW20002027889	Lubienka od Rakutówki do ujścia	zły stan wód
Marianka - ujście do Skrwy, Tłuchowo	PLRW2000172756729	Marianka	zły stan wód
Pisa - ujście do Rypienicy, Łapinóż	PLRW20001728892	Pisa	zły stan wód
Rakutówka - poniżej jez. Rakutowskiego, Dębniaki	PLRW200023278888	Rakutówka do Olszewi z jez. Rakutowskim Wielkim	zły stan wód
Rakutówka - ujście do Lubieńki, Dębice	PLRW2000242788899	Rakutówka od Olszewa do ujścia	zły stan wód
Struga (Sarnówka) - ujście do Zgłowiączki, Chalno-Parcele	PLRW20001727853299	Struga	zły stan wód
Zgłowiączka - Józefowo	PLRW20002027879	Zgłowiączka od Chodeczki do Lubieńki bez Lubieńki	zły stan wód
Zgłowiączka - poniżej jez. Głuszyńskiego, Rybiny	PLRW20001727839	Zgłowiączka - jez. Głuszyńskie, wraz z dopływami	zły stan wód

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa punktu pomiarowego	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Ocena stanu jcwp
Zgłowiączka - poniżej Lubrańca, Lubraniec	PLRW20002027859	Zgłowiączka wypływu z jez. Głuszyńskiego do Chodeczki bez Chodeczki	zły stan wód
Zgłowiączka - powyżej jez. Głuszyńskiego, Stróżewo-Parcele	PLRW20001727819	Zgłowiączka od źródeł do wpływu do jez. Głuszyńskiego	zły stan wód
Zgłowiączka - ujście do Wisły, Włocławek	PLRW2000202789	Zgłowiączka od Lubienki do ujścia	zły stan wód
Chełmiczka - ujście do Wisły, Uniechowo	PLRW200017275899	Chełmiczka	zły stan wód
Dopływ z Żołnowa (Mała Tażyna) - ujście do Tażyny, Przybranowo	PLRW200017279669	Dopływ z Żołnowa	zły stan wód
Kanał Parchański - Parchanie	PLRW200017279642	Kanał Parchański do dopł. z bagna Błoto Ostrowskie	zły stan wód
Kanał Parchański - Stanomin	PLRW200002796471	Kanał Parchański od dopł. z bagna Błoto Ostrowskie do dopł. z Nowego Dworu	zły stan wód
Mień - Głodowo	PLRW200017279476	Mień od wypływu z jez. Małego do dopł. z Głodowa	zły stan wód
Mień - Maliszewo	PLRW200024279493	Mień od dopł. z Głodowa do dopł. spod Jankowa	zły stan wód
Mień - powyżej jez. Skępego, Skępe	PLRW20002327943	Mień od wypływu z jez. Likieckiego do wypływu z jez. Skępskiego Małego	zły stan wód
Mień - ujście do Wisły, Wąkole	PLRW200019279499	Mień od dopł. spod Jankowa do ujścia	zły stan wód
Rypienica - Strzygi	PLRW20001728889	Rypienica do dopł. z jez. Długiego z jez. Długim	zły stan wód
Rypienica - ujście do Drwęcy, Łapinóż	PLRW20002028899	Rypienica od dopł. z jez. Długiego do ujścia	zły stan wód
Skrwa - poniżej jez. Skrwilno, Skrwilno	PLRW200023275616	Skrwa do Dopływu spod Przywitowa z jez. Skrwilno	zły stan wód
Tażyna - ujście do Wisły, Wołuszewo	PLRW20001927969	Tażyna od Kanału Parchańskiego do ujścia	zły stan wód
Tażyna I - ujście do Tażyny, Straszewo	PLRW2000172796499	Tażyna z Kanałem Parchańskim od dopł. z Nowego Dworu	zły stan wód
Wisła - Gąbiniek	PLRW20002127935	Wisła od granicy Regionu Wodnego Dolnej Wisły do dopł. Z Sierzchowa	zły stan wód
Wisła - poniżej zapory we Włocławku	PLRW20002127911	Wisła od wypływu ze Zb. Włocławek do granicy Regionu Wodnego Środkowej Wisły	zły stan wód
Czarna - ujście do Drwęcy, Antoniewo	PLRW20001728934	Czarna	zły stan wód
Dolny Kanał - ujście do Kanału Górnego, Czarnowo	PLRW20001729166	Dolny Kanał	zły stan wód
Dopływ z Siemonia - ujście do Kanału Górnego, Stanisławka	PLRW200017291649	Dopł. z Siemonia	zły stan wód
Dopływ z Płonnego - ujście do Drwęcy, Rodzone	PLRW20001728916	Dopł.z Płonnego	zły stan wód
Dopływ spod Cieclocina-Parceli - ujście do Drwęcy, Jesionka	PLRW20001728972	Dopł. spod Cieclocina-Parceli	zły stan wód
Górny Kanał - pon. Str.Łysomickiej, Gutowo	PLRW200017291629	Górny Kanał do Strugi Łysomickiej	zły stan wód
Górny Kanał - ujście do Wisły, Czarnowo	PLRW20001929169	Górny Kanał od Strugi Łysomickiej do ujścia	zły stan wód
Jordan - ujście do Drwęcy, Złotoria	PLRW20001728994	Jordan	zły stan wód
Kanał Nieszawski - ujście do Strugi Zielonej, Wielka Nieszawka	PLRW20001729148	Kanał Nieszawski	zły stan wód

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa punktu pomiarowego	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Ocena stanu jcwp
Kanał Zielona Struga - pon. Dopł. z Osieczka, Osieczek	PLRW200017291454	Kanał Zielona Struga od Kanału Chrośniańskiego do dopł. w Osieczku	brak możliwości wykonania oceny
Kanał Zielona Struga - poniżej Rojewic, Rojewice	PLRW2000029142	Kanał Zielona Struga do Kanału Chrośniańskiego	zły stan wód
Kanał Zielona Struga - ujście do Wisły, Wielka Nieszawka	PLRW20001929149	Kanał Zielona Struga od dopł. w Osieczku do ujścia	zły stan wód
Radomińska Struga - ujście do Drwęcy, Golub-Dobrzyń	PLRW200017289329	Radomińska Struga	zły stan wód
Samionka z jez. Samińskim - ujście do Brynicy, Iły	PLRW200017287469	Samionka z jez. Samińskim	zły stan wód
Struga Młyńska - ujście do Wisły, Grabowiec	PLRW2000172798	Struga Młyńska	zły stan wód
Struga Młyńska (Struga Kowalewska) - ujście do Drwęcy, Łęga	PLRW200018289749	Struga Młyńska	zły stan wód
Struga Rychnowska - ujście do Drwęcy, Młyniec	PLRW200018289789	Struga Rychnowska	zły stan wód
Sugajnica - ujście do Drwęcy, Wielki Głębozec	PLRW2000172872	Sugajnica z jez. Janówko	brak możliwości wykonania oceny
Dopływ z Zawdy - ujście do Gardęgi, Wydrzno	PLRW200017296872	Dopływ z Zawdy	zły stan wód
Fryba - ujście do Wisły, Chełmno	PLRW20001729389	Fryba	zły stan wód
Gardęga - ujście do Osy, Rogóźno-Zamek	PLRW200019296899	Gardęga od dopł. z jez. Klasztornego do ujścia	zły stan wód
Kanał Główny - poniżej Żackiej Strugi, Dolne Wymiary	PLRW200017295229	Kanał Główny do Żackiej Strugi z Żacką Strugą	zły stan wód
Kanał Główny - ujście do Wisły, Rządź	PLRW20001929529	Kanał Główny od Żackiej Strugi do ujścia z Rudniczanką od wpływu do jez. Rudnickiego Wielkiego	zły stan wód
Lutryna - poniżej Kanału Sicińskiego, Jabłonowo	PLRW200023296689	Lutryna od Dużej Bachy do Kanału Sicińskiego	zły stan wód
Lutryna - poniżej ZR Mileszewy, Lembark	PLRW20002529665	Lutryna do Dużej Bachy	zły stan wód
Lutryna - ujście do Osy, Świecie n/Osą	PLRW200019296699	Lutryna od Kanału Sicińskiego do ujścia	zły stan wód
Łasinka - ujście do Osy, Słup-Młyn	PLRW200017296729	Łasinka z jez. Łasińskim	zły stan wód
Młynówka, ujście do jez. Rządź, Rozgarty	PLRW2000172952489	Młynówka	zły stan wód
Osa - powyżej j. Płowęż, Partęczyny	PLRW200019296559	Osa od wypływu z jez. Trupel do wpływu do jez. Płowęż	zły stan wód
Osa - ujście do Wisły, Zakurzewo	PLRW20001929699	Osa od wpływu jez. Płowęż do ujścia	zły stan wód
Pręczawa - ujście do Osy, Kłódka Szl.	PLRW200017296969	Pręczawa	zły stan wód
Radzyńska Struga - ujście do Lutryny, Świecie/Osą	PLRW2000172966929	Radzyńska Struga	zły stan wód
Rów Hermana - ujście do Wisły, Grudziądz	PLRW2000172954	Rów Hermana	zły stan wód
Rudniczanka (Marusza) - powyżej jez. W. Rudnickiego, Linarczyk	PLRW2000172952451	Rudniczanka do wpływu do jez. Rudnickiego Wielkiego	zły stan wód
Struga Niewieścińska - ujście do Wisły, Topolno	PLRW2000172934	Struga Niewieścińska	zły stan wód
Trynka - ujście do Wisły, Grudziądz	PLRW2000172956	Kanał Trynka	zły stan wód
Brodniczka - ujście do Drwęcy, Brodnica	PLRW200025287899	Brodniczka	zły stan wód
Brynica - powyżej Pissy, Bartniczka	PLRW20002328743	Brynica do Pisi	zły stan wód
Brynica - ujście do Drwęcy, Długimost	PLRW20002428749	Brynica od Pisi do ujścia	zły stan wód
Drwęca - poniżej Brodnicy, Szabda	PLRW20002028779	Drwęca od Jez. Drwęckiego do Brodniczki	zły stan wód
Drwęca - ujście do Wisły, Złotoria	PLRW20002028999	Drwęca od Brodniczki do ujścia	zły stan wód
Kujawka - ujście do Drwęcy, Hamer	PLRW200018289149	Kujawka	zły stan wód

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa punktu pomiarowego	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Ocena stanu jcwp
Lubianka - ujście do Drwęcy, Dulnik	PLRW20001728969	Lubianka z jeziorami Steklin, Sumin, Kikolskie	zły stan wód
Pisia - ujście do Brynicy, Bartniczka	PLRW200017287449	Pisia	zły stan wód
Ruziec - poniżej jez. Ruduskiego, Wojnowo	PLRW20001728946	Ruziec do Dopł. z jez. Ugoszcz z jeziorami Oborskie i Moszczonno	zły stan wód
Ruziec - ujście do Drwęcy, Dulnik	PLRW20001928949	Ruziec od dopł. z jez. Ugoszcz do ujścia	zły stan wód
Struga Wąbrzeska - ujście do Drwęcy, Handlowy Młyn	PLRW20001828929	Struga z jeziorem Zamkowym	zły stan wód
Bacha (Struga Toruńska) - ujście do Drwęcy, Lubicz	PLRW20001928989	Bacha od Zgniłki do ujścia	zły stan wód
Wisła - Przechowo	PLRW2000212939	Wisła od dopł. z Sierzchowa do Wdy	zły stan wód
Dopływ spod Gawrońca - ujście do Wisły, Chrystkowo	PLRW20001729369	Dopł. spod Gawrońca	zły stan wód
Dopływ z Gruczna (Kanał Główny Świecki) - ujście do Wdy, Przechowo	PLRW20001729496	Dopł. z Gruczna	zły stan wód
Kcyninka - ujście do Noteci, Smogólec	PLRW600017188529	Kcynka	zły stan wód
Kotomierzycza - ujście do Zb. Trzuszczyn, Bożenkowo	PLRW20001729295929	Kotomierzycza	zły stan wód
Krówka - Byszewo	PLRW2000172927671	Krówka z jez. Wierzchucińskim Małym do wpływu do jez. Krosna	zły stan wód
Lucimska Struga - ujście do Zb. Koronowskiego, Krówka	PLRW200017292768	Lucimska Struga	zły stan wód
Mątawa - poniżej Jeziora Święte	PLRW20001729724	Mątawa z jez. Udierz do Sinowej Strugi	zły stan wód
Mątawa - ujście do Wisły, Nowe nad Wisłą	PLRW200019297299	Mątawa od Sinowej Strugi do ujścia	zły stan wód
Młyńska Struga - ujście do Mątawy, Komórsk Wielki	PLRW200017297292	Młyńska Struga	zły stan wód
Noteć - Gromadno	PLRW600024188519	Noteć od Kanału Bydgoskiego do Kcynki	zły stan wód
Noteć - powyżej Nakła, Chobielin Młyn	PLRW600024188379	Noteć od Górnego Kanału Noteci do Kanału Bydgoskiego	zły stan wód
Noteć - Barcin	PLRW600025188339	Noteć od Małej Noteci do Jeziora Wolickiego	zły stan wód
Noteć - Lechowo	PLRW600001881999	Noteć (Kanał Notecki)	zły stan wód
Noteć - Leszczyce	PLRW6000201881991	Noteć od wypływu z Jeziora Gopło do Starej Noteci	zły stan wód
Noteć - poniżej jeziora Gopło, Kobylniki	PLRW60002018817999	Noteć od Dopływu spod Sadlna do wypływu z Jez. Gopło	zły stan wód
Noteć - powyżej Łabiszyna, Lubostron	PLRW600024188351	Noteć od Jeziora Wolickiego do oddzielenia się Kan. Noteckiego w Antonowie	zły stan wód
Mała Noteć (Zachodnia) - Kunowo	PLRW600025188299	Mała Noteć	zły stan wód
Wełna - Żerniki	PLRW600025186339	Wełna do Lutomni	zły stan wód
Wytrych - ujście do Kamnionki, Drożdżenica	PLRW20002329268	Wytrych	zły stan wód
Stare koryto Brdy - Samociążek	PLRW200017292949	Stare koryto Brdy	zły stan wód
Struga Graniczna Krupiszewo	PLRW200017292914	Struga Graniczna	zły stan wód
Orla - poniżej oczyszczalni ścieków, Więcbork	PLRW600025188487	Orla od Jeziora Więcborskiego do wypływu z Jez. Witosławskiego	zły stan wód

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa punktu pomiarowego	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Ocena stanu jcwp
Orla - Ruda	PLRW6000201884899	Orla od Jez. Witosławskiego do ujścia	zły stan wód
Rokitka - Gromadno	PLRW6000181883949	Rokitka	zły stan wód
Kanał Smyrnia - Łącko	PLRW6000171883149	Kanał Smyrnia	zły stan wód
Kanał Bachorze - Kruszwica	PLRW6000018817899	Kanał Bachorze	zły stan wód
Gąsawka - poniżej Jeziora Sobiejuskiego, Sobiejuchy	PLRW60002518836779	Gąsawka do wypływu z Jez. Sobiejuskiego	zły stan wód
Gąsawka - ujście do Noteci, Rynarzewo	PLRW6000241883699	Gąsawka od Jeziora Sobiejuskiego do ujścia	zły stan wód
Górny Kanał Noteci - połączenie z Kanałem Bydgoskim, Łochowo	PLRW600001883829	Górny Kanał Noteci	zły stan wód
Kanał Bydgoski - ujście do Brdy, Bydgoszcz	PLRW20000292989	Kanał Bydgoski	zły stan wód
Kanał Bydgoski - ujście do Noteci, Występ	PLRW60000188389	Kanał Bydgoski	zły stan wód
Kanał Ostrowo-Gopło, Siemionki	PLRW600001881796	Kanał Ostrowo-Gopło od wypływu z Jez. Ostrowskiego do ujścia	zły stan wód
Prusina - poniżej oczyszczalni w Śliwicach	PLRW20001829466	Prusina z jez. Okonińskim do dopł. z Lińska	zły stan wód
Prusina - ujście do Wdy, Tleń	PLRW20002029469	Prusina od dopł. z Lińska do ujścia	zły stan wód
Raciąska Struga - ujście do Brdy, Nadolnik	PLRW20001729249	Raciąska Struga z jeziorami Spierewnik, Grochowskie, Stobno	zły stan wód
Ryszka - ujście do Wdy	PLRW2000172947149	Ryszka z jeziorami Błędzimskie i Ostrowite	zły stan wód
Sobińska Struga - ujście do Wdy, Żur	PLRW200018294749	Sobina	zły stan wód
Stara Noteć - Kołuda Wielka	PLRW6000201882912	Stara Noteć	zły stan wód
Wda - Gródek	PLRW2000029477	Wda od Prusiny do dopł. z Drzycimia ze zb. Żur i Gródek	zły stan wód
Wda - Stara Rzeka	PLRW200020294599	Wda od Brzeżianka do Prusiny	zły stan wód
Wda - ujście do Wisły, Świecie	PLRW20001929499	Wda od dopł. z Drzycimia do ujścia	zły stan wód
Wyrwa - ujście do Wdy, Wyrwa	PLRW200017294949	Wyrwa z jeziorami Zalewskim i Branickim Dużym	zły stan wód
Brda - Jaz Czersko Polskie, Bydgoszcz	PLRW200020292999	Brda od wypływu ze zb. Smukała do ujścia	zły stan wód
Brda - Piła Młyn	PLRW200020292599	Brda od wypływu z jez. Kosobudno do wpływu do zb. Koronowo	zły stan wód
Brda - poniżej Zbiornika Smukała, Wodowskaz Smukała, Bydgoszcz	PLRW200002929739	Brda od wpływu do zb. Koronowo do wypływu ze zb. Smukała	brak możliwości wykonania oceny
Dopływ z jez. Szpitalnego - ujście do Kamionki, Gostycyn	PLRW200017292694	Dopływ z jez. Szpitalnego	zły stan wód
Flis - ujście do Brdy, Bydgoszcz	PLRW200017292984	Flis	zły stan wód
Kamionka - powyżej Jeziora Mochel, Kamień Krajeński	PLRW200017292659	Kamionka do wypływu z jez. Mochel	zły stan wód
Kamionka - ujście do Zb. Koronowskiego, Kamienica	PLRW200024292699	Kamionka od wypływu z jez. Mochel do ujścia	zły stan wód
Kicz - ujście do Brdy, Piszczek	PLRW200017292569	Kicz z jeziorem Żalińskim	zły stan wód
Kręgiel - ujście do Zbiornika Koronowskiego, Nowy Jasiniec	PLRW200025292912	Kręgiel	zły stan wód
Krówka - Buszkowo	PLRW200019292769	Krówka od wpływu do jez. Krosno do ujścia	zły stan wód

Nazwa punktu pomiarowego	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Ocena stanu jcwp
Sępólna - ujście do Zbiorn. Koronowskiego, Motyl	PLRW200017292749	Sępólna z jeziorami Lutowskim i Sępoleńskim	zły stan wód
Szumionka - Piła Młyn	PLRW2000252925929	Szumionka	zły stan wód
Wielki Kanał Brdy - Legbąd	PLRW2000029254529	Wielki Kanał Brdy	brak możliwości wykonania oceny
Bysławska Struga - ujście do Zb. Koronowskiego, Zamrzenia	PLRW200017292729	Bysławska Struga z jeziorem Bysławskim	zły stan wód
Biała Struga - ujście do Gąsawki, Szubin	PLRW6000171883689	Biała Struga	zły stan wód
Dopływ z Drzycimia, ujście do Wdy - Drzycim	PLRW200018294789	Dopł. z Drzycimia ze starym korytem Wdy do połączenia z nowym korytem Wdy	zły stan wód
Czerska Struga - ujście do Brdy, Lutomski Młyn	PLRW200018292529	Czerska Struga	zły stan wód
Dopływ spod Niedźwiad - ujście do Noteci, Samokłęski Małe	PLRW600023188372	Dopływ spod Niedźwiad	zły stan wód
Hozanna - ujście do Brdy, Płaskosz	PLRW200017292552	Hozanna	zły stan wód
Ruda - ujście do Brdy, Świt	PLRW200018292589	Ruda	zły stan wód
Dopływ spod Sipior - ujście do Noteci, Kowalewko-Folwark	PLRW600023188392	Dopływ spod Sipior	zły stan wód

Analiza tabeli wskazuje, że spośród badanych 171 jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych, zdecydowana większość (167 części wód) oznacza się złym stanem wód. Brak możliwości wykonania oceny wystąpił dla 4 części wód.

Stan/potencjał ekologiczny zazwyczaj jest umiarkowany lub słaby. Stan chemiczny wód jest różny – zazwyczaj poniżej dobrego lub dobry.

Jeziora

Ocena stanu ekologicznego jezior wykonana na podstawie danych monitoringowych za 2021 r. wykazała, że stan większości jednolitych wód jeziornych jest niezadowolająca. Zbiorcze zestawienie wyników badań ilustruje tabela.

Tabela 9 Klasyfikacja oceny jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych za okres 2016-2021 (wg danych GIOŚ)

Nazwa punktu pomiarowego	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Typ abiotyczny	Status	Ocena stanu jcwp
jez. Białe - stanowisko 01	PLLW20383	Białe	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Borzymowskie - stanowisko 01	PLLW20047	Borzymowskie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Branickie Duże - stanowisko 01	PLLW20549	Branickie Duże	3b	NAT	zły stan wód
jez. Bysławskie - stanowisko 01	PLLW20410	Bysławskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Cekcyńskie Wielkie - stanowisko 01	PLLW20395	Cekcyńskie	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Chełmickie - stanowisko 01	PLLW20025	Chełmica	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Chełmżyńskie - stanowisko 02	PLLW20451	Chełmżyńskie	3a	SZCW	zły stan wód
Jez. Chojeńskie - stanowisko 02	PLLW20595	Chojno	3a	NAT	zły stan wód
jez. Ciche - stanowisko 02	PLLW20187	Ciche	2a	NAT	zły stan wód
jez. Czarmuńskie - stanowisko 02	PLLW10504	Czarmuńskie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Dębno - stanowisko 01	PLLW20181	Dębno	3a	NAT	zły stan wód

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa punktu pomiarowego	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Typ abiotyczny	Status	Ocena stanu jcwp
Jez. Długie (k.Rypina) - stanowisko 01	PLLW20201	Długie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Dobrylewskie - stanowisko 01	PLLW10464	Dobrylewskie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Foluskie - stanowisko 01	PLLW10445	Foluskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Gąsawskie - stanowisko 01	PLLW10455	Gasawskie	3a	SZCW	zły stan wód
Jez. Głowińskie - stanowisko 02	PLLW20178	Głowińskie	2a	NAT	zły stan wód
Jez. Głuszyńskie - stanowisko 03	PLLW20035	Głuszyńskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Gwiazda - stanowisko 01	PLLW20397	Gwiazda	3a	NAT	zły stan wód
jez. Juchacz - stanowisko 01	PLLW10480	Juchacz	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Kamionkowskie - stanowisko 02	PLLW20242	Kamionkowskie	2a	NAT	zły stan wód
jez. Kierzkowskie - stanowisko 02	PLLW10448	Kierzkowskie	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Kuchnia - stanowisko 01	PLLW20624	Kuchnia	3b	NAT	zły stan wód
jez. Leżno Wielkie - stanowisko 01	PLLW20171	Leżno Wielkie	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Kikolskie - stanowisko 01	PLLW20230	Kikolskie	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Lubieńskie - stanowisko 02	PLLW20049	Lubieńskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Łąkosz - stanowisko 01	PLLW20631	Łąkosz	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Mlewieckie - stanowisko 02	PLLW20249	Mlewieckie	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Łasińskie - stanowisko 03	PLLW20611	Łasińskie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Mochel - stanowisko 02	PLLW20403	Mochel	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Modzerowskie - stanowisko 01	PLLW10389	Modzerowskie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Mogileńskie - stanowisko 02	PLLW10424	Mogileńskie	3b	SZCW	zły stan wód
Jez. Oborskie - stanowisko 01	PLLW20221	Oborskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Oćwieckie Wsch. - stanowisko 01	PLLW10453	Oćwieckie Wschodnie	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Orłowskie - stanowisko 02	PLLW20022	Orłowskie	2a	NAT	zły stan wód
jez. Niskie Brodno - stanowisko 01	PLLW20197	Niskie Brodno	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Ostrowickie (k. Rypina) - stanowisko 02	PLLW20208	Ostrowickie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Ostrowieckie - stanowisko 04	PLLW10447	Ostrowieckie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Pakoskie Pd. - stanowisko 02	PLLW10433	Pakoskie Południowe	3a	SZCW	zły stan wód
jez. Pakoskie Pn. - stanowisko 02	PLLW10436	Pakoskie Północne	3a	SZCW	zły stan wód
jez. Runowskie - stanowisko 01	PLLW10503	Runowskie Duże	3b	NAT	zły stan wód
jez. Płowęż - stanowisko 01	PLLW20588	Płowęż	3b	NAT	zły stan wód
jez. Skarbińskie - stanowisko 01	PLLW10461	Skarbińskie	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Skrwilno, stanowisko 01	PLLW20012	Skrwilno	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Samińskie - stanowisko 01	PLLW20169	Samińskie	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Sosno - stanowisko 02	PLLW20194	Sosno	3a	NAT	zły stan wód
jez. Sępoleńskie - stanowisko 02	PLLW20417	Sępoleńskie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Strażym - stanowisko 01	PLLW20186	Strażym	3b	NAT	zły stan wód
jez. Strzyżyny - stanowisko 01	PLLW20420	Strzyżyny	2a	NAT	zły stan wód
jez. Słupowskie - stanowisko 02	PLLW20421	Słupowskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Szarlejskie - stanowisko 02	PLLW10408	Szarlej	3b	SZCW	zły stan wód
jez. Święte - stanowisko 01	PLLW20584	Święte	3b	NAT	zły stan wód
jez. Wąsoskie - stanowisko 02	PLLW10468	Wąsoskie	3a	SZCW	zły stan wód
jez. Stelchno - stanowisko 01	PLLW20542	Stelchno	2b	NAT	zły stan wód
Jez. Sumińskie - stanowisko 02	PLLW20231	Sumin	3b	NAT	zły stan wód
jez. Wiecanowskie - stanowisko 0	PLLW10423	Wiecanowskie	3b	SZCW	zły stan wód
jez. Wieczno Południowe - stanowisko 01	PLLW20246	Wieczno Południowe	3b	NAT	zły stan wód

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa punktu pomiarowego	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Typ abiotyczny	Status	Ocena stanu jcwp
jez. Weneckie Wsch. - stanowisko 01	PLLW10459	Weneckie Wschodnie	3b	SZCW	zły stan wód
Jez. Wikaryjskie, stanowisko 01	PLLW20030	Wikaryjskie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Wolskie - stanowisko 02	PLLW10203	Wolskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Zamarte - stanowisko 02	PLLW20400	Zamarte	3a	NAT	zły stan wód
jez. Zbiczno - stanowisko 03	PLLW20188	Zbiczno	2a	NAT	zły stan wód
jez. Weneckie Zach. - stanowisko 01	PLLW10460	Weneckie Zachodnie	3a	SZCW	zły stan wód
jez. Wieczno Północne - stanowisko 01	PLLW20245	Wieczno Północne	3a	NAT	zły stan wód
jez. Żędomskie - stanowisko 01	PLLW10469	Żędomskie	3a	SZCW	zły stan wód
jez. Żnińskie Duże - stanowisko 01	PLLW10463	Żnińskie Duże	3b	SZCW	zły stan wód
Jez. Chalińskie - stanowisko 01	PLLW20020	Chalińskie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Chomiąskie - stanowisko 02	PLLW10444	Chomiąskie	2a	NAT	zły stan wód
jez. Długie - stanowisko 02	PLLW20381	Długie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Grochowskie - stanowisko 01	PLLW20369	Grochowskie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Ziolo - stanowisko 01	PLLW10193	Ziolo	3a	NAT	zły stan wód
jez. Koldrąbskie	PLLW10195	Koldrąbskie	2a	NAT	zły stan wód
Jez. Kromszewskie - stanowisko 01	PLLW20042	Kromszewickie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Lutowskie - stanowisko 01	PLLW20415	Lutowskie	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Łąkie - stanowisko 01	PLLW20063	Łąkie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Mełno - stanowisko 01	PLLW20610	Mełno	3a	NAT	zły stan wód
jez. Nogat - stanowisko 01	PLLW20622	Nogat	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Rakutowskie - stanowisko 01	PLLW20059	Rakutowskie	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Rudnickie Wielkie - stanowisko 04	PLLW20562	Rudnickie Wielkie	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Sarnowskie - stanowisko 01	PLLW20062	Sarnowskie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Żalińskie - stanowisko 01	PLLW20388	Żalno	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Steklińskie - stanowisko 02	PLLW20235	Steklin	3a	NAT	zły stan wód
jez. Stobno - stanowisko 03	PLLW20376	Stobno	3a	NAT	zły stan wód
jez. Suskie Wielkie - stanowisko 01	PLLW20437	Suskie Wielkie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Szydłowskie - stanowisko 02	PLLW10430	Szydłowskie	3a	SZCW	zły stan wód
jez. Ślepe - stanowisko 01	PLLW20380	Okragłe	3b	NAT	zły stan wód
jez. Tonowskie - stanowisko 01	PLLW10204	Tonowskie	3b	SZCW	zły stan wód
jez. Wielgie - stanowisko 01	PLLW20238	Wielgie	2a	SZCW	zły stan wód
jez. Wierzchucińskie Małe - stanowisko 02	PLLW20425	Wierzchucińskie Małe	3a	NAT	zły stan wód
jez. Więcborskie - stanowisko 01	PLLW10501	Więcborskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Witosławskie - stanowisko 01	PLLW10508	Witosławskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Wolickie - stanowisko 01	PLLW10443	Wolickie	3a	SZCW	zły stan wód
Jez. Zamkowe (Wąbrzeskie) - stanowisko 02	PLLW20203	Zamkowe	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Bachotek - głębocek F-Ch, Ch	PLLW20189	Bachotek	3a	NAT	zły stan wód
jez. Błędzimskie - głębocek F-Ch, Ch	PLLW20537	Błędzimskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Gopło - stanowisko 5	PLLW10396	Gopło	3a	SZCW	zły stan wód
Jez. Kleszczyńskie - stanowisko 02	PLLW20209	Kleszczyn	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Ostrowite - stanowisko 01	PLLW20538	Ostrowite	3b	NAT	zły stan wód
jez. Radodzierz - stanowisko 02	PLLW20632	Radodzierz	3a	NAT	zły stan wód
jez. Rogowskie - stanowisko 02	PLLW10200	Rogowskie	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Skępskie Wielkie - stanowisko 01	PLLW20066	Skępskie Wielkie	3b	NAT	zły stan wód
Jez. Szczytnowskie - stanowisko 01	PLLW20045	Szczytnowskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Tuczno - stanowisko 01	PLLW10438	Tuczno	3a	SZCW	zły stan wód

Nazwa punktu pomiarowego	Kod jcwp	Nazwa jcwp	Typ abiotyczny	Status	Ocena stanu jcwp
jez. Wysokie Brodno - stanowisko 02	PLLW20196	Wysokie Brodno	3a	NAT	zły stan wód
jez. Zakrzewskie - stanowisko 01	PLLW10486	Zakrzewskie	3b	SZCW	zły stan wód
Jez. Żalskie - stanowisko 01	PLLW20211	Żalskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Biskupińskie - głębozeczek F-Ch, Ch	PLLW10457	Biskupińskie	3a	SZCW	zły stan wód
jez. Jezuickie - stanowisko 01	PLLW10450	Jezuickie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Oćwieckie Zach. - stanowisko 02	PLLW10454	Oćwieckie Zachodnie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Sobiejuskie - stanowisko 01	PLLW10465	Sobiejuskie	3a	SZCW	zły stan wód
jez. Wiele - stanowisko 01	PLLW10475	Wieleckie (Wiele)	3b	NAT	zły stan wód
jez. Zaleskie - stanowisko 01	PLLW20547	Zaleskie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Żnińskie Małe - stanowisko 01	PLLW10462	Żnińskie Małe	3b	SZCW	zły stan wód
Jez. Janowskie - stanowisko 01	PLLW20159	Janówko (Janowskie)	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Moszczonno - stanowisko 01	PLLW20218	Moszczonno	3a	NAT	zły stan wód
Jez. Goreńskie - stanowisko 01	PLLW20056	Goreńskie	3b	NAT	zły stan wód
jez. Mielno - stanowisko 01	PLLW20193	Mielno	2a	NAT	zły stan wód
jez. Mielno - stanowisko 01	PLLW10437	Mielno	3b	SZCW	zły stan wód
jez. Okonińskie - stanowisko 04	PLLW20532	Okonińskie	3a	NAT	zły stan wód
jez. Ostrowskie - stanowisko 01	PLLW10404	Ostrowskie	3a	SZCW	zły stan wód

Analiza tabeli wskazuje, że wszystkie badane 119 jednolite części wód powierzchniowych jeziornych, oznaczają się złym stanem wód.

Stan/potencjał ekologiczny zazwyczaj jest umiarkowany lub słaby. Stan chemiczny wód jest przeważnie poniżej dobrego, a tylko w kilku przypadkach dobry.

Winki badań wód jezior reperowych przedstawiają się następująco:

- Jezioro Borzymowskie - stwierdzono stopniowe pogarszanie się stanu ekologicznego wód jeziora. Czynnikiem spowalniającym negatywne zmiany jest morfometria jeziora, dzięki której jezioro jest podatne na mieszanie wiatrowe neutralizujące efekty zanieczyszczenia. Oprócz zrzutu ścieków, jezioro jest narażone na oddziaływanie rolnictwa. Ponadto w ostatnim okresie wzrasta zainteresowanie rekreacyjnym wykorzystaniem jeziora. Powstała duża plaża gminna, a wzdłuż linii brzegowej budowane są liczne domki letniskowe, których właściciele chcąc uzyskać dostęp do wody wycinają szuwały, stanowiące naturalną strefę buforową.

- Jezioro Chełmżyńskie - potencjał ekologiczny Jeziora Chełmżyńskiego wahał się w szerokim zakresie: od słabego do dobrego. Elementy biologiczne są silnie zróżnicowane w trakcie sezonu wegetacyjnego, występują także znaczące różnice w poszczególnych latach badań. Wartości wskaźników troficznych generalnie wskazują na umiarkowaną jakość wód. Analiza występujących tendencji sugeruje poprawę stanu czystości. Symptodem powrotu jeziora do stanu czystowodnego jest ekspansja makrofitów zanurzonych. Zabiegiem pozwalającym przyspieszyć i wzmocnić proces samooczyszczenia wód może być rekultywacja jeziora szczególnie jego przymiejskiej części.

- Jezioro Stelchno - stwierdzono utrzymujący się przez cały okres bardzo dobry stan ekologiczny wód jeziora. Parametry biologiczne wskazują na niski status troficzny charakterystyczny dla mezotrofii co

przekłada się na wysoką jakość wód odpowiadającą I klasie czystości. W trakcie sezonu wegetacyjnego nie występowały istotne różnice pomiędzy poszczególnymi miesiącami. Czynnikiem stabilizującym trofię jeziora na niskim poziomie jest niewielka presja oraz obecność łąk ramienicowych. Potencjalne zagrożenie stanowi rekreacyjne wykorzystanie jeziora związane z funkcjonowaniem 2 kąpielisk. Niekorzystnym zjawiskiem jest także fragmentaryzacja szuwarów pod budowę pomostów wędkarskich oraz poszerzanie plaż.

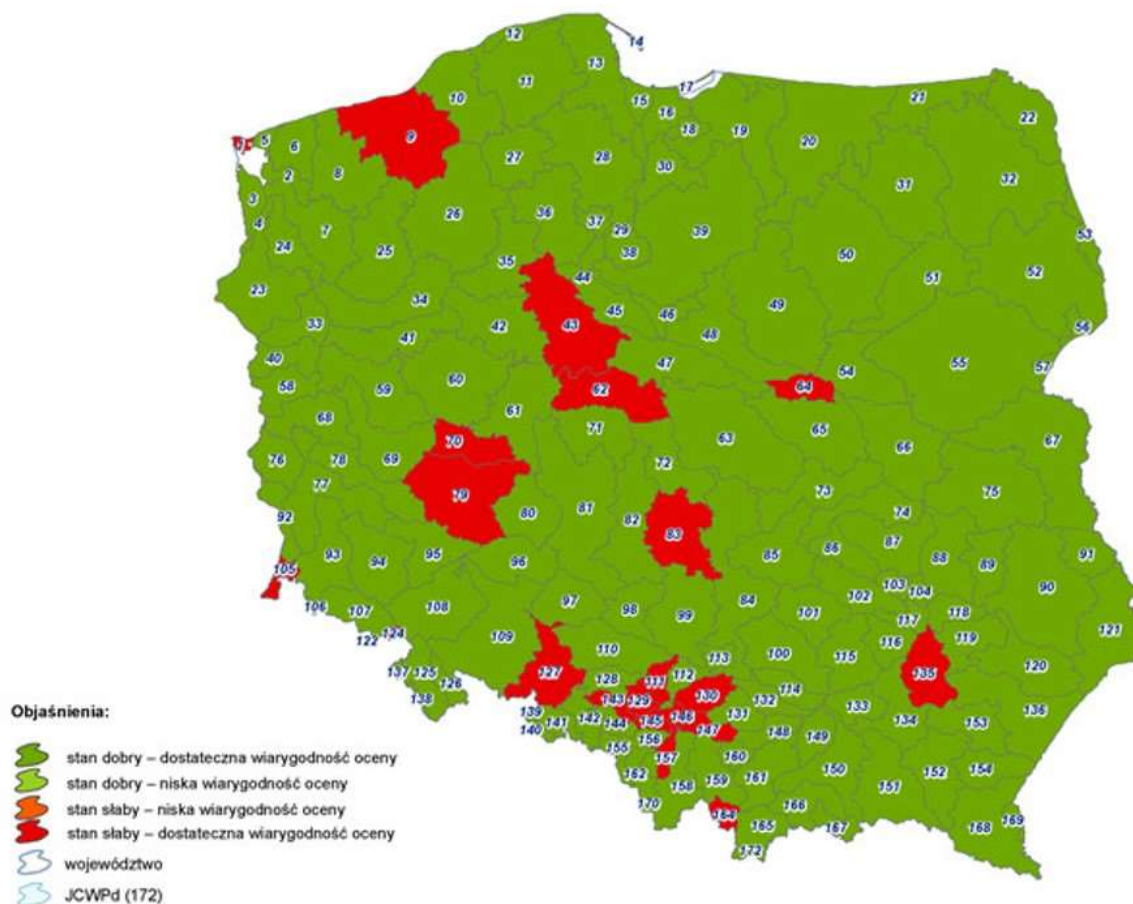
Ocena stanu chemicznego wód podziemnych od 2019 roku przeprowadzana będzie w cyklu 6-letnim i dotyczyć będzie analizy wyników monitoringu diagnostycznego. Ogólna Ocena stanu JCWPd wykonywana jest równoległe z oceną stanu chemicznego wg danych z monitoringu diagnostycznego. Powyższe oceny są podstawą raportów o stanie wód podziemnych przygotowywanych dla instytucji krajowych i międzynarodowych.

WODY PODZIEMNE

Monitoringiem jakościowym w ramach Krajowego Monitoringu Wód Podziemnych objęto zbiorniki, których zasoby wykorzystywane są na potrzeby zaopatrzenia ludności. Realizację krajowego monitoringu wód podziemnych prowadzi w województwie Państwowy Instytut Geologiczny (PIG), który dostarcza wyniki pomiarów, badań ilości i jakości wód podziemnych, koniecznych dla oceny ich stanu ilościowego i chemicznego (<https://www.pgi.gov.pl/psh/psh-2/monitoring-wod-podziemnych.html>)

Wyniki monitoringu w skazują, że większość jednolitych części wód podziemnych odznacza się stanem dobrym. Tylko części wód nr 43 i 62 odznaczają się stanem słabym.

Ilustruje to mapa.

W stosunku do wyników badań z lat poprzednich nie zaznaczyły się istotne zmiany stanu.

5. Gospodarka wodno-ściekowa

Na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego sukcesywnie w latach 2021 i 2022 były realizowane (rozpoczęte i kontynuowane) liczne przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.

Działaniami objęto w szczególności:

- modernizacje oczyszczalni ścieków o przestarzałych technologiach,
- budowę i rozbudowę sieci kanalizacyjnych, na które składały się kolektory ściekowe i przepompownie ścieków.

Działania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej były realizowane głównie w obszarach tzw. „aglomeracji”.

W 2021 roku w zakresie rozwoju infrastruktury na rzecz ochrony środowiska na obszarach wiejskich w ramach Programu rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020:

- wybudowano/przebudowano 20,9 km systemów kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych;
- wybudowano 188 przydomowych oczyszczalni ścieków.

W 2022 roku w zakresie rozwoju infrastruktury na rzecz kształtowania i ochrony środowiska na obszarach wiejskich w ramach PROW 2014-2020, w 2022 r.:

• podpisano:

31 umów o przyznanie pomocy na gospodarkę wodno-ściekową;

2 umowy o przyznanie pomocy na wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych;

• wybudowano lub przebudowano:

19,3 km zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę;

25,3 km systemów kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych;

108 przydomowych oczyszczalni ścieków;

13 stacji uzdatniania wody;

5 oczyszczalni ścieków.

Łącznie na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego utworzono 87 następujących aglomeracji o liczbie RLM przekraczających 2000.

Nazwa	Zasięg	Akt prawny	Liczba RLM
Toruń	m.Toruń m.Chełmża gm.Chełmża gm.Zławieś Wielka gm. Łysomice	Uchwała nr 497/20 Rady Miasta Torunia z dnia 22 października 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Toruń	273 122
Bydgoszcz	Bydgoszcz, Białe Błota, Dobrcz, Sicienko, Osielsko, Dąbrowa Chełmińska, Solec Kujawski	Uchwała nr XXXII/768/20 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Bydgoszcz	536 753
Włocławek	Gmina Miasto Włocławek, Gmina Włocławek	Uchwała nr XLIII/179/2021 Rady Miasta Włocławek z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Włocławek	111 641
Grudziądz	M. Grudziądz, Gm. Grudziądz,	Uchwała nr XXXVIII/319/20 Rady Miejskiej Grudziądza z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Grudziądz	115 358
Świecie- Bukowiec	Świecie, Bukowiec	Uchwała nr 217/20 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Świecie-Bukowiec	41 426

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa	Zasięg	Akt prawny	Liczba RLM
Chocień	Chocień	Uchwała nr XXIII/170/2020 Rady Gminy Chocień z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Chocień	4 194
Inowrocław	Miasto Inowrocław, Gmina Inowrocław	Uchwała nr XXXII/310/2020 Rady Miejskiej Inowrocławia z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Inowrocław	78 198
Brodnica	m.Brodnica; g. Brodnica; g. Bobrowo; g. Zbiczno.	Uchwała nr XX/193/2021 Rady Miejskiej w Brodnicy z dnia 19 stycznia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Brodnica	105 435
Nakło nad Notecią	Nakło nad Notecią, Sadki	Uchwała nr XXIX/632/2021 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Nakło nad Notecią	25 400
Aleksandrów Kujawski	M. Aleksandrów Kujawski, Gmina Aleksandrów Kujawski	Uchwała nr XXXI/252/21 Rady Miejskiej Aleksandrowa Kujawskiego z dnia 15 marca 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Aleksandrów Kujawski	16 865
Rypin	Gmina Miasta Rypin, Gmina Rypin, Gmina Rogowo	Uchwała nr XXXI/197/2021 Rady Miasta Rypin z dnia 29 stycznia 2021 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Rypin	18 627
Tuchola	Tuchola, Kęsowo	Uchwała nr XXIX/197/20 Rady Miejskiej w Tucholi z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Tuchola	18 179
Kruszwica	Kruszwica	Uchwała nr XXV/286/2020 Rady Miejskiej w Kruszwicy z dnia 3 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Kruszwica	22 739
Wąbrzeźno	Gmina Książki, Gmina Dębowa Łąka, Gmina Płużnica, Gmina Wąbrzeźno, Gmina Miasto Wąbrzeźno	Uchwała nr XXV/171/21 Rady Miasta Wąbrzeźno z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Wąbrzeźno	19 861

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa	Zasięg	Akt prawny	Liczba RLM
Koronowo	Koronowo	Uchwała nr XXXIII/286/20 Rady Miejskiej w Koronowie z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Koronowo	21 803
Ciechocinek	Ciechocinek, Raciążek	Uchwała nr XXVII/208/20 Rady Miejskiej Ciechocinka z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Ciechocinek	17 049
Chełmno	Gmina Miasto Chełmno, Gmina Chełmno - wieś Osnowo, Gmina Kijewo Królewskie - wieś Brzozowo	Uchwała Nr XXIV/173/2020 Rady Miasta Chełmna z dnia 9 września 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Chełmno (Dz. Urz. Woj. Kujaw.-Pom. z 2020 r. poz. 4388)	20 996
Żnin	Żnin, Gąsawa	Uchwała nr XXVIII/304/2020 Rady Miejskiej w Żninie z dnia 29 grudnia 2020 r. zmieniająca uchwałę nr XIV/152/2019 Rady Miejskiej w Żninie z dnia 25 października 2019 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Żnin	25 341
Lipno	Lipno	Uchwała nr XXIII/173/2021 Rady Miejskiej w Lipnie z dnia 9 lutego 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji miasta Lipna	24 557
Mogilno	Mogilno	Uchwała nr XXII/224/20 Rady Miejskiej w Mogilnie z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie zmiany uchwały nr XI/122/19 Rady Miejskiej w Mogilnie z dnia 23 października 2019 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Mogilno (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom.2020.5820)	14 133
Golub-Dobrzyń	Gmina Miasto Golub-Dobrzyń; Gmina Golub-Dobrzyń	Uchwała Nr XXXV/169/2020 Rady Miasta Golubia-Dobrzynia z dnia 27 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Golub-Dobrzyń	13 038
Strzelno	Strzelno	Uchwała nr XXVII/247/2020 Rady Miejskiej w Strzelnie z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Strzelno	6 903

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa	Zasięg	Akt prawny	Liczba RLM
Gniewkowo	Gniewkowo, Rojewo	Uchwała nr XXXII/205/2020 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru, wielkości i granic Aglomeracji Gniewkowo	21 609
Barcin	Barcin, Dąbrowa, Pakość	Uchwała nr XII/122/2019 Rady Miejskiej w Barcinie z dnia 25 października 2019 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Barcin	21 088
Sępólno Krajeńskie	Sępólno Krajeńskie	Uchwała nr XXVI/236/2020 Rady Miejskiej w Sępólnie Krajeńskim z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Sępólno Krajeńskie	13 199
Warlubie	Warlubie	Uchwała nr III/24/2018 Rady Gminy Warlubie z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Warlubie	5 078
Więcbork	Więcbork	Uchwała nr XXVIII/188/20 Rady Miejskiej w Więcborku z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Więcbork	9 692
Łabiszyn	Łabiszyn	Uchwała nr XIX/147/20 Rady Miejskiej w Łabiszynie z dnia 2 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Łabiszyn	5 550
Nowe	Nowe	Uchwała nr XXVI/169/20 Rady Miejskiej w Nowem z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Nowe	8 002
Osięciny	Osięciny	Uchwała nr XVIII/176/2020 Rady Gminy Osięciny z dnia 30 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Osięciny	2 948
Kcynia	Kcynia	Uchwała nr XXVIII/222/2020 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Kcynia	4 759

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa	Zasięg	Akt prawny	Liczba RLM
Szubin	Szubin	Uchwała nr XXVII/239/20 Rady Miejskiej w Szubinie z dnia 10 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji SZUBIN	12 775
Janikowo	Janikowo	Uchwała nr XXI/192/ 2020 Rada Miejskiej w Janikowie z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granicy aglomeracji Janikowo	12 400
Łasin	Łasin	Uchwała nr XXII/193/2020 Rady Miejskiej Łasin z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Łasin	4 231
Złotniki Kujawskie	Złotniki Kujawskie	Uchwała nr XXV/205/2020 Rady Gminy Złotniki Kujawskie z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Złotniki Kujawskie	5 568
Pruszcz	Pruszcz	Uchwała nr XXVIII/237/20 Rady Gminy Pruszcz z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Pruszcz	3 068
Janowiec Wielkopolski	Janowiec Wielkopolski	Uchwała nr XXII/178/20 Rady Miejskiej w Janowcu Wielkopolskim z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Janowiec Wielkopolski	5 467
Osie	Osie	Uchwała nr XVIII/140/20 Rady Gminy Osie z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Osie	8 022
Świekatowo	Świekatowo	Uchwała nr XX/125/2020 Rady Gminy Świekatowo z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Świekatowo	2 583

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa	Zasięg	Akt prawny	Liczba RLM
Kamień Krajeński	Kamień Krajeński	Uchwała nr XXIII/162/2020 Rady Miejskiej w Kamieniu Krajeńskim z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Kamień Krajeński	4 977
Mrocza	Mrocza	Uchwała nr XXIX/228/2020 Rady Miasta i Gminy Mrocza z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji gminy Mrocza	8 811
Jeżewo	Jeżewo i część gminy Osie	Uchwała nr XXVIII/221/2020 Rady Gminy Jeżewo z dnia 19 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Jeżewo	4 017
Jabłonowo Pomorskie	Jabłonowo Pomorskie	Uchwała nr XXVIII/167/20 Rady Miejskiej Jabłonowa Pomorskiego z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Jabłonowa Pomorskiego	9022
Radziejów	Gmina Miasto Radziejów i Gmina Radziejów	Uchwała nr XV/128/2020 Rady Miasta Radziejów z dnia 3 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Radziejów	6 071
Wielka Nieszawka	Wielka Nieszawka	Uchwała nr XXVIII/144/2020 Rady Gminy Wielka Nieszawka z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Wielka Nieszawka	5 148
Obrowo	Obrowo	Uchwała nr XXV/208/2021 Rady Gminy Obrowo z dnia 19 marca 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Obrowo	2 867
Śliwice	Śliwice	Uchwała nr XVII/147/20 Rady Gminy Śliwice z dnia 22 października 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Śliwice	4 372

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa	Zasięg	Akt prawny	Liczba RLM
Dobrzyń nad Wisłą	Dobrzyń nad Wisłą	Uchwała nr XXVI/127/2020 Rady Miejskiej Dobrzyń nad Wisłą z dnia 30 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Dobrzyń nad Wisłą	2 592
Lubicz	Lubicz	Uchwała nr XXV/354/20 Rady Gminy Lubicz z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Lubicz	8 570
Kowalewo Pomorskie	Kowalewo Pomorskie	Uchwała nr XXV/206/20 Rady Miejskiej w Kowalewie Pomorskim z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Kowalewo Pomorskie	5 277
Unisław	Unisław	Uchwała nr XXIV/197/20 Rady Gminy Unisław z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Unisław	5 854
Łysomice	Łysomice	Uchwała nr XXIV/153/2020 Rady Gminy Łysomice z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Łysomice	9 440
Nowa Wieś Wielka	Nowa Wieś Wielka	Uchwała nr XXII/215/20 Rady Gminy Nowa Wieś Wielka z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Nowa Wieś Wielka	6 758
Zławieś Wielka	Zławieś Wielka	Uchwała nr XXV/195/2020 Rady Gminy Zławieś Wielka z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Zławieś Wielka	8 757
Skepe	Skepe	Uchwała nr XXIV/161/2020 Rady Miejskiej w Skepem z dnia 24 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Skepe	4 204

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa	Zasięg	Akt prawny	Liczba RLM
Brześć Kujawski	Brześć Kujawski	Uchwała nr XXVI/205/2020 Rady Miejskiej w Brześciu Kujawskim z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Brześć Kujawski	7 432
Dragacz	Dragacz	Uchwała nr XVII/186/20 Rady Gminy Dragacz z dnia 24 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Dragacz	6 245
Gostycyn	Gostycyn, Koronowo	Uchwała nr XXIII/172/2020 Rady Gminy Gostycyn z dnia 3 grudnia 2020 r. w sprawie aktualizacji obszaru i granic aglomeracji Gostycyn	5 300
Lubraniec	Lubraniec	Uchwała nr XIX/179/2020 Rady Miejskiej w Lubrańcu z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Lubraniec	4 324
Rogowo	Rogowo	Uchwała nr XXIII/156/2020 Rady Gminy Rogowo z dnia 30 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Gminy Rogowo	3 767
Kowal	Kowal	Uchwała nr XXVI/180/2020 Rady Miasta Kowal z dnia 2 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Gminy Miasto Kowal	3 456
Sośno	Sośno	Uchwała nr XXV/163/2020 Rady Gminy Sośno z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Sośno	2 270
Waganiec	Waganiec	Uchwała nr XX/198/2020 Rady Gminy Waganiec z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Waganiec	2 092
Łubianka	Łubianka	Uchwała nr XXIII/235/2020 Rady Gminy Łubianka z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Łubianka	2 963

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa	Zasięg	Akt prawny	Liczba RLM
Świecie nad Osą	Świecie nad Osą	Uchwała nr XXI/135/2020 Rady Gminy Świecie nad Osą z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Świecie nad Osą	5 914
Fabianki	Fabianki	Uchwała nr XIV/160/2020 Rady Gminy Fabianki z dnia 10 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Fabianki	5 075
Lubiewo	Lubiewo	Uchwała nr XXVII/217/2020 Rady Gminy Lubiewo z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie aktualizacji aglomeracji Lubiewo	3 222
Chodecz	Chodecz	Uchwała nr XXII/158/2020 Rady Miejskiej w Chodczu z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji gminy Chodecz	2 298
Dąbrowa Biskupia	Dąbrowa Biskupia	Uchwała nr XX/161/2020 Rady Gminy Dąbrowa Biskupia z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Dąbrowa Biskupia	2 035
Papowo Biskupie	Papowo Biskupie	Uchwała nr XX/124/20 Rady Gminy Papowo Biskupie z dnia 8 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Papowo Biskupie	3 754
Gębice	Mogilno	Uchwała nr XXII/225/20 Rady Miejskiej w Mogilnie z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Gębice	2 013
Lniano	Lniano	Uchwała nr XXIV/177/2020 Rady Gminy Lniano z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Lniano	3 184
Potulice	Nakło nad Notecią	Uchwała nr XXIX/631/2021 Rady Miejskiej w Nakle nad Notecią z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Potulice	4 536

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

Nazwa	Zasięg	Akt prawny	Liczba RLM
Piotrków Kujawski	Piotrków Kujawski	Uchwała nr XXI/121/2020 Rady Miejskiej w Piotrkowie Kujawskim z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Piotrków Kujawski	4 642
Czernikowo	Czernikowo	Uchwała nr XX/178/2020 Rady Gminy Czernikowo z dnia 30 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Czernikowo	3 465
Dobre	Dobre	Uchwała Nr XXVII/216/2020 Rady Gminy Dobre z dnia 03.12.2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Dobre	3 084
Izbica Kujawska	Izbica Kujawska	Uchwała nr XXVII/244/2020 Rady Miejskiej w Izbicy Kujawskiej z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Izbica Kujawska	2 861
Kikół	Kikół	Uchwała nr XXIV/134/2021 Rady Gminy Kikół z dnia 26 lutego 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Kikół	2 627
Drzycim	Drzycim	Uchwała nr XVIII/143/2020 Rady Gminy Drzycim z dnia 10 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Drzycim	2 102
Cekcyn	Cekcyn	Uchwała nr XX/205/20 Rady Gminy Cekcyn z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Cekcyn	5 712
Sicienko	Sicienko	Uchwała Nr XXIII/219/20 Rady Gminy Sicienko z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Sicienko	4 600
Solec Kujawski	Solec Kujawski	Uchwała Nr XXIV/216/20 Rady Miejskiej w Solcu Kujawskim z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Solec Kujawski (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. z dnia 22 grudnia 2020 r., poz. 6598)	23 321

Nazwa	Zasięg	Akt prawny	Liczba RLM
Białe Błota	Białe Błota	Uchwała nr RGK.0007.46.2021 Rady Gminy Białe Błota z dnia 27 kwietnia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszarów i granic aglomeracji Białe Błota	12 422
Obrowo	Obrowo	Uchwała nr XXV/208/2021 Rady Gminy Obrowo z dnia 19 marca 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Obrowo	2 867

6. Zasoby geologiczne

Analiza informacji w zakresie zasobów geologicznych za lata 2021 i 2022 została przeprowadzona głównie w oparciu o Bilanse zasobów złóż kopalin w Polsce według stanu na 31.XII.2021 r. i 31.XII.2022 r. wydane przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie. Bilanse dokumentują corocznie stan zasobów kopalin na obszarze kraju.

Spośród wszystkich złóż kopalin występujących na terenie województwa kujawsko-pomorskiego najliczniej występują złoża kruszywa naturalnego, w postaci kruszywa drobnego - piaszczystego, jak i kruszywa grubego, obejmującego pospółki oraz żwiry (kruszywo piaszczysto-żwirowe). Łącznie udokumentowano 749 złóż piasków i żwirów o zasobach bilansowych około 480 mln ton, co stanowi około 2% zasobów krajowych. Złoża piasków i żwirów występują głównie w dolinach rzek: Wisły i Drwęcy.

Najważniejszym ilościowo zasobem kopalin w województwie jest sól kamienna pochodząca z cechsztyńskiej formacji solonośnej, występującej w postaci wysadów solnych. Zasoby bilansowe soli kamiennej oszacowano na 59 284 mln ton, co stanowi ponad 50% krajowych zasobów. Występuje ona w obrębie złoża Damasławek (powiat żniński), Góra (powiat inowrocławski), Lubień Kujawski (powiat włocławski), Mogilno I i II (powiat mogileński).

Zasoby wapieni i margli pochodzące z okresu jury udokumentowano w obszarze złoża Barcin – Piechcin – Bielawy (powiaty inowrocławski, mogileński i żniński). Ich zasoby bilansowe szacuje się na ponad 966 mln ton, co stanowi około 8% zasobów krajowych.

W obrębie pojezierzy, w obniżeniach po dawnych jeziorach, występuje kreda, wykorzystywana w rolnictwie jako wapno nawozowe. Na terenie województwa rozpoznano 11 złóż tej kopaliny o łącznych zasobach wynoszących niespełna 5 mln ton, co stanowi około 2,5% zasobów krajowych. Na terenie województwa udokumentowano 26 złóż torfu o zasobach około 1,7 mln ton (1,9% zasobów krajowych), w tym dwa na których występuje borowina (Wojdał V – powiat inowrocławski oraz Wieniec ABC – powiat włocławski).

Zasoby bilansowe piasków kwarcowych do produkcji betonów komórkowych (4 złoża) określono na 14,3 mln ton (9,8% zasobów krajowych), zaś do produkcji cegieł wapienno-piaskowych (7 złóż) na 21,6 mln ton (7,9% zasobów krajowych).

Zasoby bilansowe złóż surowców do prac inżynierskich (3 złoża) określono na 265 tys. ton (około 1,5% zasobów krajowych).

Łączne zasoby surowców ilastych do produkcji ceramiki budowlanej określono na 27,2 mln ton (1,3% zasobów w kraju), a do produkcji cementu na 12,5 mln ton (4,5% zasobów krajowych).

Na terenie województwa udokumentowano występowanie ośmiu złóż węgla brunatnego, których zasoby bilansowe oszacowano łącznie na 902 441 tys. ton, co stanowi 3,8% zasobów kraju. W ujęciu przestrzennym złoża zlokalizowane są w zachodniej i południowej części województwa. W części zachodniej pokłady węgla brunatnego udokumentowane zostały w obrębie trzech złóż: Nakło (powiat nakielski), Szubin (powiat nakielski, żniński), Więcbork (powiat sępoleński) cechujących się znacznie większą zasobnością niż złoża wyznaczone w części południowej. W południowo-wschodniej części województwa zidentyfikowano złoża: Brzezie, Lubraniec (powiat włocławski), Mąkoszyn-Grochowiska (powiaty: włocławski i radziejowski), Chełmce (powiat inowrocławski) oraz Kobielice i Radziejów (powiat radziejowski). Ponadto na teren województwa kujawsko-pomorskiego wkraczają zasięgi złóż, które zostały zbilansowane dla województwa wielkopolskiego: Tomislawice i Morzyczyn (na teren gminy Piotrków Kujawski, powiat radziejowski).

Na obszarze województwa udokumentowano złoża gazu ziemnego w Bajerzu (gm. Kijewo Królewskie) i w Tucholi (gm. Tuchola) o znikomym udziale zasobów krajowych. Minister Klimatu i Środowiska wydał w 2019 r. koncesje na wydobywanie tych złóż z terminem ważności 30 lat.

W kilku miejscach na terenie województwa udokumentowano występowanie złóż wód podziemnych, ze względu na szczególne walory zaliczane do kopalin. W obrębie całego województwa powszechnie występują wody lecznicze zmineralizowane – chlorkowe (słone). W rejonie miejscowości Ciechocinek, Inowrocław, Grudziadz i Toruń występują i są eksploatowane wody lecznicze zmineralizowane – solanki a w rejonie Wieńca-Zdroju wody lecznicze zmineralizowane – siarczkowe. Wody termalne, udokumentowano w Ciechocinku (o temperaturze powyżej 25°C), w Maruszy koło Grudziadza (o temperaturze około 40°C) i w Toruniu (o temperaturze powyżej 50°C – najwyższej spośród wszystkich udokumentowanych złóż). Udokumentowane zasoby eksploatacyjne wód leczniczych i termalnych w województwie stanowią około 12,2% zasobów krajowych.

7. Gleby

Monitoring gleb na obszarze województwa jest realizowany w sposób szczytkowy. Monitoringu takiego nie prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. Chemizm gleb w wybranych punktach województwa kujawsko-pomorskiego (13 punktów) prowadzi w cyklu 5-letnim na zlecenie GIOŚ Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego wydaje opinie w zakresie zgody na zmianę przeznaczenia użytków rolnych klas I-III, poza obszarami miast, na cele nierolnicze i nieleśne w trybie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Opinie pozytywne są wydawane tylko w uzasadnionych przypadkach, pod warunkiem iż dana gmina nie przekroczyła przynależnego jej wskaźnika.

W roku 2021 w zakresie zmiany przeznaczenia gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne do Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego wpłynęło łącznie 48 wniosków:

- 34 wnioski z zakresu zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze (526,2733 ha);
- 14 wniosków z zakresu zmiany przeznaczenia prywatnych i komunalnych gruntów leśnych na cele nieleśne (23,3457 ha).

Ponadto formalnie i merytorycznie oceniono również 2 wnioski z zakresu przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne (0,8413 ha), które wpłynęły w roku 2020.

W roku 2022 w zakresie zmiany przeznaczenia gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne do Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego wpłynęło łącznie 56 wniosków:

- 32 wnioski z zakresu zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze (217,7935 ha);
- 24 wnioski z zakresu zmiany przeznaczenia prywatnych i komunalnych gruntów leśnych na cele nieleśne (56,9589 ha).

Ponadto formalnie i merytorycznie oceniono również 3 wnioski.

Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie – to program o charakterze dotacyjnym. Dofinansowanie obejmuje zakup wapna nawozowego lub środków wapnujących dla producentów rolnych. Program realizowany jest przy udziale okręgowych stacji chemiczno-rolniczych na podstawie porozumienia zawartego z Krajową Stacją Chemiczno-Rolniczą w Warszawie w dniu 01.07.2019 r. Budżet programu na lata 2020-2024 wynosi 21 020 tys. zł, w tym 631 tys. zł ze środków Wojewódzkiego Funduszu oraz 20 389 tys. zł ze środków Narodowego Funduszu.

8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Program ochrony środowiska odnosi się ogólnie do tematyki gospodarki odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów. Podstawowym dokumentem wojewódzkim w tym zakresie jest „Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028”, który został uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego Uchwałą Nr XXXII/545/17 w dniu 29 maja 2017 r. i zmieniony oraz Uchwałą Nr III/79/19 z dnia 18 lutego 2019 r. w sprawie aktualizacji „Planu gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028” w zakresie wskazania miejsc spełniających warunki magazynowania odpadów

W czerwcu 2021 r. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przystąpił do kolejnej aktualizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, która obejmie lata 2023-2028 z perspektywą na lata 2029-2034”.

Baza danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO) to system informatyczny tworzony na podstawie przepisów wynikających z ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu prowadzi i na

bieżąco aktualizuje tę bazę. Umożliwia ona gromadzenie danych z zakresu gospodarowania odpadami, które dotyczą w szczególności:

- odpadów powstałych z wprowadzanych na terytorium kraju opakowań i produktów w opakowaniach, olejów smarowych, opon, pojazdów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, baterii i akumulatorów;
- osiągniętych poziomów odzysku i recyklingu odpadów;
- rodzajów i ilości wytwarzanych, zbieranych i przetwarzanych odpadów;
- rodzajów instalacji do zagospodarowania odpadami, w tym składowisk odpadów, spalarni odpadów, instalacji komunalnych, itp.

Częścią składową Bazy BDO jest Rejestr dostępny pod adresem www.rejestr-bdo.mos.gov.pl do którego mają obowiązek wpisać się podmioty wprowadzające produkty, produkty w opakowaniach, prowadzące jednostki handlu detalicznego lub hurtowego, w których oferowane są torby na zakupy z tworzywa sztucznego, objęte opłatą recyklingową i gospodarujący odpadami, podmioty będące przedsiębiorcami, o których mowa w art. 3b ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej, podmioty reprezentujące prowadzące systemy kaucyjne, o których mowa w art. 40g ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, zwane „podmiotami reprezentującymi”.

Marszałek województwa prowadzi rejestr podmiotów: będących przedsiębiorcami, o których mowa w art. 3b ust. 1 i 2 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej, podmiotów reprezentujących prowadzących systemy kaucyjne, o których mowa w art. 40g ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, zwanych „podmiotami reprezentującymi”.

Gospodarka odpadami obejmuje prowadzenie spraw związanych z gospodarowaniem odpadami sektora gospodarczego oraz gospodarowaniem odpadami komunalnymi w zakresie realizacji zadań marszałka, w tym wydawanie decyzji administracyjnych, prowadzenie kontroli podmiotów gospodarujących odpadami. To także opracowywanie i aktualizacja planu gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego, monitoring realizacji zadań wynikających z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami i przygotowywanie odpowiednich raportów i sprawozdań.

W roku 2022 r. prowadzone były prace nad opracowaniem projektu kolejnej aktualizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, która obejmie lata 2023-2028 z perspektywą na lata 2029-2034. Zgodnie z wymogami prawa, wojewódzki plan gospodarki odpadami powinien być zgodny z krajowym planem gospodarki odpadami i służyć realizacji zawartych w nim celów. Aktualizacja i uchwalenie przez Radę Ministrów „Krajowego planu gospodarki odpadami 2028” do końca grudnia 2022 r. nie nastąpiła, dlatego też prace nad aktualizacją dokumentu wojewódzkiego trwać będą również w roku 2023.

Z analizy aktualnego stanu gospodarki odpadami wynika, iż w okresie ostatnich kilku lat w gospodarce odpadami na terenie województwa kujawsko-pomorskiego nastąpiły znaczące pozytywne zmiany, a w wielu obszarach nastąpił skok techniczny i organizacyjny.

Z coraz większym zaangażowaniem i z coraz większymi efektami ekologicznymi następowało wdrażanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w gminach województwa. W dużej mierze jest to związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, a tym samym z koniecznością wywiązania się państwa z podjętych zobowiązań akcesyjnych. Przyspieszenie to staje się również coraz bardziej odczuwalne, dzięki nowym możliwościom pozyskiwania zdecydowanie większych środków na działania w gospodarce odpadami. Sposób prowadzenia działań w gospodarce odpadami sektora gospodarczego oraz gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie województwa kujawsko-pomorskiego zgodny był z celami i kierunkami działań, przyjętymi w planie gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego.

W latach 2018-2023 r. Województwo Kujawsko-Pomorskie zrealizowało projekt grantowy „Punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych w województwie kujawsko-pomorskim”, finansowany ze środków UE w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Projekt skierowany był do jednostek samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego. Głównym celem projektu było zwiększenie ilości odpadów zbieranych selektywnie poprzez zapewnienie kompleksowej gospodarki odpadami komunalnymi w regionie, zgodnej z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadami. Zaplanowane w projekcie zadania polegały na budowie/rozbudowie/wyposażeniu/doposażeniu PSZOKów, uzupełniając je o funkcje edukacyjne i informacyjne dla mieszkańców regionu.

W styczniu 2021 r. zakończono nabór wniosków o powierzenie grantu. 17 sierpnia 2021 r. podpisano umowy z Grantobiorcami, po czym Grantobiorcy przystąpili do przygotowania i wszczęcia procedury przetargowej, mającej na celu wyłonienie wykonawców robót budowlanych oraz dostawców niezbędnego wyposażenia. 12 października 2021 r. zawarto umowę ze spółką Kujawsko-Pomorskie Inwestycje Regionalne, która w projekcie pełniła funkcję inspektora nadzoru inwestorskiego. Projekt grantowy obejmował również prace związane z przeprowadzeniem kampanii informacyjno-edukacyjnej. Wykonawca – Regionalny Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Przysieku sp. z o.o., przygotował layout projektu wraz z hasłem, kolportował materiały edukacyjne oraz przeprowadził dwudniowe warsztaty edukacyjne dla dzieci i młodzieży z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów i gospodarowania nimi.

W 2022 roku zintensyfikowano prace związane z realizacją projektu przez Województwo Kujawsko-Pomorskie (Grantodawcę) i Gminy biorące w nim udział (Grantobiorców). Prace wdrożeniowe skupiały się głównie na realizacji robót budowlanych przez Grantobiorców oraz dokonywaniu zakupu sprzętu i wyposażenia na potrzeby modernizacyjne punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Głównym zadaniem inwestycyjnym projektu było zwiększenie dostępu do infrastruktury niezbędnej do zapewnienia kompleksowej gospodarki odpadami komunalnymi, zgodnej z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadami. Co w rezultacie przyczyniło się do zwiększenia ilości odpadów zbieranych selektywnie w regionie. Zaplanowane w projekcie zadania polegały na budowie, rozbudowie, wyposażeniu lub doposażeniu PSZOK w elementy zapewniające ich prawidłowe funkcjonowanie. Powstałe lub zmodernizowane punkty przyjmować będą takie odpady jak: papier, szkło, metale,

tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji, odpady niebezpieczne, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, stary sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble oraz inne odpady wielkogabarytowe, a także opony, odpady zielone (czyli np. liście i skoszoną trawę), odpady budowlane i rozbiórkowe i odpady tekstyliów odzieży. Wszystkie roboty i dostawy zakończone zostały z końcem 2022 roku. W międzyczasie Grantobiorcy na bieżąco rozliczali poniesione wydatki i występowali o środki z EFRR.

Zadania Grantodawcy w dużej mierze opierały się na monitoringu prawidłowego postępu i realizacji zadań realizowanych przez Grantobiorców, w tym na nadzorze inwestorskim oraz rozliczeniu finansowym projektu.

Z związku z trudną sytuacją geopolityczną w Europie, wysokim wzrostem cen na rynkach krajowych i zagranicznych oraz trudnościami z dostępem do materiałów, trzy gminy, z którymi podpisane zostały już umowy o powierzenie grantu, wycofały się z projektu. Gminy alarmowały, że w zaistniałej sytuacji mają duże trudności z realizacją własnych zadań i nie są w stanie ponieść wyższych kosztów na budowę PSZOK, w porównaniu z kosztami planowanymi na etapie planowania zadania i składania wniosku o powierzenie grantu.

W odniesieniu do powyższego Województwo zmuszone było wystąpić do IZ RPO WK-P z wnioskiem o pomniejszenie wartości zaplanowanego do osiągnięcia poziomu wskaźników i rezultatów oraz całkowitej wartości projektu.

Zakładano, że w wyniku realizacji projektu, wspartych zostanie 9 Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (9 gmin z województwa: Baruchowo, Czernikowo, Chrostkowo, Dobrzyń nad Wisłą, Fabianki, Lubraniec, Radomin, Wąpielsk oraz gmina wiejska Włocławek). Docelowo, w związku z w opisanymi trudnościami, grant zrealizowało 6 gmin (Baruchowo, Chrostkowo, Dobrzyń nad Wisłą, Fabianki, Wąpielsk oraz gmina wiejska Włocławek).

Istniejący system gospodarowania odpadami na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie odpadów komunalnych należy do zadań własnych gmin i opiera się na selektywnym zbieraniu poszczególnych frakcji odpadów (papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe oraz odpady komunalne ulegające biodegradacji). Gminy prowadzą działania informacyjne i edukacyjne w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Według stanu na 24.01.2023 r. na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonowało 17 instalacji komunalnych. Poniżej znajduje się ich zestawienie.

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

INSTALACJE FUNKCJONUJĄCE		
Lokalizacja instalacji	Rodzaj instalacji	Prowadzący instalację
BLADOWO gmina Tuchola 89-500 Tuchola	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	Przedsiębiorstwo Komunalne w Tucholi Sp. z o. o. ul. Świecka 68, 89-500 Tuchola
	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	
SULNÓWKO gmina Świecie Sulnówko 74C 86-100 Świecie	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	Przedsiębiorstwo Unieszkodliwiania Odpadów „EKO-Wisła” Sp. z o. o. Sulnówko 74C, 86-100 Świecie
	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	
ZAKURZEWO gmina Grudziądz (W) 86-300 Grudziądz	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	Miejskie Wodociągi i Oczyszczalnia Sp. z o. o. ul. Mickiewicza 28/30, 86-300 Grudziądz
	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	
LIPNO gmina Lipno (M) ul. Wyszyńskiego 56, 87-600 Lipno	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Lipnie Sp. z o. o. ul. Kardynała Wyszyńskiego 47, 87-600 Lipno
	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	
NIEDŹWIEDŹ gmina Dębowa Łąka 87-207 Dębowa Łąka	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych i Mieszkaniowych EKOSYSTEM Sp. z o. o. w Wąbrzeźnie ul. Matejki 13, 87-200 Wąbrzeźno
	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	
OSNOWO gmina Chełmno (W) 86-200 Chełmno	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	Zakład Usług Miejskich “ZUM” Sp. z o. o. w Chełmnie ul. Przemysłowa 8, 86-200 Chełmno
	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	
PUSZCZA MIEJSKA gmina Rypin (W) Puszcza Miejska 24 87-500 Rypin	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	Regionalny Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych “RYPIN” Sp. z o. o. Puszcza Miejska 24 87-500 Rypin
	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

INOWROCLAW gmina Inowrocław (M) <i>ul. Bagienna 77 88-100 Inowrocław</i>	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o. o. ul. Ks. Piotra Wawrzyniaka 33, 88-100 Inowrocław
	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	
MACHNACZ gmina Brześć Kujawski <i>87-880 Brześć Kujawski</i>	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Saniko Sp. z o. o. ul. Komunalna 4, 87-800 Włocławek
	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	
SŁUŻEWO gmina Aleksandrów Kujawski (W) <i>ul. Polna 8 87-700 Służewo</i>	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	EKOSKŁAD Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej Sp. z o. o. ul. Polna 87, 87-700 Służewo
	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	
BYDGOSZCZ - CORIMP miasto Bydgoszcz <i>ul. Wojska Polskiego 65 85-871 Bydgoszcz</i>	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „CORIMP” Sp. z o. o. ul. Wojska Polskiego 65, 85-825 Bydgoszcz
BYDGOSZCZ - PRONATURA miasto Bydgoszcz <i>ul. Prądocińska 28 85-893 Bydgoszcz</i>	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	Międzygminny Kompleks Unieszkodliwiania Odpadów ProNatura Sp. z o. o. ul. Ernsta Petersona 22, 85-862 Bydgoszcz
BYDGOSZCZ - REMONDIS miasto Bydgoszcz <i>ul. Inwalidów 45 85-749 Bydgoszcz</i>	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	Remondis Bydgoszcz Sp. z o. o. ul. Inwalidów 45, 85-001 Bydgoszcz
GIEBŃIA gmina Pakość <i>88-170 Pakość</i>	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	Przedsiębiorstwo Usług Gminnych Sp. z o. o. ul. Inowrocławska 14, 88-170 Pakość
TORUŃ - MPO miasto Toruń <i>ul. Kociewska 47-53 87-100 Toruń</i>	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Sp. z o. o. ul. Grudziądzka 159, 87-100 Toruń
	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	
WAWRZYŃKI gmina Żnin <i>Wawrzynki 35 88-400 Żnin</i>	Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenia z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku	NOVAGO Sp. z o. o. Wawrzynki 35, 88-400 Żnin
	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	
STARY BRZEŚĆ (kwatery II) gmina Brześć Kujawski <i>Stary Brześć 31 87-880 Brześć Kujawski</i>	Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych	EKO-BRZEŚĆ Sp. z o. o. pl. Władysława Łokietka 1, 87-880 Brześć Kujawski

(M) – gmina miejska
(W) – gmina wiejska
stan na dzień 24 stycznia 2023 r.

W porównaniu z końcem 2019 r. lista instalacji komunalnych zwiększyła się o jedną – instalację do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych w Starym Brześciu (kwatery II).

W wyniku przeprowadzonej analizy sposobów gospodarowania odpadami komunalnymi w 2021 r. na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego, można stwierdzić, iż:

- Gospodarowanie odpadami komunalnymi prowadzono zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, w oparciu o funkcjonujące na terenie województwa kujawsko-pomorskiego instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów.
- Sukcesywnie spadała ilość odpadów komunalnych deponowana na składowiskach odpadów.
- Osiągnięte zostały cele i kierunki działań założone w wojewódzkim planie gospodarki odpadami, dotyczące utworzenia kompleksowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w oparciu o instalacje komunalne w poszczególnych regionach gospodarki odpadami komunalnymi.
- Wzrosło przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych w instalacjach mechaniczno-biologicznego przetwarzania oraz w spalarni odpadów komunalnych.
- Wzrosło selektywne zbieranie i odbieranie odpadów ulegających biodegradacji.
- Wzrosło selektywne zbieranie odpadów komunalnych we wszystkich analizowanych frakcjach, w tym w szczególności papieru, szkła, tworzyw sztucznych, metali.

9. Zasoby przyrodnicze

W latach 2021 i 2022 na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego nie utworzono żadnej nowej wielkoobszarowej formy ochrony przyrody w ramach kompetencji samorządu województwa tj. parku krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu.

W roku 2021 dokonano zmiany czterech aktów prawnych dotyczących obszarów chronionego krajobrazu:

- uchwała nr XXXVIII/538/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 listopada 2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego,
- uchwała nr XXXI/458/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 kwietnia 2021 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezioro Głuszyńskie,
- uchwała nr XXX/441/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 marca 2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Śliwickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
- uchwała nr XXX/442/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 marca 2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego.

W 2022 roku dokonano sześciu zmian:

- uchwała nr XLVIII/647/22 Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 sierpnia 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Wydm Kotliny Toruńsko-Bydgoskiej – część wschodnia i zachodnia,
- uchwała nr XLIII/583/22 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 marca 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej,
- uchwała nr XL/561/22 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 7 lutego 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezioro Modzerowskie.
- uchwała nr LI/688/22 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 listopada 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich,
- uchwała nr LI/688/22 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 listopada 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Łąki Nadnoteckie,
- uchwała nr L/679/22 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 października 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezioro Głuszyńskie.

Zmiany to dotyczą przede wszystkim korekt terenów na których nie obowiązują niektóre zakazy w celu umożliwienia realizacji inwestycji budowlanych nie zagrażających celom ochrony obszarów.

Nie dokonano żadnych zmian aktów prawnych dotyczących parków krajobrazowych.

Na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego działania w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych prowadzi Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Dla obecnie istniejących 94 rezerwatów przyrody aż 90 rezerwatów przyrody ma ustanowione plany ochrony, a dla 4 obowiązują zadania ochronne.

Na obszarach rezerwatów przyrody RDOŚ w Bydgoszczy w latach 2021-2022 realizował w szczególności następujące zadania: wykonywanie ekspertyz, odkrzaczanie i wykaszanie roślinności, monitoring poziomu wody, wykaszanie trzciny na torfowiskach, wzmacnianie lokalnych populacji gatunków, uzupełnianie stanu wiedzy, coroczny monitoring przedmiotów ochrony, monitoring siedlisk leśnych, monitoring ornitologiczny, wykaszanie roślinności zielnej i usuwanie krzewów, ocena liczebności i rozmieszczenia populacji niektórych gatunków zwierząt.

W dniu 15 września 2022 r. w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego zostały ogłoszone kolejne zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w sprawie ustanowienia planów ochrony dla sześciu rezerwatów przyrody. Celem ustalenia planów ochrony dla rezerwatów leśnych „Ostrowo”, „Stary Zagaj” i „Rogóźno Zamek”, jest zachowanie: naturalnie kształtującego się drzewostanu, lasów liściastych o cechach naturalnych oraz wielogatunkowego lasu z udziałem jarzębu brekinii *Sorbus torminalis*, źródlisk oraz wód rzeki Gardęgi. Plany ochrony dla rezerwatów stepowych „Góra św. Wawrzyńca” i „Zbocza Płutowskie”, utworzono w celu zachowania stanowisk roślinności stepowej z ostnicą włosowatą oraz z udziałem miłka wiosennego *Adonis vernalis*.

Ustalenie planu ochrony dla rezerwatu florystycznego „Łąki Ślesińskie”, ma na celu zachowanie stanowiska reliktywnej brzozy niskiej.

Na obszarze województwa znajdują się 54 obszary Natura 2000. Decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia piętnastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny wyznaczono kolejne 3 „siedliskowe” obszary Natura 2000: Dziki Ostrów PLH040046, Jaskinie Grudziądzkie PLH040046, Jaskinie Bajka PLH040047. Na koniec 2022 r. 41 obszarów „siedliskowych” oraz 6 obszarów „ptasich” posiadało aktualne zarządzenia w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych.

Działania na terenie parków krajobrazowych w 2021 roku:

we Wdeckim Parku Krajobrazowym:

- zakończono realizację inwestycji związanej z utworzeniem Centrum Czynnej Ochrony Przyrody Wdeckiego Parku Krajobrazowego w miejscu dawnego ośrodka kultury w Tleniu. Dzięki jego budowie park krajobrazowy będzie mógł przedstawić gościom całoroczną ofertę turystyczno-szkoleniową i organizować kilkudniowe warsztaty przyrodnicze. Całkowita wartość inwestycji wyniosła ponad 3,7 mln zł, z czego ponad 2,8 mln zł stanowiło dofinansowanie ze środków unijnych w ramach RPO WKP 2014-2020;
- zorganizowano liczne konkursy internetowe: „Dokarmianie ptaków zimą” – styczeń, „Zimowe paczki” – luty, „W poszukiwaniu wiosny” – marzec-kwiecień, „Logogryf z niezapominajką” – maj, „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” – luty-czerwiec, „Dzień wypadów do Parku” – lipiec, „Raj dla owadów” – sierpień, „Otwarty krajobraz” – październik, „Domek dla jeża” – październik-listopad, „Promocja wydawnictwa” – grudzień, w których uczestniczyło łącznie 189 osób;
- zorganizowano akcję informacyjno-promocyjną „Poznaj region z przewodnikiem” (maj 2021 r., 25 uczestników);
- zorganizowano V edycję Ogólnopolskiego Konkursu „Perły Polskiej Przyrody”, na konkurs wpłynęło 1 440 prac, nagrodzono 29 z nich;
- przygotowano materiały do przeprowadzenia przyrodniczej gry terenowej promującej Rezerwat Biosfery „Bory Tucholskie”;
- przygotowano wsad merytoryczny do publikacji „Wdecki Park Krajobrazowy. Historia regionu źródłem pisana. Część II”;
- kontynuowano badania archeologiczne na terenie odkrytej w 2017 roku osady z okresu wpływów rzymskich. Na ten cel Park pozyskał dofinansowanie w wysokości 34 000,00 zł od Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Przeprowadzono badania nieinwazyjne za pomocą skaningu geomagnetycznego na powierzchni 3 ha, a następnie przeprowadzono sondaż w wybranych miejscach metodą wykopaliskową.

w Brodnickim Parku Krajobrazowym:

- zorganizowano wojewódzki konkurs „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” 2020/2021, w którym udział wzięły wszystkie parki krajobrazowe z województwa kujawsko-pomorskiego;

- realizowano zajęcia edukacyjne, w siedzibie Brodnickiego Parku Krajobrazowego udział w zajęciach wzięły 2 154 osoby, w Ośrodku Edukacji Ekologicznej „Miętowy Gaj” – 1 247 osób;
- z platform widokowych w Gaju-Grzmięcy i Robotnie skorzystało 1 178 osób;
- ze schronu kajakowego i rowerowego skorzystały 1 423 osoby.

w Gostynińsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym:

- GWPK uzyskał dofinansowanie z Inkubatora wniosków LIFE w ramach programu priorytetowego nr 8.3 „Horyzontalne Współfinansowanie programu LIFE”. Pozyskanie środków umożliwiło aplikowanie do programu LIFE 2021-2027. Realizację projektu, którego celem jest pozyskanie środków na przygotowanie wniosku LIFE pt. „Ochrona różnorodności biologicznej poprzez ochronę owadów zapylających i ważek na terenie wybranych państw UE”, rozpoczęto w grudniu 2021 r. Intencją programu jest poprawa jakości środowiska, w tym środowiska naturalnego, przy wykorzystaniu przez Polskę środków dostępnych w ramach Programu LIFE.

w Górznieńsko-Lidzbarskim Parku Krajobrazowym:

- zorganizowano 239 zajęć edukacyjnych w postaci: zajęć terenowych, warsztatów wyjazdowych, e-lekcji, wykładów/prelekcji, konkursów, w których uczestniczyło łącznie 4 891 osób;
- współorganizowano VI Międzypokoleniową Sztafetę Turystyczną „Razem do trójstyku”, 25 września 2021 r. w wydarzeniu udział wzięło ok. 200 osób;
- zrealizowano 12 działań związanych z promocją parku, tj. festyny, pikniki, rajdy, stoiska, wystawy, w których udział wzięło 8 391 osób;
- przeprowadzono 11 działań związanych z kontrolą i monitoringiem przyrody.

Ponadto na terenie: Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego, Brodnickiego Parku Krajobrazowego, Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego i Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą zorganizowano jednodniowe zajęcia edukacyjne, skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniów szkół podstawowych, ponadpodstawowych i dorosłych. W zajęciach udział wzięło 2 000 osób.

w Krajeńskim Parku Krajobrazowym:

- z oferty Ośrodka Edukacji Przyrodniczej Krajeńskiego parku Krajobrazowego w Więcborku, oddanego do użytkowania w 2020 r., skorzystało 2 100 osób;
- na powierzchni Parku (74 985,60 ha) przywrócono lub zapewniono ochronę właściwego stanu ekosystemów;
- w ramach pozyskania środków z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zrealizowano zajęcia edukacyjne dla 500 osób, a w ramach edukacji przyrodniczej prowadzonej przez Park udało się przeszkolić ok. 2000 osób;
- złożono wnioski do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu Life +, planowanego do realizacji w latach 2023-2028;
- zorganizowano konkurs fotograficzny „Krajeński Park Krajobrazowy i Nadleśnictwo Runowo w obiektywie”;
- współorganizowano VIII Zlot Kujawsko-Pomorskiej Grupy Komitetu Ochrony Orłów.

w Nadgoplańskim Parku Tysiąclecia:

- 18 czerwca 2021 r. uroczystie otwarto nową siedzibę Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia w Kruszwicy. W ramach inwestycji, istniejący budynek pałacyku przy Mysiej Wieży w Kruszwicy przeszedł gruntowną modernizację i termomodernizację. Dobudowana została nowa część (parter i pierwsze piętro), w której znalazły się między innymi podzielona na sekcje ekspozycja przyrodniczo-historyczna oraz sale: wykładowa i multimedialna. W nowych salach zaaranżowano wystawę przyrodniczo-historyczną „U źródeł polskości”, na której można zobaczyć m.in. dyby z Mysiej Wieży oraz księgi Samuela Pufendorfa z 1694 roku. Ekspozycja ma charakter interaktywny. Za sprawą nowoczesnego sprzętu można wirtualnie „przebrać się” w stroje z epoki średniowiecza, przeczytać wirtualny komiks o królu Popielu czy zbudować Mysią Wieżę z ogromnych klocków. Do nowych pomieszczeń trafił wysokiej klasy sprzęt edukacyjny. W ramach działalności Parku planowane są wystawy tematycznie związane z miastem, np. z winiarnią czy zakładami olejarskimi. Przeprowadzona z sukcesem inwestycja pozwoli edukatorom Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia na prowadzenie zajęć w komfortowych warunkach, a zakupiony sprzęt umożliwi przekazywanie wiedzy z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, co szczególnie docenią dzieci i młodzież. Zdobyte informacje przyczynią się do kształtowania postaw proekologicznych zarówno wśród dzieci, jak i osób dorosłych. Planuje się, że corocznie takie lekcje zostaną przeprowadzone dla co najmniej 2 tysięcy dzieci, młodzieży i dorosłych. Całkowity koszt realizacji przedsięwzięcia wyniósł 3 300 000 zł. 1 300 000 zł to środki własne budżetu Województwa, 1 500 000 zł wyniosło dofinansowanie z RPO WKP 2014-2020, natomiast wkład Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wyniósł 480 000 zł. W uroczystości otwarcia uczestniczyli Przewodnicząca Sejmiku Województwa Elżbieta Piniewska i Marszałek Województwa Piotr Całbecki;

- w ramach realizacji projektu „Poprawa różnorodności biologicznej poprzez zarybienie jeziora Gopło oraz rozbudowa obiektu o część ekspozycji przyrodniczo-historycznej”, zarybiono jezioro Gopło narybkiem sumą europejskiego w ilości 500 kg.

w Tucholskim Parku Krajobrazowym:

- w ramach projektu „Eskapada – Poznaj swój region z przewodnikiem”, zorganizowano wycieczkę krajoznawczą nad Wielki i Mały Kanał Brdy, w wydarzeniu, które odbyło się 30 maja 2021 r. uczestniczyło 30 osób;

- w ramach wydarzenia Dzień Krajobrazu zorganizowano wycieczkę krajoznawczą nt. historyczne łąki wokół Wielkiego i Małego Kanału Brdy, w wydarzeniu 23 października 2021 r. uczestniczyło 11 osób;

- z okazji 35-lecia Tucholskiego Parku Krajobrazowego, 30-lecia Zaborskiego Parku Krajobrazowego i 10-lecia Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie, 4-5 listopada 2021 r. współorganizowano konferencję naukową pt. „Rola i funkcjonowanie parków krajobrazowy w rezerwatach biosfery”, udział w konferencji wzięło 108 osób;

- przeprowadzono 39 zajęć terenowych (w tym 23 finansowane z dotacji WFOŚiGW z zadania: „Edukacja ekologiczna w parkach krajobrazowych: Tucholskim Parku Krajobrazowym”, w których uczestniczyło 910 osób o następujących tematach:

- "Jak dokarmiać ptaki zimą, aby im nie szkodzić?", zajęcia mające na celu: poznanie podstawowych gatunków ptaków zimujących w Polsce, poznanie głosów wybranych gatunków ptaków, wskazanie

właściwych zasad dokarmiania ptaków miejskich i wodnych, zwrócenie uwagi na problem zmian klimatu i wpływu na zachowania ptaków oraz praktyka obserwacji ptaków przy pomocy lornetki w terenie;

– „Dla kogo kwitną kwiaty?” i "Z kwiatka na kwiatek – dzicy zapylacze", celem zajęć było: poznanie różnorodności gatunkowej dzikich pszczół, uświadomienie korelacji życia człowieka i owadów zapylających, poznanie mechanizmu i efektu zapylania kwiatów przez owady, poznanie budowy pszczoły i cyklu rozwojowego, rozpoznawanie śladów występowania dzikich pszczół w środowisku, uświadomienie zagrożeń dla owadów zapylających, poznanie roślin miododajnych w lesie, wskazanie sposobów ochrony zapylaczy przed wyginięciem;

– "Miejski ogród przyjazny naturze”, uczestnicy poznali: właściwy sposób zakładania ogrodu w mieście sprzyjającego różnorodności biologicznej, zasady projektowania ogrodu z podziałem na strefy funkcjonalne, gatunki rodzime i chronione roślin zielnych, drzew i krzewów, schrony dla nietoperzy i budki lęgowe dla ptaków, hotele dla owadów oraz inne działania sprzyjające zatrzymaniu zwierząt w ogrodzie, np. płazów, jeży, itp.;

– "Kleszcze", celem zajęć było: zapoznanie uczniów z budową i biologią kleszczy jako przenosicieli chorób, zapoznanie z podstawowymi objawami i powikłaniami boreliozy oraz wirusowego odkleszczowego zapalenia mózgu, wskazanie sposobów zapobiegania ukąszeniom oraz usuwania wbitego w skórę kleszcza;

– "Trujące rośliny i zwierzęta jadowite", uczestnicy pogłęбили wiadomości na temat trujących roślin i zwierząt jadowitych występujących w Polsce, a także zapoznali się z zasadami udzielania pierwszej pomocy przy zatruciach substancjami roślinnymi oraz ukąszeniach i użądleniach spowodowanych przez zwierzęta;

– "Tajemnice świata grzybów", celem zajęć było m.in: ukazanie uczniom różnorodności biologicznej grzybów, wskazanie gatunków jadalnych i trujących, ukazanie roli jaką grzyby spełniają w środowisku;

– zorganizowano „warsztaty mikologiczne”, czyli zajęcia terenowe poprzedzające wystawę grzybów, celem spotkania było omówienie zebranych gatunków i cech morfologicznych pozwalających na rozróżnienie, a także przekazanie uczniom podstawowej wiedzy o oznaczaniu grzybów, ukazanie bogactwa gatunkowego oraz roli grzybów w przyrodzie;

– realizowano prelekcje i zajęcia dydaktyczno-stacjonarne, w których łącznie uczestniczyło 8 291 osób:

– przeprowadzono 3 prelekcje online: „Torfowiska-ostoja różnorodności”, „Formy ochrony przyrody”, „Nietoperze Tucholskiego Parku Krajobrazowego”;

– 21 zajęć w placówkach: „Z kwiatka na kwiatek–dzicy zapylacze", "Skrzydlaty rybak", "Sekrety królestwa grzybów", "50 ciekawostek z życia grzybów", „Sekretne życie grzybów”;

- dokonano 208 wpisów na facebooku, na które zareagowało 7 807 osób. E-edukację na facebooku prowadzono w zakresie: walory przyrodnicze, turystyczne i krajobrazowe TPK, relacje z monitoringu przyrodniczego, regionalne legendy, obchody świąt przyrodniczych, relacje z zajęć edukacyjnych i rajdu, zimowe grzyby, grzybowe zwiastuny wiosny, wędrówki zimorodka, morfologia, gatunki rodzime roślin w Miejskim ogrodzie przyjaznym naturze przy siedzibie, ochrona przyrody, zapowiedzi imprez i relacje, atrakcje przyrodnicze, turystyczne i historyczne TPK;

- przeprowadzono konkursy: „Ze środowiskiem na Ty”, „Wierszowanki na zimowe poranki”, „Kartka dla leśnika”, „Detal”, w których udział wzięło łącznie 750 osób;
- zorganizowano XXVIII Wystawę Grzybów, którą odwiedziło 630 zwiedzających. W zbiorach znalazło się 98 gatunków grzybów: jadalnych, trujących i niejadalnych;
- przygotowano stoiska promocyjno-edukacyjne TPK na Jarmarku Świętojańskim w Tucholi oraz pikniku powiatowym w ramach tygodnia zrównoważonego transportu „Korzystaj ze zrównoważonej mobilności. Dbaj o zdrowie”.

W działaniach edukacyjnych, promocyjnych i turystycznych organizowanych w Tucholskim Parku Krajobrazowym uczestniczyło łącznie 11 180 osób.

w Zespole Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą:

- kontynuowano realizację projektu pn. „Modernizacja zagrody wiejskiej w Dusocinie na potrzeby ośrodka edukacji ekologicznej na terenie Parku Krajobrazowego „Góry Łosiowe” wraz z czynną ochroną przyrody na obszarze Natura 2000”. Działania podjęte w projekcie przyczynią się m.in. do wzrostu ochrony i promocji obszarów cennych przyrodniczo w regionie, utworzenia infrastruktury umożliwiającej koordynowanie czynnej ochrony obszaru PK Góry Łosiowe, poprzez inwentaryzację miejsc bytowania i rozrodu kumaka nizinnego szczególnie w międzywale oraz na dnie doliny Wisły. W 2021 r. w ramach realizacji projektu wyłoniono wykonawcę, podpisano umowę oraz wykonano przyłącze wodociągowe;
- w dalszym ciągu trwały prace nad powstaniem stacji terenowo-badawczej Podmoście. Na ten cel zaadaptowane zostaną: budynek „mieszkalny” oraz budynek gospodarczy usytuowany w Chełmnie przy „Starej Stoczni”. Będzie to atrakcyjny punkt służący edukacji ekologicznej z możliwością odbywania się w nim wykładów dotyczących zasobów przyrodniczych, prowadzenia terenowych warsztatów przyrodniczych. Uzupełnieniem działań będzie czynna ochrona ptaków wodno-błotnych, zasiedlających piaszczyste wyspy na Wiśle na obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły, która prowadzona będzie dzięki zakupowi i modernizacji barki służącej jako sztuczna wyspa rozrodcza dla rybitw rzecznych, białoczelnych i ptaków siewkowych;
- wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Województwem Kujawsko-Pomorskim, Urzędem Miejskim w Świeciu, Towarzystwem Przyjaciół Dolnej Wisły i powiatem świeckim zorganizowano 21-22 sierpnia 2021 r. Festiwal Smaku w Grucznie. W wydarzeniu uczestniczyło ok. 900 osób;
- realizowano działania związane z promocją Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą, m.in. poprzez zamieszczanie informacji na profilu społecznościowym facebook, a łączna oglądalność postów wyniosła ok. 59 tys. wyświetleń.

Ponadto, w ramach edukacji ekologicznej w Tucholskim Parku Krajobrazowym, Nadgoplańskim Parku Tysiąclecia, Wdeckim Parku Krajobrazowym, Krajeńskim Parku Krajobrazowym przeprowadzono działania edukacyjne dla młodzieży i dzieci zamieszkałych na terenie tych parków. W zajęciach uczestniczyło 500 osób.

Na terenie gmin, na których znajdują się parki krajobrazowe zorganizowano także konkurs pn. „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”. Konkurs, którego pierwsza edycja odbyła się w 2002 roku,

początkowo miał zasięg międzywojewódzki, by z czasem przerodzić się w konkurs ogólnopolski. Celem ogólnopolskiego konkursu jest zarówno zdobycie i pogłębianie wiedzy na temat polskich parków krajobrazowych i innych zagadnień z dziedziny ekologii, ochrony przyrody, ochrony środowiska, jak również kształtowanie świadomości oraz rozbudzanie zamiłowania do świata przyrody. Konkurs przeznaczony jest dla uczniów szkół podstawowych. W pięciu etapach konkursu: szkolnym, gminnym, parkowym, wojewódzkim i ogólnopolskim poszukiwana jest najlepsza drużyna, która zdobywa przechodnie trofeum konkursu – statuetkę z sową – symbolem mądrości. 9 czerwca 2021 r. odbył się finał XX edycji konkursu. Drużyna Szkoły Podstawowej nr 1 w Więcborku, reprezentująca Krajeński Park Krajobrazowy i województwo kujawsko-pomorskie, w rozgrywkach na szczeblu krajowym zajęła 3 miejsce. Laureaci konkursu 12 lipca 2021 r. spotkali się z Marszałkiem Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Działania na terenie parków krajobrazowych w 2022 roku:

W 2022 roku, w Parkach Krajobrazowych zrealizowano następujące działania:

w Brodnickim Parku Krajobrazowym:

- zrealizowano 10 działań związanych z promocją parku, w tym: pikniki charytatywne, festyny, wystawy, stoiska, artykuły prasowe, wywiady dla TV, z których skorzystało łącznie 4 044 osób;
- zorganizowano 127 zajęć edukacyjnych terenowych i innych niż terenowe oraz konkursów, w których uczestniczyło łącznie 3 536 osób;
- zorganizowano 9 szkoleń dla pracowników parku;
- zrealizowano 13 działań na rzecz ochrony przyrody, w tym przeprowadzone kontrole, interwencje oraz wydane opiniowanie;
- zakończono realizację projektu “Ochrona czynna i monitoring obszarów Natura 2000 zlokalizowanych w granicach Brodnickiego Parku Krajobrazowego” – z założenia, projekt miał celu wzmocnienie mechanizmu ochrony różnorodności biologicznej BPK i obszarów NATURA 2000 („Ostoja Brodnicka”, „Bagienna Dolina Drwęcy”, „Dolina Drwęcy”), poprzez utworzenie centrum badawczego, badania obszarów cennych przyrodniczo i ich ochronę czynną oraz realizację programu edukacyjnego mającego na celu zwiększenie świadomości społeczności lokalnych w zakresie potrzeby oraz właściwych metod ochrony przyrody i korzyści z dobrze zachowanej przyrody i krajobrazu. Na terenie obszaru Parku i obszaru Natura 2000 znajdują się cenne siedliska chronionych gatunków rzadkich i ginących roślin i zwierząt. Znaleźć tu można kilka gatunków storczyków, skrzyp olbrzymi, goździk pyszny i inne. Gniazdują tu także gęsi, czajki, bataliony i wiele innych gatunków. W ramach projektu przewidziano kilka działań, w tym utworzenie Centrum Badawczego z ogrodem ukazującym bogactwo bioróżnorodności obszaru BPK i Natura 2000, wykup lub wydzierżawienie obszarów siedlisk cennych przyrodniczo zlokalizowanych na terenie BPK i Natura 2000. W celu kompleksowej realizacji ochrony czynnej wybranych siedlisk przeprowadzone zostały badania przez specjalistów z różnych dziedzin, zakupiony został samochód terenowy z wyposażeniem oraz sprzęt do prowadzenia ochrony czynnej siedlisk, a także monitoring tych siedlisk. Ponadto zostały przeprowadzone działania dydaktyczno-informacyjne mające na celu zwiększenie świadomości społeczności lokalnych w zakresie potrzeby

oraz właściwych metod ochrony przyrody oraz korzyści płynących z dobrze zachowanej przyrody i krajobrazu. W Centrum Badawczym, realizowany będzie cały szereg różnorodnych, aktywizujących zajęć dotyczących ochrony różnorodności biologicznej;

- podczas uroczystości Regionalnego Zakończenia Sezonu Turystycznego 2022 r. w Brzeskim Centrum Kultury i Historii „Wahadło”, 29.11.2022 r. nagrodzono i wyróżniono instytucje działające na rzecz rozwoju krajoznawstwa oraz gospodarki turystycznej w regionie. BPK odebrał Wyróżnienie Specjalne za promocję turystyczną województwa wśród mieszkańców Ukrainy przebywających w naszym regionie;
- za całokształt pracy zawodowej, prowadzenie szerokiej działalności ekologicznej, edukacyjnej i szkoleniowej, a tym samym stworzenie rozpoznawalnej marki jaką stał się BPK - Nagrodę Marszałka Województwa (w kategorii „Ochrona środowiska naturalnego”) otrzymał Dyrektor Brodnickiego Parku Krajobrazowego.

W Gostynińsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym:

- zrealizowano 40 działań związanych z promocją parku, w tym: pikniki charytatywne, festyny, wystawy, stoiska, artykuły prasowe, wywiady dla TV, z których skorzystało łącznie 20 249 osób;
- zorganizowano 167 zajęć edukacyjnych: terenowych i innych niż terenowe oraz konkursów, w których uczestniczyło łącznie 5 784 osób;
- zorganizowano 13 szkoleń dla pracowników parku;
- zrealizowano 105 działań na rzecz ochrony przyrody, w tym przeprowadzone kontrole, interwencje oraz wydane opiniowanie;
- w ramach realizacji przedsięwzięcia grantowego, zorganizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PEFRON) pn. „Dostępne parki przyrodnicze” w ramach projektu „Obszar chroniony, obszar dostępny”, który jest częścią Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 - GWPK realizując projekt pn. Przyroda bez barier – aktywni niepełnosprawni większy dostępność Pracowni Dydaktycznej oraz Ogrodu Edukacyjnego „Rycykowy Zakątek” dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Działania te umożliwią stworzenie dogodnych warunków dla osób niepełnosprawnych i ze szczególnymi potrzebami, by mogły w pełni korzystać z oferty edukacyjnej jaką proponuje Park w myśl zasady równości szans i niedyskryminacji. Podjęte działania będą polegać na niwelowaniu barier zapewniając możliwość swobodnego i komfortowego poruszania się po terenie siedziby i ogrodu GWPK. Zaplanowano dobudowę zewnętrznej platformy dla osób niepełnosprawnych, a także podjazdów do altany oraz wiaty znajdujących się na terenie Ogrodu Edukacyjnego. Aby umożliwić korzystanie z oferty edukacyjnej Parku osobom niewidzącym i niedowidzącym zaplanowano przekazanie podstawowych informacji za pomocą zapisu Braille'a. Osoby niedosłyszące oraz głuche będą miały możliwość uczestniczyć w spotkaniach z udziałem tłumacza języka migowego oraz z wykorzystaniem pętli indukcyjnej. Poza fizycznym udostępnieniem obiektów Parku, ważnym elementem inwestycji jest organizacja dedykowanych spotkań edukacyjnych, które opierając się na tematyce przyrodniczej będą skierowane zarówno do osób niepełnosprawnych, jak i osób starszych. W tym celu wykorzystane zostaną już istniejące ścieżki edukacyjne umożliwiające poszerzenie wiedzy przyrodniczej. W celu

poprawy samopoczucia, rozwoju intelektu, a także zwiększenia sprawności motorycznej osób z zaburzeniami ruchowymi i psychicznymi zaplanowano atrakcyjne zajęcia z ogrodoterapii. Aby zwiększyć predyspozycje pracowników Parku do współpracy z niepełnosprawnymi uwzględniono szereg kursów i szkoleń z zakresu pomocy i komunikacji z OzN, jak na przykład kurs języka migowego oraz kurs pierwszej pomocy. Potencjał planowanych zajęć warsztatowych zostanie zwiększony poprzez szkolenia dla pracowników parku z zakresu terapii zajęciowej w rehabilitacji OzN, w tym m.in. Trening Umiejętności Społecznych oraz kurs terapii behawioralnej. Całokształt streszczonych powyżej działań ma na celu wspomaganie integracji OzN z otoczeniem, stworzenie okazji do uczestnictwa w życiu społecznym oraz uniknięcie psychologicznych konsekwencji izolacji.

W Górznieńsko-Lidzbarskim Parku Krajobrazowym:

- zrealizowano 27 działań związanych z promocją parku, w tym: pikniki charytatywne, festyny, wystawy, stoiska, artykuły prasowe, wywiady dla TV, z których skorzystało łącznie 10 851 osób;
- zorganizowano 206 zajęć edukacyjnych: terenowych i innych niż terenowe oraz konkursów, w których uczestniczyło łącznie 4 758 osób;
- zorganizowano 10 szkoleń dla pracowników parku;
- przeprowadzono 115 działań na rzecz ochrony przyrody, w tym przeprowadzone kontrole, interwencje oraz wydane opiniowanie;
- wyremontowano budynek Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Rudzie w GLPK - w ramach prac remontowych, dzięki dodatkowym środkom otrzymanym z budżetu Województwa przeprowadzono roboty malarskie i remontowe.

W Krajeńskim Parku Krajobrazowym:

- zrealizowano 103 działania związane z promocją parku, w tym: pikniki charytatywne, festyny, wystawy, stoiska, artykuły prasowe, wywiady dla TV, z których skorzystało łącznie 15 799 osób;
- zorganizowano 220 zajęć edukacyjnych: terenowych i innych niż terenowe oraz konkursów, w których uczestniczyło łącznie 5 157 osób;
- zorganizowano 11 szkoleń dla pracowników parku;
- przeprowadzono 88 działań na rzecz ochrony przyrody, w tym przeprowadzone kontrole, interwencje oraz wydane opiniowanie.

W Nadgoplańskim Parku Tysiąclecia:

- zrealizowano 92 działania związane z promocją parku, pikniki charytatywne, festyny, wystawy, stoiska, artykuły prasowe, wywiady dla TV, konferencje, z których skorzystało łącznie 2 441 osób;
- zorganizowano 191 zajęć edukacyjnych terenowych i innych niż terenowe oraz konkursów, w których uczestniczyło łącznie 7 700 osób;
- zorganizowano 5 szkoleń dla pracowników parku;
- przeprowadzono 98 działań na rzecz ochrony przyrody, w tym przeprowadzone kontrole, interwencje oraz wydane opiniowanie.

W Tucholskim Parku Krajobrazowym:

- zrealizowano 30 działań związanych z promocją parku, w tym: pikniki charytatywne, festyny, wystawy, stoiska, artykuły prasowe, wywiady dla TV, prezentacje multimedialne oraz filmy, z których skorzystało łącznie 7 448 osób;
- zorganizowano 99 zajęć edukacyjnych terenowych i innych niż terenowe oraz konkursów, w których uczestniczyło łącznie 3 436 osób;
- zorganizowano 17 szkoleń dla pracowników parku;
- przeprowadzono 87 działań na rzecz ochrony przyrody, w tym przeprowadzone kontrole, interwencje oraz wydane opiniowanie;
- zakończono realizację projektu „Modernizacja kotłowni oraz wymiana pieca gazowego w Tucholskim Parku Krajobrazowym” – inwestycja polegała na rozdzieleniu ogrzewania dwóch budynków: administracyjnego TPK oraz Muzeum Borów Tucholskich. W kotłowni zostały zamontowane dwa oddzielne kotły gazowe wraz z instalacją wodną do zasilania instalacji c.o. Modernizacja kotłowni została w pełni zrealizowana.

We Wdeckim Parku Krajobrazowym:

- zrealizowano 83 działania związane z promocją parku, w tym: pikniki charytatywne, festyny, wystawy, stoiska, artykuły prasowe, wywiady dla TV oraz konferencje, z których skorzystało łącznie 9 880 osób;
- zorganizowano 410 zajęć edukacyjnych terenowych i innych niż terenowe oraz konkursów, w których uczestniczyło łącznie 8 498 osób;
- zorganizowano 13 szkoleń dla pracowników parku;
- przeprowadzono 84 działań na rzecz ochrony przyrody, w tym przeprowadzone kontrole, interwencje oraz wydane opiniowanie;
- w Światowym Dniu Ziemi - 22.04.2022 r. - miało miejsce oficjalne otwarcie Centrum Czynnej Ochrony Przyrody Wdeckiego Parku Krajobrazowego (CCOP), w miejscu dawnego ośrodka kultury w Tleniu. Udział w uroczystości wzięli Marszałek Województwa Piotr Całbecki, Wiceprzewodnicząca Sejmiku Agnieszka Kłopotek oraz Radni Województwa Jacek Chmarzyński, Robert Malinowski i Tadeusz Pogoda. Powstała placówka jest zapleczem edukacyjnym WPK - na parterze znalazły się sala edukacyjna, biblioteka i czytelnia oraz recepcja, sanitariaty i pomieszczenia socjalne. Budynek został przystosowany do potrzeb OzN. Centrum służy również lokalnej społeczności jako świetlica wiejska, w której regularnie odbywają się zajęcia rękodzielnicze oraz imprezy sołeckie. Łączna powierzchnia użytkowa Centrum wynosi blisko 680 m². Do ogrzewania budynku wykorzystuje się energię geotermalną (z dziewięciu odwiertów). CCOP wyposażono w sprzęt pływający (motorówkę, kajaki), sprzęt optyczny (lornetki, mikroskopy) oraz zestawy modeli i pomocy dydaktycznych, które uatrakcyjnią zajęcia przyrodnicze. Obiekt harmonijnie wpasował się w zabytkową zabudowę zespołu budynków kolejowych z początku XX wieku, dzięki pokryciu dachu ceramiczną dachówką. Inwestycje została współfinansowana ze środków RPO WK-P 2014-2020;
- zaprojektowano i utworzono pierwszą w Polsce 11-kilometrową „ścieżkę ciszy” łączącą rzekę Wdę i rezerwat Jeziora Piaseczno, przebiegającą po obu stronach doliny rzeki Czyściewnicy. Jest to nowy

produkt turystyczny zaczerpnięty z Finlandii Centralnej, zrealizowany przez Samorząd Województwa na terenie Parku, w ramach projektu pn. Obszary ciszy jako atrakcja turystyczna (programu Interreg Europa). Głównym założeniem projektu było wyodrębnienie obszarów ciszy na terenie parków krajobrazowych województwa. Pilotażową „ścieżkę ciszy” wraz z oznakowaniem utworzono na terenie rozległego obszaru leśnego w północnej części Parku – na zachodnim brzegu rzeki Wdy, pozbawionego praktycznie siedlisk ludzkich i szlaków komunikacyjnych. Ścieżka prowadzi leśnymi duktami i drogami pożarowymi, częściowo wykorzystując znakowane szlaki turystyczne (m.in. szlak czerwony „Stu z nieba”). Jej początek znajduje się w starej Rzece przy przystani kajakowej (i starej szkole), dalej prowadzi do ujścia Czyściewnicy, stamtąd drogami leśnymi na obu brzegach Czyściewnicy do Jeziora Piaseczno. Utworzona trasa przebiega przez obszar NATURA 2000 - Specjalny Obszar Ochrony Sandr Wdy, jeden z najcenniejszych przyrodniczo fragmentów Borów Tucholskich. W ramach projektu opracowano także “Podręcznik dla służby parków krajobrazowych w zakresie przygotowywania i rozwijania oferty edukacyjnej i turystycznej oraz promocji obszarów ciszy”, “Ofertę edukacyjno-turystyczną dla pilotażowego „obszaru ciszy” we Wdeckim Parku Krajobrazowym” oraz materiały edukacyjne dla edukatorów ekologicznych oraz nauczycieli;

- realizowano projekt „Wdecki Park Krajobrazowy – Park Zmysłów”, w ramach realizacji przedsięwzięcia grantowego zorganizowanego przez Państwowy (PEFRON pn. Dostępne parki przyrodnicze (w ramach projektu “Obszar chroniony, obszar dostępny”) – celem projektu jest zwiększenie dostępności powstałego Centrum Czynnej Ochrony Przyrodniczej Wdeckiego Parku Krajobrazowego (CCOP) oraz tramwaju wodnego dla osób z niepełnosprawnościami (OzN). Przedmiotowy projekt umożliwia stworzenie dogodnych warunków dla OzN by mogły w pełni korzystać z oferty edukacyjnej jaką proponuje WPK w myśl zasady równości szans i niedyskryminacji. Prace będą polegać na niwelowaniu barier zapewniając możliwość swobodnego i komfortowego poruszania się po terenie CCOP oraz korzystanie z tramwaju wodnego, z którego prowadzone są zajęcia na Zalewie Żurskim. Poza fizycznym udostępnieniem obiektów WPK istotnym elementem przedsięwzięcia jest organizacja dedykowanych spotkań edukacyjnych, które opierając się na tematyce przyrodniczej będą skierowane zarówno do osób niepełnosprawnych, jak i osób starszych. W tym celu wykorzystane zostaną już istniejące ścieżki edukacyjne umożliwiające poszerzenie wiedzy przyrodniczej i ekologicznej. Natomiast w celu poprawy samopoczucia, rozwoju intelektu, a także zwiększenia sprawności motorycznej osób z zaburzeniami ruchowymi i psychicznymi zaplanowano atrakcyjne zajęcia nastawione na wykorzystanie zmysłów dotyku, węchu i słuchu. Ponadto zaplanowano zajęcia z sensoplastyki, które korzystnie wpłyną na rozwój psychofizyczny osób niepełnosprawnych ruchowo, intelektualnie, ze sprzężeniami niepełnosprawności, autyzmem oraz zaburzeniami i deficytami rozwoju. W ramach planowanych przedsięwzięć przewidziane są także szkolenia dla pracowników Parku z zakresu terapii zajęciowej w rehabilitacji OzN, w tym m.in. kurs terapii behawioralnej;

- za efektywne kierowanie WPK, skuteczne działanie na rzecz rozwoju jednostki oraz promowanie marki Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie”) - Nagrodę Marszałka Województwa (w kategorii „Ochrona środowiska naturalnego”) otrzymał Dyrektor Wdeckiego Parku Krajobrazowego.

W Zespole Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą:

- zrealizowano 6 działań związanych z promocją parku, w tym: pikniki charytatywne, festyny, artykuły prasowe oraz wywiady dla TV, z których skorzystało łącznie 690 osób;
- zorganizowano 142 zajęcia edukacyjne terenowe oraz konkursy, w których uczestniczyło 3 219 osób;
- zorganizowano 8 szkoleń dla pracowników parku;
- przeprowadzono 47 działań na rzecz ochrony przyrody, w tym przeprowadzone kontrole, interwencje oraz wydane opiniowanie;
- kontynuowano realizację dwóch projektów współfinansowanych ze środków RPO WK-P 2014-2020:
  - „Budowa Stacji terenowo-badawczej „Podmoście” – w ramach projektu wykonana zostanie adaptacja budynku mieszkalnego oraz budynku gospodarczego usytuowanych w Chełmnie przy „Starej Stoczni” w celu utworzenia Stacji terenowo-badawczej „Podmoście” - atrakcyjnego punktu służącego edukacji ekologicznej z możliwością odbywania się w nim wykładów dotyczących zasobów przyrodniczych znajdujących się na terenie ZPKnDW. Ponadto w Stacji prowadzone będą terenowe warsztaty przyrodnicze, szkolenia z zakresu czynnej ochrony przyrody, rozpoznawania gatunków roślin i zwierząt oraz działania związane z kształtowaniem świadomości i postaw ekologicznych ludzi zamieszkujących obszary chronione. W ramach przedsięwzięć zwiększających potencjał przyrodniczy regionu poprzez działania bezpośrednio związane z ochroną siedlisk lub gatunków zaplanowano: wyznaczenie 6 transektów na potrzeby ochrony czynnej oraz wykonanie fotomapy o dużej rozdzielczości, wykonanie inwentaryzacji ogłowionych wierzb i starych jabłoni w sadach przydomowych, uproszczonego monitoringu pod kątem pachnicy dębowej (próchniczanki) i innych chronionych gatunków owadów oraz awifauny lęgowej oraz opracowanie przewodnika „ABC ochrony wierzb”. Zakres przewidzianych prac, w ramach realizacji projektu, obejmuje także wyposażenie stacji, budowę przyłącza wodnego z oczyszczalnią oraz uporządkowanie terenu wokół budynków. Uzupełnieniem działań inwestycyjnych będzie zakup i modernizacja barki służącej jako sztuczna wyspa rozrodcza dla rybitw rzecznych, białoczelnych i ptaków siewkowych;
  - „Modernizacja zagrody wiejskiej w Dusocinie na potrzeby ośrodka edukacji ekologicznej na terenie Parku Krajobrazowego „Góry Łosiowe” wraz z czynną ochroną przyrody na obszarze Natura 2000” - projekt jest odpowiedzią na zidentyfikowane potrzeby oraz problemy, w tym głównie: niewystarczający mechanizm ochrony różnorodności biologicznej na terenie Parku Krajobrazowego Góry Łosiowe. Przedmiotem projektu będzie modernizacja zagrody wiejskiej w Dusocinie na potrzeby ośrodka edukacji ekologicznej na terenie Parku Krajobrazowego Góry Łosiowe wraz z czynną ochroną przyrody na obszarze NATURA 2000. W ramach projektu przewidziano: prace przygotowawcze, modernizację budynku mieszkalnego, zagospodarowanie i uporządkowanie terenu, w tym m.in. wykonanie ogrodzenia siatką leśną, założenie kolekcji starych odmian drzew owocowych i innych, zakup wyposażenia bazy edukacyjnej, zakup sprzętu ogrodniczego, zakup samochodu na potrzeby projektu, monitoring występowania kumaka nizinnego i salwinii pływającej oraz działania informacyjno-edukacyjne (10 warsztatów). Zrealizowane zadania przyczynią się do wzrostu ochrony i promocji obszarów cennych przyrodniczo w regionie poprzez utworzenie infrastruktury umożliwiającej koordynowanie czynnej ochrony obszaru Parku poprzez inwentaryzację miejsc bytowania i rozrodu

kumaka nizinnego (szczególnie w międzywale oraz na dnie doliny Wisły), określenie tzw. zbiorczego wskaźnika jakości siedlisk oraz objęcie czynną ochroną kumaka i salwinii pływającej.

W ramach wszystkich zrealizowanych inwestycji, projektów oraz zadań, w obszarze działalności wszystkich Parków Krajobrazowych, w roku 2022:

- zrealizowano 448 działań związanych z promocją parku, w tym: pikniki charytatywne, festyny, wystawy, stoiska, artykuły prasowe, wywiady dla TV, prezentacje multimedialne, filmy oraz konferencje, z których skorzystało łącznie 61 326 osób;
- zorganizowano 1 409 zajęć edukacyjnych terenowych i innych niż terenowe oraz konkursów, w których uczestniczyło łącznie 41 232 osób;
- zorganizowano 76 szkoleń dla pracowników parku;
- przeprowadzono 592 działania na rzecz ochrony przyrody, w tym przeprowadzone kontrole, interwencje oraz wydane opiniowanie,
- przeprowadzono 137 zajęć terenowych wraz z udostępnianiem ośrodka w Chrystkowie łącznie dla 3045 uczestników.

W 2021 roku Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego wydał 11 decyzji dotyczących zmiany przeznaczenia prywatnych i komunalnych gruntów leśnych na cele nieleśne (20,0407 ha), 21 opinii dotyczących zmiany przeznaczenia gruntów rolnych klas chronionych na cele nierolnicze i nieleśne (90,9615 ha) oraz 3 opinie dotyczące zmiany przeznaczenia gruntów leśnych Skarbu Państwa na cele nierolnicze i nieleśne (1,8980 ha). Na rok 2022 odroczone rozpoznanie 13 wniosków dotyczących zmiany przeznaczenia gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze i nieleśne (435,3118 ha) oraz 2 wnioski dotyczące zmiany przeznaczenia gruntów leśnych (2,2483 ha).

W 2022 roku Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego wydał 17 decyzji dotyczących zmiany przeznaczenia prywatnych i komunalnych gruntów leśnych na cele nieleśne (17,6867 ha), 31 opinii dotyczących zmiany przeznaczenia gruntów rolnych klas chronionych na cele nierolnicze i nieleśne (261,4042 ha) oraz 7 opinii dotyczących zmiany przeznaczenia gruntów leśnych Skarbu Państwa na cele nierolnicze i nieleśne (28,3754 ha). Na rok 2023 odroczone rozpoznanie 3 wniosków dotyczących zmiany przeznaczenia gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze i nieleśne (2,5811 ha) oraz 2 wnioski dotyczące zmiany przeznaczenia gruntów leśnych (6,7026 ha).

10. Zagrożenia poważnymi awariami

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy prowadzi działania kontrolne w stosunku do obiektów o podstawowym znaczeniu dla województwa.

Do zakładów I kategorii zaliczane są:

- Zakłady dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii (ZDR);
- Zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego;
- Instalacje IPPC, których dotyczy Traktat Akcesyjny;
- Zakłady, które przetwarzają odpady sprowadzane z zagranicy, wymagające pozwolenia zintegrowanego;

- Wielkoprzemysłowe fermy tuczu trzody chlewnej wymagające pozwolenia zintegrowanego.

Do zakładów II kategorii zaliczane są:

- Zakłady zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii (ZZR);
- Zakłady podlegające rozporządzeniu nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie PRTR, inne niż zaliczone do kategorii I;
- Oczyszczalnie ścieków powyżej 2000 RLM;
- Instalacje eksploatowane bez wymaganych pozwoleń, zaliczone do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływaniu na środowisko jest obowiązkowe;
- Zakłady nie spełniające warunków pozwoleń, zaliczone do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko jest obowiązkowe;
- Zakłady nie realizujące zarządzeń pokontrolnych, zaliczone do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko jest obowiązkowe.

Do zakładów dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR) należą:

1. ANWIL S.A., ul. Toruńska 222, 87-805 Włocławek
2. BAŁTYKGAZ Sp. z o.o. Centrum Regionalne Północ, Magazyn Gazu Skroplonego, ul. Ołowiana 41, 85-461 Bydgoszcz
3. BARTER S.A. Regionalne Centrum Dystrybucji Gazu, Rozlewnia Gazu Płynnego, ul. Portowa 8, 85-757 Bydgoszcz
4. PKN ORLEN S.A. Kawernowy Podziemny Magazyn Gazu Mogilno Pałędzie Dolne 88-300 Mogilno
5. Gaspol S.A. Region Północny Rozlewnia Gazu Płynnego, 87-500 Starorypin
6. Inowrocławskie Kopalnie Soli „Solino” S.A. ul. Św. Ducha 26a, 88-100 Inowrocław, Wydział KS i PMRiP „Góra” w Górze
7. ORLEN S.A., Zakład PTA we Włocławku, Krzywa Góra 13, 15, 17, ul. Toruńska 302, 87-800 Włocławek
8. PERN S.A., Baza Paliw nr 11 w Zamku Bierzgłowskim, ul. Łukasiewicza 1, 87-152 Łubianka
9. PERN S.A., Baza Paliw nr 2 w Nowej Wsi Wielkiej, ul. Przemysłowa 1, 86-060 Nowa Wieś Wielka
10. SALINEX Sp. z o.o. Magazyn Gazu Płynnego, ul. Gazowa 14, 88-192 Piechcin
11. SALINEX Sp. z o.o., Magazyn Gazu Płynnego Szarlej 18, 88-150 Kruszwica
12. Zakłady Chemiczne NITRO-CHEM S.A., ul. Theodora Wulffa 18, 85-862 Bydgoszcz

Do zakładów zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR) należą:

1. CIECH Pianki Sp. z o.o., Wojska Polskiego 65, 85-825 Bydgoszcz
2. D&R Dispersions and Resins Sp. z o.o., ul. Duninowska 9, 87-800 Włocławek
3. HIRSCH – POL, Krucza 30, 86-031 Osielesko
4. MONDI Świecie S.A., ul. Bydgoska 1, 86-100 Świecie

5. OIL-GAZ GROUP Sp. z o.o. Rozlewnia Gazu Płynnego, Zdziarsko 1a gm. Łabiszyn
6. Tłocznia Gazu Włocławek Tłocznia gazu spółki SGT Europol Gaz S.A., 87-732 Gąbiniek
7. Dz-L Gaz Sp. z o.o. Wierzchucinek 2, 86-014 Sicienko
8. Eurogaz Jacek Pakulski, Białkowo 30 D 87-400 Golub-Dobrzyń
9. RAMI Elżbieta Słomkowska, ul. Zielna 47, 87-800 Włocławek
10. BUNGE POLSKA Sp z o.o. ul. Niepodległości 42, 88-152 Kruszwica

W 2021 roku przeprowadzono 426 kontroli pozaplanowych z wyjazdem w teren i 167 kontroli interwencyjnych bez ustalonego podmiotu. Spowodowane było to dużą liczbą wniosków o przeprowadzenie kontroli w trybie art. 41a ustawy o odpadach, a także dużą ilością zgłoszeń interwencyjnych, zwłaszcza w zakresie gospodami odpadami.

W 2021 roku zauważalny jest również wzrost liczby czynności podejmowanych w trybie art. 10b IOŚ. Związane jest to ze wzrostem liczby interwencji oraz rozwojem przestępczości środowiskowej. Łącznie w 2021 roku przeprowadzono 339 czynności. Stanowi to wzrost o 145 % względem roku poprzedniego. Oprócz zwiększonej liczby kontroli zauważalny jest wzrost stopnia skomplikowania tych kontroli, co spowodowane jest m.in. ilością przepisów, których kontrola leży w kompetencji Inspekcji Ochrony Środowiska, a tym samym różnorodną tematyką prowadzonych kontroli. W roku 2021 nie zmienił się charakter odnotowywanych nieprawidłowości w gospodarce odpadami. Nadal występuje wiele przypadków niewłaściwego składowania i przetwarzania odpadów pochodzenia komunalnego. Jednak w ostatnim roku zaobserwowano dodatkowo niepokojący trend polegający na nielegalnym składowaniu i porzucaniu odpadów przemysłowych, często kwalifikowalnych, jako niebezpieczne. Na podstawie prowadzonych postępowań i współpracy z różnymi organami publicznymi, należy stwierdzić, że powyższe w dużej mierze wynika ze świadomej działalności przestępczej. Zjawisko to przyjmuje różne formy, ale najczęściej dotyczy porzucania niezabezpieczonych odpadów na terenach leśnych, w opuszczonych budynkach, nieczynnych wyrobiskach.

W 2022 roku przeprowadzono 908 kontroli z ustalonym podmiotem i 275 kontroli bez ustalonego podmiotu. Spowodowane było to ciągłym wzrostem wpływających zgłoszeń interwencyjnych, dotyczących m.in. gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej jak i ochrony powietrza atmosferycznego. Dodatkowo należy podkreślić, że w 137 przypadkach działano w oparciu o uprawnienia wynikające z art. 10 b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska (w porównaniu do 2021 roku w którym 125 razy korzystano z uprawnień wynikających z art. 10 b). Tendencja wzrostowa wiąże się z ciągłym rozwojem przestępczości środowiskowej.

Oprócz zwiększonej liczby kontroli zauważalny jest wzrost stopnia skomplikowania tych kontroli, co spowodowane jest m.in. ilością przepisów, których kontrola leży w kompetencji Inspekcji Ochrony Środowiska, a tym samym różnorodną tematyką prowadzonych kontroli.

W roku 2022 nie zmienił się charakter odnotowywanych nieprawidłowości w gospodarce odpadami. W ostatnim roku zaobserwowano częstsze praktyki dotyczące malwersacji w zakresie transportów

odpadów, ściślej podawanie w systemie BDO zupełnie przypadkowego podmiotu transportującego odpady w celu zatuszowania nielegalnych zleceń na transport odpadów.

Wzmożona ilość czynności kontrolnych zapewne wiąże się podniesieniem poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców regionu i kształtowaniem postaw ekologicznych przez jednostki publiczne oraz organizacje pozarządowe. Społeczność lokalna chce czuć się bezpiecznie w sferze klimatycznej, społecznej i kulturowej, dlatego też coraz częściej dostrzega i identyfikuje te zagrożenia środowiskowe, które mogą zaburzyć ich poczucie bezpieczeństwa ekologicznego. Stąd też wiele osób oczekuje, że to właśnie Inspekcja Ochrony Środowiska rozwiąże problemy natury środowiskowej występujące w ich najbliższym otoczeniu. Warto także podkreślić, że nie tylko pojedyncze osoby zgłaszają wnioski o podjęcie interwencji. W wielu przypadkach tutaj Inspektorat odnotował kilka-kilkanaście osobnych zgłoszeń dotyczących podejrzenia tego samego zanieczyszczenia środowiska.

Zakończona została realizacja głównego zadania w Projekcie **„Remediacja terenów zanieczyszczonych w rejonie dawnych Z.Ch. „ZACHEM”** w Bydgoszczy w celu likwidacji zagrożeń zdrowotnych i środowiskowych, w tym dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły oraz Morza Bałtyckiego” pn. „Prowadzenie działań remediacyjnych”, w ramach którego zaprojektowana i wybudowana została innowacyjna instalacja remediacyjna. Instalacja ta pracowała nieprzerwanie od września 2021 r. i w tym czasie przepompowano i oczyszczono ponad 1 200 000 m³ wód podziemnych z substancji charakterystycznych dla profilu produkcyjnego dawnych Zakładów Chemicznych „ZACHEM”. Już badania kontrolne prowadzone w warunkach działań remediacyjnych, w trakcie trwania oczyszczania terenu wykazywały, że następuje stopniowa poprawa stanu środowiska gruntowo-wodnego w obszarze remediacji (26,9 ha). Na podstawie analizy stanu zanieczyszczenia gruntów prowadzonej od lipca 2019 do lipca 2022 r. stwierdzono zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń w gruntach o ponad 55%! Z kolei wyniki analizy porównawczej mającej na celu zestawienie i porównanie wyników badań wód podziemnych pobranych w ramach badań wód do tzw. stanu „wyjściowego” oraz trzech kolejnych serii badań kontrolnych nad prowadzoną remediacją terenów zanieczyszczonych w rejonie dawnych Zakładów Chemicznych „ZACHEM” w Bydgoszczy pokazały spadek ładunku substancji, które mogą mieć negatywny wpływ na stan wód podziemnych. Ogólna tendencja mineralizacji wód podziemnych z uwagi na pracę instalacji była malejąca.

Po zakończeniu realizacji zadania, do kwietnia 2023 r. prowadzono badania środowiska gruntowo-wodnego kompleksowo weryfikujące skuteczność działań remediacyjnych. Badania te wykazały, że grunty w obszarze remediacji o powierzchni 26,9 ha spełniają wymagania dla gruntów III klasy zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi. Ponadto, we wszystkich próbkach wody podziemnej przebadane elementy fizykochemiczne zostały zaklasyfikowane do I, II i III klasy jakości zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych.

Wskazane wyżej okoliczności świadczą o tym, że instalacja podczas swojej pracy usunęła ze środowiska m.in. ponad 26 Mg substancji organicznych charakteryzowanych parametrem OWO (ogólny węgiel

organiczny) oraz ponad 4,5 Mg szkodliwych substancji fenolowych. Potwierdza to słuszność i skuteczność przyjętych rozwiązań, których celem było zatrzymanie chmury zanieczyszczeń z kompleksu składowisk odpadów „Zielona” oraz oczyszczenie terenu o powierzchni 26,9 ha z zanieczyszczeń charakterystycznych dla profilu produkcyjnego dawnych Zakładów Chemicznych „ZACHEM” S.A. Osiągnięcie zakładanego w ww. projekcie efektu ekologicznego to istotny krok w kierunku likwidacji zagrożenia dla zdrowia ludzi i stanu środowiska, w tym obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły.

Niezależnie od powyższego, w celu utrzymania bariery hydrodynamicznej wytworzonej przez instalację oraz usunięcia dodatkowego ładunku zanieczyszczeń stanowiących zagrożenie dla zdrowia ludzi i stanu środowiska, w najbliższych dniach planowane jest zawarcie umowy na poddziałanie uzupełniające polegające na dalszych działaniach remediacyjnych, które będą prowadzone do końca 2023 roku.

V. Ocena stopnia realizacji przyjętych celów i kierunków działań

Przeprowadzona analiza działań kierunkowych realizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2021 i 2022 oraz ocena stanu środowiska i zmian tego stanu wykazała, że przyjęte cele i działania kierunkowe zostały zrealizowane w różnym stopniu.

Przyczynami tego zróżnicowania były przede wszystkim:

- niedostateczna ilość środków uruchomionych na dofinansowanie,
- niedostatek środków na wkład własny (głównie dotyczy samorządów lokalnych),
- opóźnienia w realizacji niektórych programów np. programu regionalnego, KPO, programów branżowych,
- brak działań Rządu RP w niektórych dziedzinach np. w zakresie zwiększenia retencji, przeciwdziałaniu skutkom suszy, realizacji inwestycji drogowych.

Przyjęto pięć stopni oceny realizacji przyjętych celów i działań kierunkowych:

- bardzo dobry (w pełnym zakresie),
- dobry,
- średni,
- słaby,
- bardzo słaby (nie realizowany).

Poniżej w tabeli zaprezentowano wyniki przeprowadzonej oceny

Tabela. 10 Obszary interwencji oraz cele Programu

OBSZARY INTERWENCJI	CELE	STOPIEŃ REALIZACJI
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm - osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu: - osiągnięcie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM_{2,5} i PM₁₀ - osiągnięcie poziomu docelowego benzo(a)pirenu i pyłu zawieszzonego PM_{2,5} - osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu	slaby slaby slaby
	ograniczenie emisji gazów cieplarnianych	średni
	ZAGROŻENIE HAŁASEM	dobry stan klimatu akustycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm poziomu hałasu
ZAGROŻENIE HAŁASEM	zmniejszenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas	slaby
	POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych
GOSPODAROWANIE WODAMI	zwiększenie retencji wodnej województwa	bardzo slaby
	ograniczenie wodochłonności gospodarki	slaby
	osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód	średni
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	poprawa jakości wody powierzchniowej	slaby
	wyrównanie dysproporcji pomiędzy stopniem zwodociągowania i skanalizowania na terenach wiejskich	średni
ZASOBY GEOLOGICZNE	ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni	slaby
	rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	bardzo slaby
GLEBY	dobra jakość gleb	dobry
	rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych	średni
SPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	racjonalne gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	bardzo dobry
ZASOBY PRZYRODNICZE	zachowanie różnorodności biologicznej	dobry
	zwiększenie lesistości województwa	średni
ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI	utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnej awarii	bardzo dobry
EDUKACJA	świadome ekologicznie społeczeństwo	dobry
MONITORING ŚRODOWISKA	zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska	dobry

VI. Ocena ewentualnych rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem oraz analiza przyczyn tych rozbieżności

Przeprowadzona analiza celów programu ochrony środowiska i działań kierunkowych (inwestycyjnych i pozainwestycyjnych) zrealizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2021 i 2022 nie wykazała żadnych rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami a zrealizowanymi działaniami. Niedostateczne wykonanie działań w niektórych „obszarach interwencji” np. ochrony powietrza czy gospodarowania wodami należy zakwalifikować do przyczyn obiektywnych tj. braku wystarczającej ilości środków finansowych. Przeprowadzona analiza upoważnia do stwierdzenia, że w kolejnej aktualizacji „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego” przyjęte cele i obszary interwencji powinny zostać zachowane.

VII. Ocena stanu monitoringu

Poniżej w tabeli zamieszczono wykaz najważniejszych działań kierunkowych w podziale na poszczególne cele ekologiczne zdefiniowane w dokumencie, z podaniem uzyskanych w wyniku ich realizacji efektów rzeczowych i ekologicznych oraz szacunkowych nakładów w okresie realizacji zadań Programu tj. do 2018 r. z uwzględnieniem

Tabela 11 Wskaźniki realizacji Programu dla obszarów interwencji - adekwatnie do tabeli 44 Programu

OBSZAR INTERWENCJI	WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO DANYCH	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA (2015 r.)	2021	2022
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	liczba stref o klasie C wg kryterium ochrony zdrowia	WIOŚ	dla pyłu PM ₁₀ -4 dla pyłu PM _{2,5} -1 dla B(a)P - 4	3 3 4	3 0 1
	emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych: - pyłowych - gazowych	GUS	2632 Mg/rok 8380278 Mg/ rok	1 858 9 975 146	1 835 9 507 842
	odbiorcy energii elektrycznej: -ogółem - nawsi	GUS	724 136 szt. 235 164 szt.	784 3023 269 175	798 366 275 457
	zużycie energii elektrycznej: -ogółem - nawsi	GUS	1 465 820 MWh 647 599 MWh	1597243 7801294	1519217 732331
	zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca: -ogółem - nawsi	GUS	702,1MWh 771,0MWh	789,2 927,3	755,2 872,4
	czynne przyłącza sieci gazowej do budynków mieszkalnych	GUS	66 270 szt.	82 376	84 631
	odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej: - ogółem - w miastach - na wsi	GUS	42,7% 68,9% 4,2%	44,5 67,6 9,1	44,2 67,3 9,3

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

OBSZAR INTERWENCJI	WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO DANYCH	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA (2015 r.)	2021	2022
	mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie - w % ogółu mieszkań: - w miastach - na wsi	GUS	85,1% 75,1%	86,2 76,3	86,8 76,9
	liczba kotłowni: - ogółem - w miastach - na wsi	GUS	1 634 ob. 1 159 ob. 475 ob.	2085 1536 549	2115 1551 564
	długość sieci ciepłej przesyłowej: - ogółem - w miastach - na wsi	GUS	1 049,7 km 981,6 km 68,1 km	1040,4 992,2 48,2	1046,8 1002,0 44,8
	liczba instalacji OZE	URE	387 szt.	519	588
ZAGROŻENIE HAŁASEM	przypadki przekroczeń krótkookresowych dopuszczalnych wartości poziomu hałasu: - dzień - noc	WIOŚ	3 5	- -	- -
	przypadki przekroczeń wartości długookresowych wskaźników poziomu hałasu: - dzień - noc	WIOŚ	7 6	- -	- -
	przypadki przekroczenia dopuszczalnych wartości równoważnego poziomu hałasu w otoczeniu lotniska w Bydgoszczy	WIOŚ	0	Nie badano	Nie badano
POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	przypadki przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	WIOŚ	0	0	0
GOSPODAROWANIE WODAMI	liczba (odsetek) JCWP rzecznych o stanie/potencjale ekologicznym co najmniej dobrym – badanych w danym roku	GIOŚ	13 (25,5%)	4 (6%)	2 (3%)
	liczba (odsetek) JCWP rzecznych o stanie chemicznym dobrym - badanych w danym roku	GIOŚ	8 (15,7%)	1 (4,3%)	Nie badano
	liczba (odsetek) JCWP jeziornych o stanie/potencjale ekologicznym co najmniej dobrym – badanych w danym roku	GIOŚ	4 (25%)	7 (25,9%)	2 (8,7%)
	liczba stanowisk monitoringu JCWPd, dla których stwierdzono co najmniej dobry stan – badanych w danym roku	GIOŚ	3 (14,3%)	Nie badano	Nie badano
	długość wałów / obszar chroniony	GUS	179 km / 40,9 km	179 km / 40,9 km	179 km / 40,9 km
	pojemność użytkowa zbiorników wodnych	GUS	13 716 dam ³	13 716 dam ³	13 716 dam ³
	obiekty małej retencji wodnej: - liczba - pojemność	GUS	732 szt. 14 323,8 dam ³	732 szt. 14 323,8 dam ³	732 szt. 14 323,8 dam ³
	zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności:	GUS	223 441,0 dam ³	227 785,7	225 754,4
	zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	GUS	107,0 m ³	112,5	112,2
	ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzane do wód lub do ziemi: - ogółem - nieoczyszczone	GUS	118 908,4 dam ³ 2 078,4 dam ³	136 434,4 1 883,4	136 674,0 1 557,0
	długość sieci wodociągowej	GUS	23 239,8 km	24 685,0	24 854,2
	długość sieci kanalizacyjnej	GUS	7 887,5 km	8 747,4	8 910,7

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

OBSZAR INTERWENCJI	WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO DANYCH	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA (2015 r.)	2021	2022
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej: - ogółem - w miastach - na wsi	GUS	95,2% 96,8% 92,9%	95,6 96,9 93,7	95,6 96,9 93,8
	odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej: - ogółem - w miastach - na wsi	GUS	69,6% 91,2% 37,8%	70,7 91,5 41,2	70,6 91,5 41,5
	różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji: - ogółem - w miastach - na wsi	GUS	25,6% 5,6% 55,1%	24,9 5,4 52,5	25,0 5,4 52,3
	ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną	GUS	63 775,4 dam ³	68 440,4	68 249,0
	liczba oczyszczalni ścieków: - ogółem - z podwyższonym usuwaniem biogenów	GUS	185 szt. 34 szt.	134 32	133 34
	wypełnienie wymagań KPOŚK: - liczba aglomeracji - łączna rzeczywista liczba mieszkańców w aglomeracjach - łączna liczba oczyszczalni w aglomeracjach - w tym liczba oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów - łączna długość sieci kanalizacyjnej ogółem (sanitarnej i ogólnospławnej) w aglomeracjach	KPOŚK	78 szt. 1 520 274 os. 81 szt. 17 szt. 6 931,22 km		
	ZASOBY GEOLOGICZNE	wydobycie surowców: - sól kamienna - piaski i żwiry - piaski kwarcowe - surowce ilaste ceramiki budowlanej - torfy - wapień i margle do przemysłu cementowego - wody lecznicze i termalne	PIG-PIB	2 706 tys.t 5 330 tys.t 73,9 tys. m ³ 62 tys. m ³ 11 tys. m ³ 6 252 tys. t 130 460 m ³	
GLEBY	udział gleb kwaśnych	GUS	57%		
	powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji: - ogółem - zdewastowane - zdegradowane - udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem	GUS	4 257 ha 4 150 ha 107 ha 0,2%		
	powierzchnia gruntów zrehabilitowanych - ogółem - na cele rolnicze - na cele leśne	GUS	84 ha 38 ha 23 ha		
	liczba gospodarstw ekologicznych z certyfikatem	GUS	330		
	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych	GUS	9 495 ha		
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	masa zebranych zmieszanych odpadów komunalnych	GUS	464838,54 Mg	473372,52	475643,51
	masa odpadów zebranych selektywnie	GUS	128043,8 Mg	164212,07	190140,99
	liczba instalacji o statusie regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych	UMWK-P	44	44	44

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

OBSZAR INTERWENCJI	WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO DANYCH	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA (2015 r.)	2021	2022
ZASOBY PRZYRODNICZE	lesistość	GUS	23,5%	23,5	23,5
	powierzchnia: - gruntów leśnych - lasów	GUS	431 247,74 ha 421 349,19 ha		
	zalesienia gruntów nieleśnych	GUS	68,20 ha	63,52	76,63
	powierzchnia obszarów prawnie chronionych	GUS	571 358,53	579 525,87	579 115,83
	udział powierzchni obszarów prawnie chronionych	GUS	28,7%	32,2	32,2
	liczba pomników przyrody	GUS	2 668 szt.	2357	2359
	tereny zieleni: - parki spacerowo-wypoczynkowe - zieleńce - tereny zieleni osiedlowej	GUS	1 553,90 ha 569,99 ha 1 416,10 ha		
	udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem	GUS	0,2%		
ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI	liczba poważnych awarii	WIOŚ	0	0	0
WSZYSTKIE OBSZARY INTERWENCJI	nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej: - ogółem - na ochronę środowiska - na gospodarkę wodną	GUS	932 479,1 tys. zł 807 104,0 tys. zł 125 375,1 tys. zł	593 402,9 482 193,8 101 213,1	664 008,7 534 880,1 129 128,6
	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska według kierunków inwestowania: - na gospodarkę ściekowa i ochronę wód - na ochronę powietrza i klimatu - na gospodarkę odpadami - na zmniejszania hałasu i wibracji	GUS	357 199,8 tys. zł 116 437,8 tys. zł 235 843,4 tys. zł 43 042,0 tys. zł	278 473,5 100 732,9 77 321,6 93,6	301 643,8 121 316,3 44 875,3 0,0

źródło: dane GUS, WIOŚ i innych jednostek

Zgodnie z *Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska*, program ochrony środowiska dla województwa powinien zawierać listę wskaźników rekomendowanych dla powiatowych programów ochrony środowiska. Powiaty powinny uwzględniać te wskaźniki w aktualizacjach swoich programów. Zaproponowana poniżej lista wskaźników dla programów powiatowych jest w większości zbieżna z listą wskaźników dla województwa. Należy podkreślić, że jest to lista otwarta, które może być uzupełniana w zależności od dostępności i szczegółowości danych będących w posiadaniu poszczególnych powiatów.

Tabela 12. Lista wskaźników rekomendowanych dla powiatowych programów ochrony środowiska

OBSZAR INTERWENCJI	WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO DANYCH
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	ilość klas C wg kryterium ochrony zdrowia w strefie, w której położony jest powiat	WIOŚ
	emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych: - pyłowych - gazowych	GUS
	odbiorcy energii elektrycznej	GUS
	zużycie energii elektrycznej	GUS
	przyłącza sieci gazowej	GUS
	odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej	GUS
	mieszkania wyposażone w CO - w % ogółu mieszkań	GUS
	liczba kotłowni	GUS
	długość sieci ciepłej przesyłowej	GUS
	liczba instalacji OZE	URE
ZAGROŻENIE HAŁASEM	przypadki przekroczeń krótkookresowych dopuszczalnych wartości poziomu hałasu	WIOŚ
	przypadki przekroczeń wartości długookresowych wskaźników poziomu hałasu L_{DWN} i L_N	WIOŚ
POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	przypadki przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	WIOŚ
GOSPODAROWANIE WODAMI	liczba (odsetek) JCWP rzecznych o stanie/potencjale ekologicznym co najmniej dobrym – badanych w danym roku	WIOŚ
	liczba (odsetek) JCWP rzecznych o stanie chemicznym dobrym - badanych w danym roku	WIOŚ
	liczba (odsetek) JCWP jeziornych o stanie/potencjale ekologicznym co najmniej dobrym – badanych w danym roku	WIOŚ
	liczba (odsetek) JCWP jeziornych o stanie chemicznym dobrym - badanych w danym roku	WIOŚ
	liczba stanowisk monitoringu JCWPd, dla których stwierdzono co najmniej dobry stan – badanych w danym roku	WIOŚ
	długość wałów / obszar chroniony	K-PZMiUW
	pojemność użytkowa zbiorników wodnych	K-PZMiUW
	obiekty małej retencji wodnej: - liczba - pojemność	K-PZMiUW
	zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	GUS
	zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	GUS
	ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzane do wód lub do ziemi: - ogółem - nieoczyszczone	GUS
	GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	długość sieci wodociągowej: - ogółem - w miastach
długość sieci kanalizacyjnej: - ogółem - w miastach		GUS
odsetek ludności korzystającej z wodociągu		GUS
odsetek ludności korzystającej z kanalizacji		GUS
różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji: - ogółem - na wsi		GUS

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

OBSZAR INTERWENCJI	WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO DANYCH
	ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną	GUS
	wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM	GUS
	liczba oczyszczalni ścieków: - ogółem - z podwyższonym usuwaniem biogenów	GUS
GLEBY	powierzchnia terenów, na których stwierdzono przekroczenia standardów jakości ziemi i gleby	RDOŚ
	powierzchnia terenów zrehabilitowanych - na podstawie decyzji w sprawie rekultywacji terenów zdegradowanych i zdegradowanych wydanych w danym roku	powiat
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	masa zebranych zmieszanych odpadów komunalnych	GUS / gminy
	dzikie wysypiska odpadów: - liczba - powierzchnia	GUS / gminy
	liczba instalacji do unieszkodliwiania odpadów komunalnych przez składowanie	UMWK-P
	liczba instalacji do odzysku lub unieszkodliwienia odpadów poza składowaniem	UMWK-P
	masa odpadów zdeponowanych na składowiskach	WIOŚ
ZASOBY PRZYRODNICZE	lesistość	GUS
	powierzchnia: - gruntów leśnych - lasów	GUS
	odnowienia i zalesienia w danym roku	GUS
	powierzchnia obszarów prawnie chronionych	GUS
	liczba pomników przyrody	GUS
	tereny zieleni	GUS
	nasadzenia i ubytki zieleni w danym roku	GUS
ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI	liczba poważnych awarii	WIOŚ
WSZYSTKIE OBSZARY INTERWENCJI	wydatki budżetów powiatów poniesione: - w dziale: Leśnictwo - w dziale: Gospodarka komunalna i ochrona środowiska - w zakresie usuwania skutków klęsk żywiołowych	GUS / powiaty
	wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale: Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	GUS
	udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (%)	GUS

źródło: opracowanie własne

Należy stwierdzić aktualność listy wskaźników rekomendowanych dla powiatowych programów ochrony środowiska.

VIII. Ocena prawidłowości i skuteczności dotychczasowych działań w zakresie form prowadzenia edukacji ekologicznej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego

Edukacja ekologiczna na terenie województwa kujawsko-pomorskiego jest prowadzona w sposób bardzo urozmaicony i oferuje bardzo bogatą ofertę. Edukację w tym zakresie prowadzą samorządy wszystkich poziomów, ich jednostki organizacyjne, stowarzyszenia, organizacje, fundacje. Jednocześnie na poziomie wojewódzkim nie wykształcił się podmiot, który koordynowałby zasady, formy i zakres edukacji ekologicznej realizowanej przed różne podmioty.

Urozmaicone działania w zakresie edukacji ekologicznej mające na celu zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców regionu prowadzą parki krajobrazowe – jednostki organizacyjne samorządu województwa.

Działania edukacyjne realizowane w parkach krajobrazowych opisano szeroko w rozdziale IV.9.

Zadania z zakresu edukacji ekologicznej prowadzą liczne inne podmioty: stowarzyszenia, fundacje, spółki, organizacje pozarządowe. Ich działalność jest różnorodna i bardzo bogata. Niżej zamieszczona informacja z pewnością nie jest wyczerpująca lecz dotyczy podmiotów, których działalność jest najbardziej aktywna i zauważalna.

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Ekologicznej w Bydgoszczy jest prowadzone przez Stowarzyszenie Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Ekologicznej od 1 maja 2012 roku. Ośrodek edukacyjny znajduje się w Bydgoszczy przy ul. Gdańskiej 173-175. Jest jednym z lepiej wyposażonych Centrów Edukacji Ekologicznej w kraju. W salach i pracowniach istnieje możliwość prowadzenia obserwacji laboratoryjnych, sporządzenia notatek, opracowania wyników, pogłębienia wiadomości z zakresu tematyki proekologicznej. Centrum jest doskonałą bazą dla organizowania "zielonych szkół". Z oferty edukacyjnej mogą w pełni korzystać osoby niepełnosprawne, dla których obiekt został specjalnie wyposażony (podjazd, węzeł sanitarny, możliwość poruszania się po salach). Ośrodek zaprasza głównie zorganizowane grupy dzieci i młodzieży. Podczas kilkudniowego pobytu można korzystać z pracowni, zwiedzić Ogród Fauny Polskiej i Ogród Botaniczny, odbyć spacer po ścieżkach dydaktycznych. Obserwować życie ptaków na stawach Myślęcinka (dostępne lornetki). Nauczyć się można rozpoznawać gatunki drzew i innych roślin za pomocą kluczy do oznaczania, które można wypożyczyć z biblioteki. Zaplecze hotelowe przygotowane zostało z myślą o uczestniczącej w edukacji ekologicznej młodzieży szkolnej. Dodatkową atrakcją przygotowaną specjalnie dla młodzieży jest: stół do pingponga, stół do bilarda, plac zabaw, rekreacji i sportu. Wieczorami można zorganizować odpłatnie ognisko. Możliwe jest prowadzenie zajęć w usytuowanej na polanie przed budynkiem Centrum tzw. "zielonej klasie" oraz korzystanie z bogatej biblioteki przyrodniczej. Na poddaszu, którego wystrój stanowią przytulne ekologiczne meble sosnowe, w komfortowo urządzonych pokojach, przemocować może grupa 32-osobowa. Prowadzone są:

- zajęcia dydaktyczne dla dzieci, młodzieży szkolnej, studentów i dorosłych,
- plenerowe wystawy, warsztaty malarskie, fotograficzne, muzyczne, rzeźbiarskie preferujące tematykę ekologiczną. Są ciekawą twórczą formą przekazu oraz rejestracji stanów zjawisk natury,
- warsztaty metodyczne dla nauczycieli przyrody i biologii, przedszkoli, gimnazjum, szkół podstawowych oraz ponadgimnazjalnych. Prowadzone w oparciu o specjalistyczny sprzęt podnoszą kwalifikacje nauczyciela i zachęcają do samodzielnego prowadzenia zajęć w pracowniach dydaktycznych Centrum,
- kursy z zakresu ochrony i kształtowania środowiska dla pracowników administracji samorządowej prowadzone przez specjalistów m.in.: z Urzędu Wojewódzkiego, Miejskiego i Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska.

Ośrodek współpracuje z parkami krajobrazowymi, uczelniami bydgoskimi, placówkami oświatowymi oraz instytucjami zajmującymi się ochroną środowiska. Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Ekologicznej to: edukacja ekologiczna dzieci i dorosłych, nowoczesne pracownie dydaktyczne, Zielone Szkoły, kolonie, zimowiska, zajęcia terenowe, ścieżki dydaktyczne, biblioteka przyrodnicza, szkolenia, warsztaty, konferencje, seminaria, akcje, konkursy, festyny proekologiczne, wystawy.

Regionalny Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Przysieku spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Przysieku. Obejmuje Centrum Edukacyjne „Wilga” w Górznie oraz Centrum Konferencyjne „Daglezja” w Przysieku gm. Zławieś Wielka. Celem utworzenia Spółki ze stu procentowym udziałem Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest organizowanie, propagowanie, popularyzowanie, inicjowanie oraz wspieranie wszelkich zjawisk i przedsięwzięć z zakresu ekologii, ochrony zwierząt i dziedzictwa przyrodniczego, a także podejmowanie różnorodnych działań zmierzających do podniesienia stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa, w szczególności młodego pokolenia. Realizując te cele Spółka współpracuje z organizacjami pozarządowymi, dyrekcjami parków krajobrazowych, wyspecjalizowanymi instytutami naukowo-badawczymi oraz innymi podmiotami ze sfery ekologii, przyrodoznawstwa, turystyki, rekreacji, zdrowia i kultury fizycznej. Osiągnięcie zamierzeń możliwe jest m.in. poprzez opracowywanie i realizację własnych projektów i programów edukacyjnych, w tym związanych z upowszechnianiem zasad rozwoju zrównoważonego, wykorzystywania energii odnawialnej oraz recyklingu i odzyskiwania surowców; organizowanie różnorodnych imprez, konkursów, festiwali i pokazów mających na celu propagowanie wiedzy ekologicznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych; organizację szkoleń, seminariów, kongresów, konferencji, warsztatów i kursów doształcających lub zawodowych z dziedziny ekologii oraz związanych z ochroną zdrowia ludzi, rehabilitacją, rekreacją i kulturą fizyczną, a także upowszechnianiem zdrowego stylu życia; prowadzenie działalności wydawniczej, promocyjnej, informacyjnej i edukacyjnej (wydawnictwa pisemne, filmowe, muzyczne, multimedialne itp.); podejmowanie inicjatyw gospodarczych w celu pozyskania środków na podstawową działalność Spółki, w tym podejmowanie działalności gospodarczej na zasadach ogólnych, z przeznaczeniem dochodów z tej działalności wyłącznie na realizację celów statutowych.

Stowarzyszenie „Tilia”

Stowarzyszenie „Tilia” jest organizacją pozarządową powstałą w 1995 roku angażującą się w wielozadaniową działalność ekologiczną. Od 2004 r. posiada status pożytku publicznego.

Stowarzyszenie tworzy własne programy edukacyjne, przygotowuje akcje, konkursy i przedsięwzięcia ucząc zachowań ekologicznych oraz promując ochronę przyrody. Głównym przedsięwzięciem realizowanym przez Stowarzyszenie „Tilia” jest Szkoła Leśna na Barbarce, a głównym miejscem realizacji projektów jest Osada Leśna Barbarka. Zasadniczym celem działalności, zgodnie z założeniami statutowymi Stowarzyszenia, jest propagowanie idei ochrony środowiska i popularyzacja ekologicznego podejścia do życia. Ważną rolę pełni również promocja i organizowanie indywidualnej i zbiorowej turystyki. S. „Tilia” czyni również starania w kierunku integracji stowarzyszeń działających na rzecz ekologii i ochrony środowiska, prowadzi zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży, warsztaty dla nauczycieli oraz spotkania o tematyce przyrodniczej. Wszystkie te działania zmierzają do podniesienia świadomości ekologicznej i kształtowania właściwych postaw wśród społeczeństwa, co przeciwdziałać będzie ujemnym skutkom urbanizacji i degradacji środowiska.

Zasięg realizowanych działań obejmuje województwo kujawsko - pomorskie, warmińsko-mazurskie, łódzkie i wielkopolskie. Dzięki popularyzowaniu edukacji ekologicznej zostaje przybliżona społeczeństwu istota i znaczenie problemów ekologicznych co sprzyja poprawie komunikacji społecznej w zakresie zrozumienia celów i skutków zrównoważonego rozwoju

Projekty realizowane przez Stowarzyszenie „Tilia”:

- Warsztaty terenowe w Szkole Leśnej na Barbarce. Dzieci i młodzież uczą się jak chronić przyrodę
- Dopuszaenie Szkoły Leśnej na Barbarce. Dzieci i młodzież uczą się jak chronić przyrodę
- Akademia Przyrodników. Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży
- Toruń - Miasto z Klimatem. Program edukacyjny dotyczący przeciwdziałania zanieczyszczeniu powietrza realizowany na terenie Gminy Miasta Toruń
- Niska emisja- palący problem. Organizacja eventu dla mieszkańców dzielnicy Stare Miasto
- Niska emisja- palący problem. Organizacja eventu dla mieszkańców dzielnicy Bydgoskie Przedmieście
- Niska emisja- palący problem. Organizacja eventu dla mieszkańców dzielnicy Podgórz -
- Chrońmy powietrze - przeciwdziałajmy niskiej emisji. Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży
- Człowiek, środowisko, integracja. Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży
- Wspieranie opieki nad miejscami pamięci oraz miejscami trwałego upamiętnienia
- Pamiętajmy o Barbarce.
- Żyjmy zdrowo na sportowo
- Plener malarski
- Sprawny uczeń - sprawny lider ekologii

- Wsparcie umiejętności sensorycznych poprzez realizację warsztatów dla dzieci z obszaru LSR z gminy miasta Toruń
- Działajmy razem- Ekowakacje na Barbarce
- „Artystyczny korowód” – plener malarski dla osób w wieku 65+ zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- „Eko schadzki” – cykl spotkań dla seniorów zagrożonych wykluczeniem społecznym

Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej

WCEE jest organizacją pozarządową, związkiem stowarzyszeń działającym na rzecz szeroko pojętego środowiska przyrodniczego oraz edukacji społeczeństwa od 1997. Jego misją jest budowanie społeczeństwa przyszłości, świadomego swych wyborów, postaw oraz zachowań proekologicznych, dzięki któremu ocalimy planetę dla przyszłych pokoleń. Członkowie stowarzyszenia to osoby prawne, których z roku na rok jest coraz więcej, stanowią oni bazę działań a dzięki ich wsparciu finansowemu i merytorycznemu może być realizowana misja Centrum. WCEE realizuje zadania edukacji ekologicznej spójne ze Strategią edukacji dla zrównoważonego rozwoju Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ, polityką ekologiczną państwa, programami ochrony środowiska województw, powiatów i gmin, poprzez:

- organizowanie i prowadzenie konferencji, szkoleń, seminariów, warsztatów, konkursów, plenerów artystyczno - przyrodniczych,
- organizowanie i prowadzenie zajęć edukacyjnych i warsztatów dla dzieci i młodzieży zarówno stacjonarnych jak i terenowych.
- ochronę bioróżnorodności, czynną ochronę przyrody, zwłaszcza gatunków, którym grozi wyginięcie,
- wydawanie materiałów edukacyjnych, prowadzenie biblioteki z czytelnią,
- inicjowanie organizacji zielonych szkół, budowy ścieżek dydaktyczno-przyrodniczych oraz różnych działań na rzecz społeczności lokalnych.

Centrum Edukacji Ekologicznej w Grudziądzu

Centrum Edukacji Ekologicznej prowadzone jest przez zespół osób Wydziału Środowiska Urzędu Miejskiego w Grudziądzu. Celem CEE jest szeroko pojęta edukacja ekologiczna.

Głównym celem istnienia Centrum Edukacji Ekologicznej jest poszerzanie świadomości ekologicznej społeczeństwa, wspieranie efektywnej edukacji ekologicznej w placówkach oświatowych oraz nauka właściwych zachowań zmierzających do poprawy jakości przyrody.

Do zadań Centrum Edukacji Ekologicznej należy:

- prowadzenie warsztatów z zakresu edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży szkolnej;
- zapewnienie dostępu do informacji o stanie środowiska przyrodniczego naszego miasta i okolic;
- organizowanie działań służących poprawie stanu środowiska w najbliższym otoczeniu;
- wprowadzenie elementów edukacji ekologicznej do wszystkich sfer życia społecznego;
- zainteresowanie społeczeństwa rozwijaniem postaw ekologicznych na terenie Grudziądza;

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

- umożliwienie każdemu zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych dla ochrony środowiska;
- rozwinięcie współpracy ze środowiskiem naukowym;
- przekazanie społeczeństwu informacji o podstawowych zasadach ochrony przyrody, obszarach Natura 2000, ustawowych ograniczeniach samowolnych wycinek drzewostanu oraz drzew i krzewów;
- organizacja imprez ekologicznych;
- wspieranie działań i inicjatyw społecznych w dziedzinie ochrony środowiska;
- organizacja seminariów dotyczących ochrony środowiska, w tym ochrony powietrza, wód i ziemi;
- popularyzacja wartości odnawialnych źródeł energii;
- prowadzenie warsztatów i dendrologicznych zajęć terenowych;
- współpraca z towarzyszami i organizacjami ekologicznymi.

Organizowane są zajęcia z zakresu edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży:

- warsztaty ekologiczne;
- pogadanki;
- prezentacje;
- pikniki, rajdy.

W trakcie trwania roku szkolnego Centrum zaprasza zorganizowane grupy przedszkolne i szkolne na zajęcia edukacyjne, które odbywają się zarówno w salach wykładowych, jak i na terenie zewnętrznym. Organizuje szereg warsztatów ekologicznych, głównie na terenie miasta, tj. Planty, Park Miejski, Rynek Główny, do uczestnictwa w których zaprasza wszystkich mieszkańców Grudziądza. Wakacje, ferie zimowe oraz niektóre soboty w roku szkolnym są przeznaczone na prowadzenie zajęć dla dzieci i ich opiekunów (rodziców, dziadków), które mają na celu czerpanie radości ze wspólnej nauki ekologii oraz jednoczącej wysiłki pracy podczas warsztatów.

Centrum Edukacji Ekologicznej w Grudziądzu jest również organizatorem cyklicznie odbywających się rajdów pieszych, skierowanych do uczniów klas IV-VI szkół podstawowych, oraz akcji „Grudziądzanie Sadzą Las”, podczas których z pomocą grudziądzan zwiększamy ilość drzew w Lesie Rudnickim.

Rokrocznie 21 marca wyrusza kolorowym, rozśpiewanym korowodem z przedszkolakami i uczniami klas I-III szkół podstawowych na Planty, gdzie ogłasza mieszkańcom Grudziądza nadejście wiosny. Poza tym Centrum Edukacji Ekologicznej w Grudziądzu jest organizatorem wielu konkursów ekologicznych skierowanych do przedszkolaków i uczniów szkół podstawowych, a także konkursów fotograficznych, w których mogą wziąć udział wszyscy grudziądzanie.

Od chwili powstania CEE rosła ilość przeprowadzonych zajęć, a co za tym idzie, wzrastała ilość osób odwiedzających Centrum.

Centrum Edukacji Ekologicznej w Inowrocławiu służy przede wszystkim dzieciom i młodzieży szkolnej oraz przedszkolakom. Wzbogaca prowadzone przez nich w szkołach czy przedszkolach

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

zajęcia z zakresu ekologii, środowiska i biologii. Do ich dyspozycji są sale zaopatrzone w sprzęt audiowizualny, laboratoryjny (m.in. mikroskopy, pakiety foliogramów, kolekcje skał i minerałów) oraz materiały dydaktyczne (książki, czasopisma). W 2009 r. wytyczono wraz z oznakowaniem ścieżkę edukacyjną z określeniem zasobów przyrody na terenie Solanek. Ponadto organizowane są festyny ekologiczne z okazji obchodów „Dnia bez Samochodu”, „Dnia Ziemi”, organizowana jest również akcja „Sprzątanie Świata” oraz wycieczki do Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Inowrocławiu i Miejskiej Oczyszczalni Ścieków, aby zapoznać dzieci i młodzież inowrocławskich placówek oświatowych z efektami procesów technologicznych i z funkcjonowaniem w/w zakładów, jak również po to, aby kształtować nawyki i zachowania proekologiczne już od lat najmłodszych. Oferta dostępna dla grup zorganizowanych: - przedszkolnych i szkolnych. Korzystanie z oferty jest bezpłatne.

Centrum Edukacji Ekologicznej w Brodnicy

Oferta Centrum Edukacji Ekologicznej skierowana jest zarówno do osób indywidualnych jak i grup. W jednym i drugim przypadku zwiedzanie jak i udział w zajęciach organizowanych przez CEE jest bezpłatny. Indywidualne zwiedzanie Centrum odbywa się w godzinach pracy muzeum, podanych na stronie www.muzeum.brodnica.pl. Grupy zorganizowane mogą zwiedzić CEE z przewodnikiem od wtorku do piątku w godzinach od 1000-1400, po uprzednim telefonicznym umówieniu się. Ze względów organizacyjnych liczebność pojedynczej grupy nie powinna przekraczać 25 osób. Grupy szkolne mogą nie tylko zwiedzać Centrum ale także brać w nim udział w zajęciach z biologii czy przyrody, prowadzonych wspólnie przez nauczyciela i przewodnika. Prowadzenie tego typu zajęć możliwe jest dzięki opracowaniu do tego celu programów edukacyjnych i kart pracy, dopasowanych do wieku uczniów i wymagań aktualnego programu nauczania. Zwiedzanie całości Centrum z przewodnikiem zajmuje w przypadku grup szkolnych od 1,5 do 2 godzin, grup przedszkolnych około godziny zaś grup osób dorosłych 1,5 godziny. Zajęcia z kartami pracy również trwają koło godziny, przy czym konieczne jest wcześniejsze przygotowanie się do nich, poprzez wydrukowanie i zabranie na zajęcia materiałów opublikowanych w zakładce „materiały dydaktyczne”. Na ostatniej kondygnacji Centrum wyznaczono także specjalne miejsce, w którym mogą odbywać się zajęcia z edukacji ekologicznej, szkolenia czy w którym można przeprowadzić pokazy filmów przyrodniczych.

Bardzo ciekawą i profesjonalną edukację ekologiczną, nakierowaną głównie na ochronę ekosystemów leśnych prowadzą Lasy Państwowe. Edukacja leśna społeczeństwa to jeden z priorytetów Lasów Państwowych. Oferta edukacyjna LP skierowana jest do dzieci, młodzieży, dorosłych, w tym także osób niepełnosprawnych. Wszystko po to, by upowszechnić wiedzę o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu, która obejmuje prawie cały obszar województwa kujawsko-pomorskiego prowadzi ofertę edukacyjną, na którą składają się ośrodki

edukacji leśnej, zielone szkoły i zielone klasy, leśne powierzchnie edukacyjne, ogrody dendrologiczne i cieszące się największą popularnością leśne ścieżki dydaktyczne.

Na terenie lasów kujawsko-pomorskich zlokalizowany jest jeden duży zespół edukacyjny w Nadleśnictwie Woziwoda w Leśnym Kompleksie Promocyjnym Bory Tucholskie. Zalicza się do niego Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-Leśnej wyposażony w eksponaty i sprzęt audiowizualny oraz ciekawą, przestrzenną architekturę – umożliwiające prowadzenie atrakcyjnych zajęć, prelekcji, warsztatów i konkursów. Położona nieopodal Zielona Szkoła pozwala na realizację kilkudniowych programów z zakresu edukacji ekologicznej. Posiada ona własną bazę noclegową dla 32 osób, możliwości całodziennego wyżywienia i bogatą ofertę różnych form rekreacji. Również w Woziwodzie leśnicy przygotowali leśną ścieżkę dydaktyczną biegnącą przez rezerwat przyrody wzdłuż rzeki Brdy oraz przez las zagospodarowany ręką człowieka. Inna ścieżka w Woziwodzie ma charakter typowo sportowy i umożliwia aktywne spędzenie czasu w lesie połączone z podnoszeniem sprawności organizmu (więcej informacji na podstronie Nadleśnictwa Woziwoda).

Atrakcyjne obiekty edukacji przyrodniczej występują również na terenie Nadleśnictwa Tuchola w miejscowości Gołąbek, gdzie mieści się siedziba tego nadleśnictwa. Leśnicy zagospodarowali stary drzewostan tworząc na jego bazie park dendrologiczny "Nad Stążką". W parku znajduje się Letnia Klasa – obiekt drewniany wykorzystywany w edukacji przy deszczowej pogodzie, ale również jako miejsce do prezentacji prac z konkursów przyrodniczych, bądź prelekcji z wykorzystaniem sprzętu audiowizualnego. Nieopodal parku i siedziby Nadleśnictwa Tuchola zlokalizowana jest – jedna z bardziej urokliwych na terenie Borów Tucholskich – leśna ścieżka dydaktyczna. Biegnie ona w dolinie rzeczki Stążki przekraczając ją kilkakrotnie przez drewniane mostki. W połowie trasy leśnicy postawili wieżę obserwacyjną z widokiem na rozległe śródleśne torfowisko i meandrującą Stążkę. Tu szczególnie łatwo można podglądać zwierzęta leśne oraz ptaki związane z siedliskiem wodno-błotnym (więcej informacji na podstronie Nadleśnictwa Tuchola).

Na ścieżkach dydaktycznych przygotowanych przez leśników, obok tematów ogólnoprzyrodniczych, objaśniane są zagadnienia nowoczesnej, proekologicznej gospodarki leśnej – hodowli i ochrony lasu, racjonalnego pozyskiwania drewna w lesie, aktywnej ochrony przyrody i wielu innych zagadnień. Takie trasy dydaktyczne znajdują się również w innych nadleśnictwach na terenie Borów Tucholskich, na przykład w: Dąbrowie, Osiu, Rytlu i Przymuszewie.

Edukację leśną w tych szczególnie trudnych warunkach prowadzą leśnicy z nadleśnictw graniczących z aglomeracjami miejskimi. Interesująca, leśna ścieżka dydaktyczna istnieje na terenie Nadleśnictwa Bydgoszcz. Zaczyna się od leśnej szkółki w Białych Błotach, prowadzi oznakowaną trasą przez las, gdzie prezentowane są bogate walory przyrodnicze Puszczy Bydgoskiej i wybrane aspekty gospodarki leśnej, po czym powraca do punktu wyjścia. Taki praktyczny kształt pętli mają również leśne ścieżki dydaktyczne w Nadleśnictwie Włocławek, w pobliżu miejscowości Kowal oraz w Nadleśnictwie Jamy, w miejscowości Białochowo niedaleko Grudziądza. Można je pokonać spacerkiem w czasie 2-3 godzin. Leśne ścieżki dydaktyczne i inne obiekty edukacyjne na terenie lasów kujawsko-pomorskich odwiedza kilkadziesiąt tysięcy osób w ciągu każdego roku. Edukacja leśna jest wielką inwestycją na przyszłość. Już dzisiaj leśnicy mówią o dobrych owocach tej

Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024” za okres od 1 stycznia 2021 roku do 28 sierpnia 2022 roku oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030” za okres od 29 sierpnia 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku

działalności. Lasy państwowe są własnością narodową i tylko świadoma, powszechna ochrona tego wspólnego dobra pozwoli zachować je pięknymi dla nas i przyszłych pokoleń.

Ponadto działania w zakresie edukacji ekologicznej prowadzone są przez m.in. składowiska odpadów, zakłady energetyki ciepłej, straż pożarną, straż miejską.

Jako przykład warto podać Centrum Edukacji Ekologicznej w Zakurzewie (gm. Grudziądz), które działa przy spółce Miejskie Wodociągi i Oczyszczalnia i zaprasza na zajęcia z zakresu ekologii, ochrony środowiska oraz gospodarowania odpadami. Ofertę edukacyjną kieruje do dzieci uczęszczających do przedszkoli i szkół podstawowych, a także młodzieży ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, z terenu miasta i gminy Grudziądz, oraz chętnych grup zorganizowanych z gmin ościennych. Program edukacyjny Centrum obejmuje m.in. spotkania, wykłady, zabawy ekologiczne, zabawy plenerowe na terenie ogrodu CEE, konkursy, zajęcia techniczne oraz plastyczne. Ponadto odwiedzający Centrum mają niebywałą okazję zwiedzić pobliski Zakład Gospodarki Odpadami i zapoznać się z technologią sortowania, kompostowania i składowania odpadów.

IX. Wnioski wynikające z oceny dotychczasowych form realizacji edukacji ekologicznej

1. Wykonany przegląd rodzajów i zakresów prowadzonych form edukacji ekologicznych na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego pozwala stwierdzić, że odbywa się ona w bardzo bogatym zakresie i jest prowadzona przez różne instytucje i organizacje.
2. Zasadna wydaje się specjalizacja prowadzonej edukacji ekologicznej. Parki krajobrazowe powinny skoncentrować się na zagadnieniach związanych z ochroną przyrody, różnorodnością biologiczną, ochroną siedlisk i gatunków, turystyką i rekreacją oraz zagospodarowaniem przestrzennym. Centra edukacji ekologicznej powinny skoncentrować się na właściwych postawach ekologicznych, adaptacji do zmian klimatu, zagrożeniach środowiska (hałas, emisje energetyczne, niska emisja, susze, powódzie) i sposobach przeciwdziałania tym zagrożeniom.
3. Zasadne jest, aby postulować na rzecz zwiększenia puli środków na dofinansowanie działań z zakresu edukacji ekologicznej przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, gdyż w roku 2022 na te cele przeznaczono tylko około 4% całej puli Funduszu.
4. Finansowanie edukacji ekologicznej przez Województwo Kujawsko-Pomorskie powinno skupić się głównie na finansowaniu działań realizowanych przez własne jednostki Województwa. Wsparcie dla innych jednostek powinno być realizowane w ograniczonym stopniu z budżetu województwa, a przede wszystkim z funduszy celowych.

5. Baza edukacyjna w zakresie edukacji ekologicznej na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego jest bardzo bogata. Dlatego sugeruje się, aby skoncentrować się przede wszystkim na właściwym utrzymaniu i maksymalnym wykorzystaniu istniejącej bazy edukacyjnej, wzbogacać i urozmaicać ofertę edukacyjną w szczególności o techniki multimedialne i aplikacje mobilne stopniowo w miejsce tradycyjnych sposobów edukacji.
6. Każdy park krajobrazowy powinien posiadać własną bazę edukacyjną, w której będzie realizował zadania związane z edukacją ekologiczną. Na chwilę obecną (październik 2023 r.) takiej bazy nie posiadają jeszcze: Chełmiński Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Góry Łosiowe. Te dwa Parki wchodzi w skład Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą, jednak mimo to uznaje się, że powinny posiadać własne obiekty mimo wspólnego zarządzania, głównie ze względu na duże powierzchnie i znaczną rozciągłość przestrzenną (ponad 80 km) .
7. Warto podjąć starania, aby tematyka edukacji ekologicznej znalazła swoje miejsce w szerszym wymiarze w kolejnej Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego.
8. Warto rozszerzyć zakres edukacji ekologicznej o tematykę ochrony krajobrazu.